

L. RĖZA

LIETUVIŲ
LIAUDIES
DAINOS

L. RĖZA

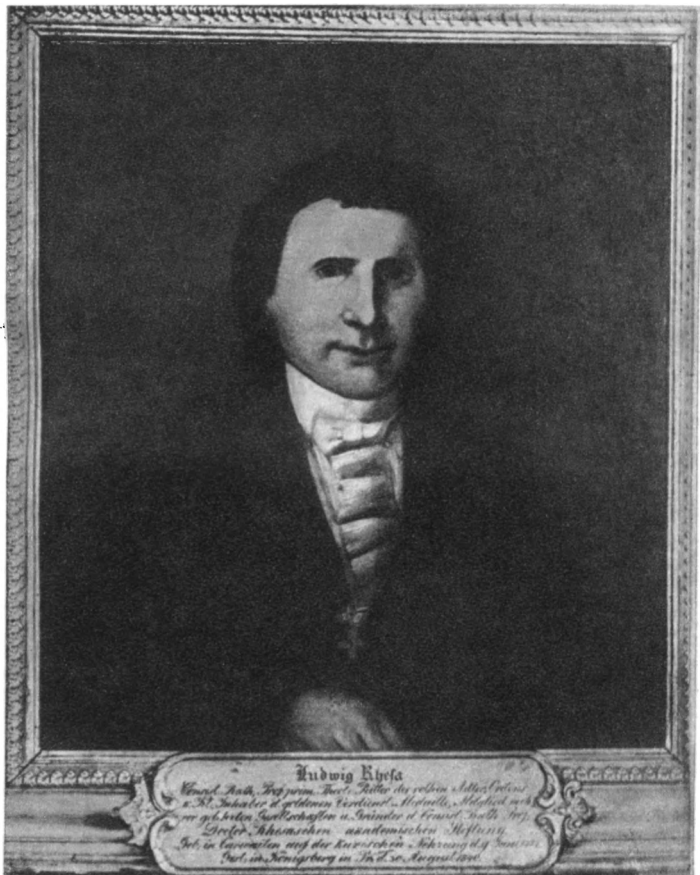
LIETUVIŲ LIAUDIES DAINOS

I

VALSTYBINĖ GROŽINĖS LITERATŪROS LEIDYKLA
VILNIUS * 1958

Paruošė

J. JURGINIS ir B. KMITAS

Ludwig Khesa

Königl. Rath, Prof. zum Facult. Rector der rechtsch. Schickelshausen
u. Al. Schuler d. goldenen Verdienst. Medaille, Mitglied mehr
er geistl. Gesellschaften u. Ordener d. Kaiser. Carl. Prof.
Prof. Rheinischen akademischen Hofung.
Neb. in Larenstein auf der kurfürstlichen Hofung d. Hofung
Prof. im Königsberg in d. d. se. August 1790.

PRATARMĖ

Liudvikas Rėza — pirmasis lietuvių liaudies dainų rinkėjas, leidėjas ir tyrinėtojas. Šiuo tarpu dar neturime pilno jo tautosakinių darbų leidimo. Ligi antrojo pasaulinio karo jo darbų rankraščiai buvo Karaliaučiaus valstybiniame archyve. Per karą archyvas labai nukentėjo, ir L. Rėzos rankraščiai jame neišliko. Kai ką iš L. Rėzos rankraštinio palikimo turi Lietuvos TSR Mokslų Akademija. Čia ryžtamės paskelbti visa, kas iš tautosakinio L. Rėzos palikimo yra išlikę.

L. Rėzos liaudies dainų leidinį sudarys dvi dalys. Į pirmąją knygą įeis tai, ką pats L. Rėza spaudoje paskelbė, o į antrąją — jo neskelbtieji dalykai: dainos, laiškai ir pasisakymai tautosakos klausimais. Pirmoje leidinio dalyje pakartotinai skelbiamas populiariausias ir reikšmingiausias L. Rėzos darbas — „Dainos oder Litthauische Volkslieder“.

1825 m. išėjusios iš spaudos L. Rėzos „Dainos“ sudomino lietuvių, vokiečių ir kitų tautų rašytojus ir mokslininkus. Žurnaluose pasirodė eilė recenzijų, paminėjimų bei apžvalgų. Iš L. Rėzos vokiško vertimo dainas į čekų kalbą išvertė P. L. Čelakovsky. Čekiškas L. Rėzos dainyno vertimas buvo atspausdintas Prahoje 1827 m. Atskiros dainos po to buvo verčiamos į lenkų, rusų ir kitas kalbas. L. Rėza ketino išleisti naują savo „Dainų“ leidimą, bet iki mirties nesuspėjo, ir šis darbas atiteko jo mokiniui ir lietuvių kalbos lektoriui Karaliaučiaus universitete F. Kuršaičiui.

F. Kuršaičio leidimas išėjo 1843 m. Berlyne. Knygos pratarmėje sakoma, kad 1825 metų L. Rėzos dainų rinkinys tuoj pat buvęs išplatintas. Ir nenuostabu: pirmasis dainų rinkinys, padėjęs tvirtus pamatus lietuvių tautosakos rinkimui, studijavimui ir leidimui, dėl savo populiarumo greit virto reta knyga.

F. Kuršaitis, pakartotinai išleisdamas L. Rėzos dainų rinkinį, tituliname puslapyje pažymėjo, kad dainos „peržiūrėtos, patikslintos ir pagerintos“. Jis labai atsargiai, atsižvelgdamas į dainų specifiką, taisė L. Rėzos dainų tekstų ir vertimų kalbą. Iš fonetinių ir morfologinių taisyčių matyti, jog F. Kuršaičio tikslas buvo daugiau priartinti dainų kalbą prie bendratautinės lietuvių kalbos ir padaryti jas suprantamas daugumui skaitytojų. Jis pertvarkė ir knygos struktūrą.

Knygos pradžioje įdėjo turinį ir sunumeravo dainas. Iš pabaigos į pradžią atkėlė L. Rėzos „Lietuvių liaudies dainų tyrinėjimą“, o „Pastabas“ paliko pabaigoje. Tyrinėjimo tekste dainų pavadinimus su puslapių nuorodomis pakeitė dainų numeriais.

1935 m. Kaune išėjo trečiasis L. Rėzos dainų leidimas, paruoštas M. Biržiškos.¹ Šiame leidime dainų tekstų rašyba pakeista dabartinės lietuvių kalbos rašyba, bet palikta originalo fonetika ir formos. Leidinyje sukaupta daug mokslinės medžiagos. Jame sužymėti dainų atskirų žodžių arba jų formų pakeitimai įvairiuose leidiniuose, dainų vertimai į kitas kalbas, išrinkti variantai, pasitaikę rankraščiuose ir išleistuose lietuvių tautosakos rinkiniuose, duota L. Rėzos biografija ir „Lietuvių liaudies dainų tyrinėjimo“ vertimas į lietuvių kalbą. Į vertimą perkelti kai kurie F. Kuršaičio pataisymai ir, be to, jis papildytas citatomis iš tyrinėjamų dainų (to L. Rėzos originale nebuvo). Įvadiniamame straipsnyje duodama žinių apie L. Rėzos dainų rinkėjų surinktas, užrašytas ir jam atsiųstas dainas, apie L. Rėzos dainų tyrinėtojus, vertėjus ir platintojus. Tai akademinis leidinys, kuris gausiai skaitytojų masei

¹ Liudo Rėzos Dainos, pirmojo lietuviško dainyno III leidimas, 1 dalis, Vytauto Didžiojo Universiteto Humanitarinių Mokslų Fakulteto leidinys, Kaunas, 1935 m. 170 psl.

nebuvo patogus tiek savo forma, tiek turinio su-
tvarkymu, ir todėl plačiau nepaplitę.

L. Rėzos 1825 m. dainyne tik 7 dainos atspaus-
dintos su melodijomis, visos kitos be melodijų.
Nors tai gana stambus trūkumas, bet dainynas
ir dabar dar nenustojęs savo mokslinės ir me-
ninės vertės.

Šis, ketvirtasis, L. Rėzos dainyno leidimas tai-
komas tiek tyrinėtojams, tiek plačiajai visuome-
nei ir mokyklai. Jis daug kuo skiriasi nuo antrojo
ir trečiojo leidimų. Visų pirma, jo poriniuose
puslapiuose duodamas fotografuotinis pirmojo
(1825 m.) leidimo dainų tekstas, o neporiniuo-
se — į dabartinę literatūrinę kalbą transponuo-
tasis tekstas; praleidžiama dainų vertimai į vokie-
čių kalbą.

‘ L. Rėzos dainos surinktos Tilžės, Ragainės,
Pilviškių, Stalupėnų apylinkėse; jose žymu aukš-
taičių vakariečių tarmės ir pajūrio žvejų šnektos
elementų.

Transponuotame tekste rašyba ir tarminė fo-
netika keičiama dabartinės literatūrinės kalbos
rašyba ir fonetika. Kiek leidžia dainos metras
ir ritmas, didžioji dalis tarminių žodžio formų
keičiama literatūrinės kalbos formomis. Atsižvel-
giant į dabartinę vartoseną, keičiami daiktavar-
džių, veiksmažodžių, būdvardžių kamiengaliai,
svetimi literatūrinei kalbai (širdelis — širdelė,
šiauras — šiaurus, žyda — žydi ir pan.) ir seno-

sios tarminės linksnių ir asmenų galūnės. Vietoje įvardžio *ma, tav, sav*,rieveiksmio *tikt* ir prielinksnio *nu, nuog* vartojama *man, tau, sau, tik* ir *nuo*.

Išlaikoma dainų leksika (archaizmai, skoliniai, tarminiai žodžiai) ir sintaksė (linksnių ir prielinksnių vartojimas).

Saugomas eilutėje skiemenų skaičius ir atsižvelgiama į ritmą, kuris dažnai neleidžia keisti tarminės galūnės, pvz.:

Amžinai,
Niekada
Nuo jo atsikreiptis. (48 psl.)

Elizijos, kontrakcijos, sutrumpėjimai aiškumo dėlei vietomis pažymimi apostrofu, bet apostrofas nededamas ten, kur įprastinis tarminis galūnės trumpinimas savaime suprantamas.

Originalo tekstų skyryba keičiama, bet į ją atsižvelgiama tiek, kiek ji padeda nustatyti dainos prasmę. Padaryti pakeitimai išnašose arba specialiuose paaiškinimuose neaptariami, nes jie aiškiai matyti, palyginus greta vienas kito esančius tekstus.

L. Rėzos „Lietuvių liaudies dainų tyrinėjimo“ vertimas paimtas iš trečiojo leidimo, bet pašalinti originalo iškraipymai. „Pastabos“ išverstos naujai, nes trečiajame leidime jos buvo išsklaidytos išnašose ir, be to, išverstos suarchainta lietuvių

kalba, tariamai norint priartinti ją rėžiškai kalbai, kad ji „perdaug neatšoktų nuo tų dainų kalbos“.

Šio leidinio gale pridedama mokslo reikalui L. Rėzos „Dainų“ vertimų ir variantų bibliografija. Joje lenktiniuose skliaustuose žymimas nurodomo veikalo antrojo leidimo puslapio numeris, o laužtiniuose — melodijos numeris.

LIUDVIKAS RĖZA

(1776—1840)

Liudvikas Rėza buvo aktyvus labai reikšmingos ir prieštaringos epochos žmogus. Jis pergyveno didžiąją prancūzų revoliuciją, tos revoliucijos „susitaikymą su dangum“, Napoleono Bonaparto karus, jų atneštą okupaciją, išsivadavimą iš okupacijos ir reakcijos įsigalėjimą. Revoliucija, feodalinės santvarkos sugriovimas, išsivadavimas iš tautinės priespaudos ir reakcijos grįžimas — kokie tai nesutaikomi dalykai. Jie veikė žmones ir jų pažiūras.

Revoliucija „sutaikyta su dangum“, Napoleonui Bonapartui pasirašius konkordatą su popiežium Pijum VII. Sukilusios liaudies išguita katalikų bažnyčia tuomet grįžo į Prancūziją. Taurieji Prancūzijos patriotai, griovę Bastiliją ir šturmavę karaliaus rūmus, keikę popiežių ir naikinę vienuolynus, negalėjo dabar nepajusti apmaudo.

Žmonės, kurie kovojo dėl pavergtųjų tautų išsivadavimo, nepritarė grobikiškiems ir engė-

jiškiems Napoleono Bonaparto karams. Jie stojo prieš Bonapartą ir bonapartizmą ir tuo pačiu nenoromis darėsi savo priešų — Burbonų restauracijos ir „šventosios sąjungos“ — didžiausių reakcijos apraiškų sąjungininkais.

Tokia giliausių prieštaravimų kupina epocha sudarė palankias sąlygas romantizmui tarpti literatūroje ir mene.

Romantizmas tuomet buvo idėjinis ir meninis judėjimas, kuris keitė apšviestojo absoliutizmo ideologiją. Romantizmas gimė kaip liaudies masių išsivaduojamasis judėjimas, sukeltas prancūzų revoliucijos prieš feodalizmą ir tautinę priespaudą. Kartu tai buvo ir plačiųjų visuomenės sluoksnių nusivylimas sparčiai kylančiu kapitalizmu. Pamažu plito masėse įsitikinimas, kad revoliucijos paskleistų šūkių „laisvė, lygybė, brolybė“ kapitalizmas neįgyvendins. Dėl to kilo neigiama pažiūra į to meto tikrovę, stiprėjo kapitalistinės civilizacijos su naujomis liaudies masių pavergimo formomis kritika. Kaip XVIII amžiaus švietėjai tikėjo į besąlyginį istorinį progresą, taip romantikai vienašališkai matė tik tamsiąsias ir neigiamąsias kapitalizmo puses. Romantikai ieškojo naujų idealų, kurie buvo pilni nerealių svajonių. Vieni iš jų savo svajones kreipė į ateitį ir skatino geresnės santvarkos, dažniausiai utopiškas, viltis, kiti, atvirkščiai, darėsi konservatyvūs ir idealizavo ikiburžuazinę, viduramžišką

praeitį, vaizduodami ją kaip patriarchališką idiliją.

Romantikai daug dėmesio kreipė į liaudį. Domėjosi jos kalba, buitimi, poetine kūryba. Tas domėjimasis taip pat buvo dvejopas. Romantikai atžagareiviai, nors ir rinko ir naudojo žodinę liaudies kūrybą, į pačią liaudį žiūrėjo kaip į nesikeičiančią, per amžius sustingusią, nuolankią ir paklusnią viešpataujančioms išnaudotojiškoms klasėms masę. Jie aukštino liaudies prietaringumą ir kultūrinį atsilikimą, nes nekenė sparčiai augančių kapitalistinių miestų ir laikė juos daugelio blogybių šaltiniais. Aplamai žmonijos ateitis jiems nežadėjo jokių prošvaisčių, gyvenime jie matė vien sunkumus ir dūšaudami žavėjosi praeitimi.

Progresyvieji romantikai buvo optimistai. Jie ieškojo liaudyje tautinių aspiracijų, savo kūrybine veikla skatino geresnės ir teisingesnės ateities viltis. L. Rėza — tai kylančio romantizmo epochos žmogus, jis pats poetas romantikas.

Liudvikas Rėza — lietuvis, kilęs iš Karvaičių kaimo Kuršių Neringoje. Tą žvejų kaimą po 20 metų užpustė vėjo nešamas kopų smėlis. Šeimoje; be jo, buvo dar trys broliai ir sesuo. 1780 m. Liudvikas liko našlaitis ir buvo priglauostas iš pradžių Naglių žvejo Radmacherio, paskui savo tėvo tolimo giminaičio, Rasytės paštininko Bėmo. Ganė Bėmo žąsis ir mokėsi pas kaimo mokytoją, pasi-

žymėdamas darbštumu ir gabumais. 1785 m. jį priglaudė kitas giminaitis, Kaukėnų bažnytinis mokytojas Kristupas Dovydas Vitichas, ir iki 1791 m. jis mokėsi pas globėją lotynų kalbos. 1791 m. Karaliaučiuje buvo priimtas į beturčių mokyklos šeštąją klasę, o 1794 m. rudenį jau gavo teisę eiti aukštąjį mokslą.

1795 m. kovo mėn. L. Rėza įstojo į Karaliaučiaus universitetą, kur, be teologijos mokslų, su ypatingu susidomėjimu klausė dar įžymaus filosofo Em. Kanto (1724—1804) paskaitų. Neturėdamas jokio turto ir negalėdamas atsidėti mokslui, L. Rėza pasirinko liuteronų kunigo-pastoriaus profesiją.

Priešpaskutiniaisiais studentavimo metais gavo nemokamą kambarį universiteto bendrabutyje, stipendiją ir privačių pamokų. 1799 m. baigė universitetą. Kelis mėnesius mokė dvarininko Auero vaikus Ilavos apylinkėje, dirbo Karaliaučiaus įgulos pamokslininku (1800—1811) ir po to brigados pamokslininku (1811—1816). Kaip Karaliaučiaus kareivių kunigas, susieina su lietuviais, o nuo 1807 m. kai kada laiko lietuviškas pamaldas kariuomenės daboklės bažnyčioje. 1807 m. apgynė disertaciją ir įgijo teologijos daktaro laipsnį. Skaitė paskaitas Karaliaučiaus universitete privatdocento teisėmis.

Mokykla ir kunigavimas stūmė L. Rėzą remti reakcinę Prūsijos dvarininkų politiką. Savo moks-

line ir visuomenine veikla jis turėjo stiprinti viešpataujančios klasės ideologiją. Tačiau konservatyvią prūsišką pasaulėžiūrą tuomet ardė pažangiosios buržuazinės prancūzų revoliucijos pažiūros. Tos pažiūros atsispindėjo vokiečių literatūroje ir aplamai gyvenime. L. Réza, kilęs iš liaudies, bendraudamas su lietuvių valstiečių jaunimu, paimitu į kariuomenę, taip pat buvo veikiamas tų pažiūrų. Jis nepasidarė aklu reakcinės politikos įrankiu, laikė save lietuviu, Prūsijoje skriaudžiamos tautos žmogumi.

XIX amžiaus pradžioje ypač sustiprėjo Prūsijos lietuvių vokietinimas. Lietuvių kalba buvo beveik visiškai išstumta iš viešojo gyvenimo: pašalinta iš mokyklų, iš teismų, iš visų valdžios įstaigų. 1802 metais paruoštas smulkus lietuvių vokietinimo planas ir pradėta spaudoje rašyti prieš lietuvių kalbą, kad esą jos vartojimas trukdąs Prūsijos pažangai ir vokiškai kultūrai plisti, kad lietuvių esą maža ir todėl nereikia paisyti jų tautinių reikalų. Lietuvių kalba tinkanti tik tikybai mokyti, o kultūringam žmogui esanti nereikalinga.

Lietuviai priešinosi jų niekinimui ir vokietinimui. Jie gynė savo kalbą ir reikalavo palikti ją mokyklose. Jie patys stengėsi išlaikyti tas mokyklas. Lietuvių priešinimąsi parėmė ir kai kurie pažangūs vokiečiai, jų tarpe ir filosofas Em. Kantas. 1800 metais jis parašė K. Milkaus

lietuvių-vokiečių ir vokiečių-lietuvių kalbų žodynui prakalbą, kurioje gynė lietuvių kultūrinės teises, nes valstybei esą reikalingi tokie kilnūs ir darbštūs žmonės, kokie esą lietuviai. Lietuvių kalbą gynė G. Ostermejeris (1716—1800), mokytojas E. Gizevijus (1798—1880) ir kiti, patys dalyvavę lietuvių kultūrinėje veikloje. Mokytojo E. Gizevijaus rūpesčiu, dar kurį laiką lietuvių kalba buvo palikta Tilžės gimnazijoje, kai kitose mokyklose ji jau buvo panaikinta.

Prūsijos valdovai, siekdami lietuvių suvokietinimo, vis dėlto kartais panaudodavo valstybinio pobūdžio aktuose ir lietuvių kalbą šalia vokiečių kalbos. Vietiniais krašto gyventojais buvo pripažįstami senieji prūsai, kurių gyvų nebebuvo. Todėl lietuviai, kaip artimiausi prūsų giminės, buvo laikomi gyvaisiais šalies protėvių palikuonimis, priimančiais aukštesnę vokiečių kultūrą ir išnykstančiais nuo žemės paviršiaus laisva valia. Prūsijos mokslo įstaigos domėjosi prūsais ir lietuviais kaip primityvia, savo amžių atgyvenusia tauta. Netgi norėta išgelbėti nuo užmiršimo kai kurias kultūrinės jos vertybes, bet ne pačią tautą.

L. Rėza skyrėsi nuo tokių lietuviybės mylėtojų tuo, kad jis norėjo išsaugoti tautą ir nežiūrėjo į ją kaip į muziejinį dalyką.

1809 m. L. Rėza išleido vokiškai savo eilėraščių rinkinį, pavadintą „Prutena, arba prūsų liaudies dainos“. Jau pats rinkinio pavadinimas rodo,

kad jis savo poeziją siejo su liaudies dainomis. Lietuvių liaudies dainose jis ieškojo savo kūrybai ne tik motyvų, bet temų ir siužetų. „Prutenoje“ duoda keletą savo sukurtų romantinių baladžių iš Lietuvos praeities. Eilėraščio „Ona ir Vytautas“ pradžioje sako, kad skelbti didvyrių šlovę esanti dainiaus amžina svajonė. Nors laikai pilis išgriovė, bet jos gyvenančios širdyse. Šiame eilėraštyje jis apdainuoja didžiojo kunigaikščio Vytauto žmonos Onos žygį, gelbstint savo vyrą iš kalėjimo ir tuo pačiu iš mirties nagų. Už Vytauto gyvenimą Ona buvo pasiryžusi atiduoti savo gyvybę. Kitame eilėraštyje jis vaizduoja, kaip prūsas Skomandas pasigrobia vaidilutę. Šiuose, kaip ir kituose vokiečių kalba parašytuose eilėraščiuose, matyti lietuviškas L. Rėzos patriotizmas. Eilėraštyje „Nuskendęs kaimas“ poetas sušunka: „Ak, kaip laiko ranka sugriauna viską pasaulyje: dykuma virsta laukais, iš rūmų belieka griuvėsiai, greit žlunga valstybės ir keliai vėlei iš naujo. Kas po tūkstančių metų ras pėdsakus tavo, tėvyne, žydinti bočių šalie, kur mano dainos suskambo?“ Kitame eilėraštyje poetas sakosi apkeliavęs platųjį pasaulį, matęs daug puičių rūmų, bet jo tėvo lūšnelė jam esanti brangiausia. Šio eilėraščių rinkinio paaikškinimuose L. Rėza pažymi, kad lietuvių liaudis, palyginus su paprastais Prūsijos vokiečiais, stovinti aukštesnėje kultūros pakopoje. Lietuviai valstiečiai esą

kūrybingesni, jų menas daug tobulesnis, nes jų civilizacija aukštesnė, susikūrusi Lietuvai dar tebeturint politinę nepriklausomybę. Nepriklausomo savo būdo lietuviai niekad neprarado: jis praręsus su savo viršininku kalbėti kaip su sau lygiu.

Iš „Prutenos“ eilėraščių teksto, o ypač iš knygos gale įdėtų paaiškinimų, aiškėja L. Rėzos pažiūros į liaudies dainas ir apamai į tautosaką. Daugelį to meto inteligentų nuo žodinės liaudies kūrybos skyrė šimtmečiais susiklosčiusi luominė siena. Į liaudies kūrybą buvo žiūrima iš aukšto, manant, kad valstiečiai, sudarydami grubią minią, neturėdami kilnių, taurių ir švelnių jausmų, poezijai nieko negali duoti. Jeigu jau ir buvo kreipiamas dėmesys į liaudies dainas, tai tik kaip į liaudiškos kalbos šaltinį, kaip į taisyklingos kalbos pavyzdžius. Romantikai atžagareiviai tautosakoje ieškojo visų pirma primityvių, civilizacijos nepalietų žmogaus jausmų arba gilios senovės mitologinių atgarsių. Jiems liaudies dainos turėjo daugiausia pažintinę reikšmę. L. Rėza neatmetė liaudies dainų nei kalbinės, nei istorinės-mitologinės reikšmės, bet svarbiausia jam buvo ne tas. Liaudies dainas jis laikė visų pirma žodine liaudies kūryba, liaudies poezija, labai kilnia ir tobula, iš kurios mokytis privalo poetai. Todėl L. Rėza „Prutenose“ naudojo liaudies dainas ir kūrė jų dvasia. Šitokia literatūrinė pažiūra į tautosaką buvo pati pažangiausia. Ji griovė feoda-

linės aristokratijos sukurtą luominę sieną literatūroje ir skatino joje demokratines tendencijas.

Liaudies dainas rinkti L. Rėza pradėjo, dar studijuodamas universitete. Jų siužetus ir motyvus naudodamas savo poezijoje, jis tautosaką romantino, įpindamas į ją ankstyvajam romantizmui būdingų antikinio pasaulio vaizdų ir mitologinių įvaizdžių.

Patriotizmas ir pažangios pažiūros į žodinę liaudies kūrybą darė L. Rėzą vienu iš žymiausių Prūsijos lietuvių literatūrinio bei kultūrinio gyvenimo organizatorių. Pats rinkdamas lietuvių liaudies dainas, ir kitus skatino prie šio darbo, parodė didelį susirūpinimą lietuvių literatūros ugdymu. L. Rėza taip pat ragino rinkti ir skelbti žinias apie lietuvių raštiją. 1817 metais jis atspausdino atsišaukimą į visus lietuvių literatūros draugus. Šiame atsišaukime pranešama apie spaudai rengiamus K. Donelaičio „Metus“ ir prašoma juos prenumeruoti. Be to, primenama, kokią didelę vertę turi lietuvių nacionalinės dainos, kurias turėtų pažinti platesnė literatūrinė visuomenė. „Būtų labai gaila, — sakoma atsišaukime, — jeigu šitie tautos dvasios žiedai pražūtų drauge su pamažėli išmirstančia kalba.“ Jis jau dešimt metų renka tas dainas ir tik mažą dalį esąs jų surinkęs, prašo visus lietuvių literatūros draugus užrašinėti dainas iš liaudies lūpų ir siuntinėti jam. Didelis ir reikšmingas darbas paneigsiąs viešai

(spaudoje) daromus lietuvių tautai priekaištus, kad jos kalba nieko negalinti duoti literatūrai.

Literatūrinė L. Rėzos veikla nuolat plėtėsi. Didelis jo nuopelnas buvo Kristijono Donelaičio kūrybos išleidimas. Drauge su liaudies dainomis gavęs Donelaičio rankraščius, jis juos redagavo, sujungė keturis metų dalių aprašymus į vieną poemą ir pavadino bendru „Metų“ vardu. Tik Napoleono karai (1807—1815) sutrukdė „Metų“ išleidimą.

L. Rėza, būdamas pastorius, teologijos profesorius, rūpinosi ir religinio turinio knygų leidimu ir gavo paramą iš vidaus reikalų ministerijos švietimo skyriaus viršininko V. Humbolto (1769—1835). Leisdamas lietuvišką biblijos vertimą, jis naudojosi senaisiais biblijų vertimo teksta, juos lygino ir, pasiremdamas gautais duomenimis, parašė vokiečių kalba net du mokslinius darbus. Juose pateikia daug žinių apie pirmuosius lietuviškų raštų autorius. Kalbėdamas apie biblijos vertimus, L. Rėza iškėlė gero vertimo savumus. Vertimas turįs būti pavyzdinčiai tikslus, trumpas, aiškus ir atliktas gryna lietuvių kalba. Vertėjas turįs ne aprašinėti, o ieškoti gyvoje kalboje atitikmenų arba pats juos sukurti.

1810 m., patiekdamas apie save žinias universitetui, L. Rėza nurodo, kad jis kilęs iš lietuvių giminės ir dar savo vardą papildė lietuviškuoju Gediminu (Jediminu).

Napoleono karų metu, būdamas Karaliaučiaus įgulos pamokslininku, su kariuomene turėjo per-eiti Lietuvos sieną ir vykti gilyn į Rusiją kaip prancūzų sąjungininkas. Tuomet jis lankėsi Lietuvoje (Žemaitijoje ir šiaurinėje dalyje) ir Latvijoje. 1813—1814 m., rusų kariuomenei Napoleoną sumušus, jis jau kaip Napoleono priešas peržygiavo Vokietiją, stebėjo Leipcigo kautynes, pramintas „tautų mūšiu“, ir pasiekė Paryžių. L. Rėzos likimas šiame kare buvo susijęs su nepavydėtina Prūsijos padėtimi. Napoleonas Bonapartas privertė Prūsiją pasidaryti jo sąjungininku žygyje į rytus. Rusijoje prancūzams karą pralaimėjus, nukariautieji kraštai panoro iš prancūzų okupacijos išsivaduoti. Tauragėje buvo pasirašytas susitarimas tarp Rusijos ir Prūsijos atstovų dėl bendrų karinių veiksmų prieš prancūzus.

Būdamas Latvijoje, L. Rėza susipažino su caro paskirtu Estijos ir Latvijos (Tartu mokslų apygardos) švietimo globėju dvarininku kunigaikščiu Livenu (1767—1844), kuris 1822 m. jį kvietė profesoriauti į Tartu universitetą. Tačiau L. Rėza, pasak jo biografo F. Šuberto, „iš meilės savo tėvynei“ nevažiavo. Pabuvęs Prancūzijoje, 1814 m. jis pasiekė Londoną, kur rūpinosi iš Biblijos platinimo draugijos gauti pašalpos lietuviškam Biblijos vertimui spausdinti. Savo išpūdžius žygiuojant su kariuomene aprašė knygoje „Žinios ir pastabos iš karo kapeliono dienoraščio“, iš-

spausdintoje 1814 m. Berlyne, ir „Prutenos“ II dalies eilėraščiuose: „Tėvynei“, „Pergalės daina“ ir kt.

L. Rėza nebuvo asketas. Jam buvo svetima atsiskyrėliška dvasia, būdinga to meto romantiškams. 1813 m., keliaudamas po Reino kraštą, jis parašė dainą apie Mozelio vyną. Šioje dainoje ragina džiaugtis, naudotis gyvenimu, smerkia išsižadėjusius pasaulio, ypač tuos, kurie tūno užsidarę vienuolynuose. Savo dienoraštyje jis pastebi, kad Balgos apylinkės nepaprastai gražios. Jose auginama daug apskritagalvių kopūstų, kurie garsūs visoje Prūsijoje. Tų kopūstų pilna daržuose, jais apsodinti didžiuliai laukai; esą galvų, kurių skersmuo pėdos ilgumo. Jį domina gamta ir žmonės su savo darbais, džiaugsmais ir rūpesčiais.

Savo kelionėje jis neaplenkė universitetų, bibliotekų ir meno paminklų. Jam nestigo supratimo apie meną. Jis turėjo progos pamatyti žymiuosius paveikslus ir architektūros kūrinius ir juos vertinti.

Grižęs iš karo, pabaigė biblijos vertimą ir 1816 m. jį išspausdino. Tais pat metais išleido minėtus du mokslinius veikalus — „Lietuviškos biblijos istoriją“ ir „Filologines kritines pastabas lietuviškai biblijai“. Šie abu veikalai duoda nemaža medžiagos lietuvių raštijos istorijai. Juos L. Rėza pasirašo dar kaip teologijos profesorius ir pamokslininkas, bet jau tais pačiais metais

(1816) pasitraukia iš kariuomenės pamokslininko pareigų, pasilikdamas tik universitete ordinariniu profesoriumi ir lietuvių seminarijos vadovu.

Drauge su kitais pažangiaisiais Prūsijos visuomenės veikėjais L. Rėza kovojo prieš germanizacinę Prūsijos valdžios politiką. 1818 metais protestavo prieš sumanymą pašalinti lietuvių kalbą iš mokyklų, pasisakė prieš germanizmą skverbimąsi į lietuviškus raštus.

Į lietuvių liaudies dainų rinkimą jis įtraukė nemaža žmonių: savo auklėtoją K. Vitichą, rašytojus Z. Ostermejerį ir V. Šimelfenigį, mokytoją E. Budrių ir kitus. Netgi ketino 1817—1819 metais atvažiuoti į Lietuvą dainų rinkti, bet šio sumanymo neįvykdė. Iš surinktų dainų atrinko, jo mokytojų, pačias gražiausias ir jau apie 1815 metus rinkinį paruošė spaudai. Ieškodamas savo rinkiniui leidėjo, 1818 m. paskelbė vokiečių periodinėje spaudoje straipsnį apie lietuvių liaudies dainas, pridėjęs prie jo 10 dainų, išverstų į vokiečių kalbą. Po to jis kreipėsi į garsų vokiečių poetą J. V. Gėtę, prašydamas parašyti rinkiniui praturtumą ir padėti leidėją surasti. Nors Gėtė lietuvių liaudies dainomis susidomėjo ir vieną dainą panaudojo savo kūrinii („Žveję“), tačiau nieko L. Rėzai neatsakė.

1818 m. L. Rėza išleido lietuvių ir vokiečių kalbomis K. Donelaičio „Metus“. „Metų“ tekstą savaip redagavo, versdamas jį į vokiečių kalbą,

gerokai sutrumpino. Jis išmetė grubius žodžius ir posakius, neigiamus atsiliepimus apie lietuvių liaudies dainas ir papročius. Praleido tas vietas, kuriose neigiamai apibūdinami lietuviai valstiečiai. Tai darė, greičiausiai, romantiniais-patriotiniais sumetimais.

„Metų“ pratarmėje L. Rėza iškėlė K. Donelaičių kaip didelį tautinį lietuvių poetą, supažindino su jo gyvenimu, aptarė jo kūrybos pobūdį ir eilėdarą. Iš pratarmės ir paaiškinimų dar labiau išryškėja L. Rėzos pažiūros. K. Donelaičio kūrinys lietuvių tautai turįs išskirtinę reikšmę ne tik dėl to, kad poetas yra kilęs iš liaudies gelmių, bet ir tuo, kad tai esąs nesenstantis kalbos paminklas. Lietuviška kūrinio išraiška esanti gryna, liaudiška ir klasiška. „Šį kūrinį, be to, sako L. Rėza, reikia laikyti perdėm liaudišku, nes jo personažai priklauso tik žemesniajam kaimo gyventojų sluoksniui. Poetas buvoja tik valstiečių trobelėse ir retai tepaliečia kontrasto dėlei aukštesniųjų luomų papročius.“ Poeto kūrybos objektu buvę vien valstiečiai baudžiauninkai, jų butis, nes jie sudaro tautos daugumą ir yra ištikimiausi tėvų papročiams. Poetas norėjęs pavaizduoti valstietį kaip individualybę, kaip visos tautos reprezentantą.

L. Rėza, laikydamas liaudies dainas grožine literatūra, Donelaičio „Metų“ pratarmėje rašė, jog esąs pasiryžęs paskelbti lietuvių tautos lite-

ratūrinius kūrinius, kuriuos turįs surinkęs. Pradedas Donelaičio „Metais“. Po jų išleisias lietuvių liaudies dainas, tą nacionalinį turtą, kurį mažai kas tepažįsta. Naudinga būtų paskelbti visa, ką sukūrė tautos genijus: dainas, priežodžius, mitus bei padavimus.

1824 m. išėjo iš spaudos reikšmingas L. Rėzos darbas — Ezopo pasakėčių vertimas į lietuvių kalbą. Vertimas atliktas gryna, gražia kalba. Šiame leidinyje išspausdintos visos šešios K. Donelaičio ir septynios vokiečių rašytojo K. Gelerto pasakėčios. Ir čia, populiarendamas K. Donelaitį, rašė, jog jo poezija yra verta, kad kiekvienas savo tėvynę mylįs lietuvis ją skaitytų. Po metų (1825) L. Rėza išleido savo eilėraščių rinkinio „Prutena“ antrąją dalį.

„Prutenoje“ L. Rėza skiria savo eilėraščius nuo liaudies dainų. Jo eilėraščiuose smerkiami grobikiški kryžiuočių karai, reiškiamas nepasitenkinimas vokiečių dvarininkų vykdoma socialine ir nacionaline lietuvių priespaulde. Tačiau juose pasireiškia ir kai kurie vidiniai L. Rėzos pasaulėžiūros prieštaračiai. Keliuose eilėraščiuose šlovinamos Prūsijos valstybės karinės pergalės, vadinasi, tos priemonės, kurios stiprina išnaudojamų ir engiamų žmonių priespaudą.

1825 m. L. Rėza išleido pirmąją lietuvių liaudies dainų rinkinį, pavadintą „Dainos oder Lithauische Volkslieder“.

Manydamas, kad dainomis lietuviai vadina su meile susijusias dainas, o kitas, sakysime, darbo arba karo dainas, vadina giesmėmis, jis siekė, kad rinkinio pavadinimas atitiktų taip suprastą jo dainų turinį. Į rinkinį dainos sudėtos ne padriškai, o sujungtos į ciklą, kurį L. Rėza vadina meilės ciklu. Pradžioje eina dainos apie bernelį ir mergelę iki vedybų, toliau apdainuojamos vedybos ir pabaigoje duodamos dainos apie jaunavedžių gyvenimą. Todėl L. Rėza „Lietuvių liaudies dainų tyrinėjime“, pridėtame rinkinio gale, rašė: „Lietuvių liaudies dainos, kaip šis rinkinys rodo, daugiausia yra erotinės: jose apdainuojami meilės ir džiaugsmo jausmai, piešiama šeimos gyvenimo laimė ir paprasčiausiu būdu parodomi švelnūs šeimos narių ir giminių santykiai. Šiuo atžvilgiu visas šis rinkinys sudaro tarsi meilės ciklą — jos pirmąsias užuomazgas, atsiskleidimą įvairiausiais atspalviais ir išbaigimą vedybiniame gyvenime.“.

L. Rėza savotiškai skyrė dainą ir giesmę. „Prutenos“ I dalies paaiškinimuose rašė: „Daina yra lietuviškas erotinės liaudies dainos pavadinimas. Jeigu dainos turinys yra rimtas arba religinis, tada tokia daina vadinama giesme, dėl to veiksmažodžiai dainuoti ir giedoti skiriami beveik taip, kaip vokiečių kalboje — pasaulietiskai ir dvasiškai dainuoti.“

Reikia pastebėti, kad žodį „erotinis“ L. Rėza su-

prato daug plačiau, nekaip šiandien tas žodis suprantamas. Erotika jis vadino visa, kas turėjo ryšio su meile, nesiedamas šio žodžio su aistromis.

L. Rėzos teiginys, kad jo rinkinys rodo lietuvių liaudies dainų erotiškumą, buvo klaidinantis. Daug kas tuomet suprato, kad tik tokias, daugiausia apie meilę kalbančias, dainas lietuviai ir dainuoja, kad darbo, buitinės, istorinės, karo ir kitokios dainos jų tarpe labai mažai tepaplitusios. Iš tiesų dainų parinkimas ir jų sugrupavimas rinkinyje rodė L. Rėzos pažiūras ir norus ir negalėjo duoti pilno ir išsamaus lietuvių liaudies poetinės kūrybos vaizdo. „Dainos“ buvo tik daugiausia meilės dainų vienetai, parinkti iš didžiulio liaudies dainų lobyno.

Jau atrinkdamas dainas spaudai, L. Rėza turėjo pastebėti, kad kai kuriose iš jų jokio erotiškumo nėra, kad jos netiktų vadintis dainomis, bet jos žavingai gražios ir todėl negalima buvo jų atsisakyti. Rinkinį atspausdinus ir pasirodžius spaudoje recenzijoms, L. Rėza rado reikalinga dar kai ką paaikškinti, kad būtų teisingai supratas. 1826 m. kovo 20 d. laiške Gėtei jis rašė: „Nustatydamas eilę, aš laikiausi pažiūros, jog į priekį reikia dėti tas dainas, kurios lietuvių nuotaką rodo namuose pas motiną, toliau — tas, kurios vaizduoja ją kaip sužadėtinę ir po to kaip žmoną. Gyvulių vestuves kaip alegorines

įdėjau tarp nuotakos dainų. Ypatingo grupavimo arba suskirstymo aš nedariau, nenorėdamas paprastam dainų rinkiniui suteikti dirbtinę išvaizdą.“

L. Rėza, nors ir buvo poetas, progresyvus romantikas, bet vis dėlto romantikas. Jo pažiūrose į liaudį buvo daug būdingų romantizmui bruožų. „Prutenos“ I-je dalyje, kalbėdamas apie lietuvių liaudies dainas, jis stengėsi pabrėžti jų tyrą naivumą, elegantiškumą ir laisvę, nes visa tai esą artima senovės graikų gracijai ir kultūrai. Lietuvių liaudies dainose nesą neestetiskų vaizdų, nesą išsireiškimų, kurie įžeistų gerą skonį. Jose daug sąmojo, palyginti švelnių kreipimosi formų ir natūralaus paprastumo. Šitoki suidealintą ir suidilintą lietuvių liaudies dainų vaizdą L. Rėza aiškino aukšta lietuvių liaudies dvasine kultūra.

„Lietuvių liaudies dainų tyrinėjime“ tokio romantiško lietuvių dainų idealizavimo yra mažiau. Čia nurodoma, jog iš dainų galima nustatyti apdainuojamo įvykio vietą ir laiką, vadinas, iškeliami kai kurie istoriniai būtiniai dainų bruožai. Pateikiama dainų siužetų, kuriuose nieko „erotiško“ nėra. Nebeminimas naivumas, kuriuo jis laikė gausų deminutyvų vartojimą, iškeliamas dainų natūralumas, švelnumas ir paprastumas. Vis dėlto L. Rėza bijojo, ar neįtars kas nors jo meilės savo tautos žodinei kūrybai ir nepa-

laikys noru dirbtinai jas išaukštinti. Gėtei jis rašė: „O dieve, kai kurie kritikai gali pagalvoti, kad leidėjas kai kurias dainas pats sukūrė, arba mažų mažiausiai jas išdailinęs rinkinyje šen ir ten išdėliojo.“ L. Rėza sako, jog jo padėjėjai, dainų rinkėjai, dar tebėra gyvi ir gali būti liudininkai ištikimybės dainų tekstams, užrašytiems iš liaudies lūpų. Tekstų tikrumą jis nustatęs ne iš vieno, o iš keleto atskirų rinkėjų arba atskirų vietų užrašymų. Jeigu jis turėjęs tik vieną dainos tekstą, naudojęsis juo labai atsargiai ir dėl to kai kurių iš jų į rinkinį visai nedėjęs. Neabejotinai tikru tekstu laikęs tą, kuris buvęs užrašytas iš dviejų ar trijų dainininkų, gyvenančių skirtingose vietovėse.

Ši laiško Gėtei vieta aiškiai sako, ką L. Rėza laikė autentišku liaudies dainos tekstu ir ką jis aplamai laikė liaudies daina. Liaudies daina L. Rėza laikė kolektyvinį liaudies poezijos kūrinį, bendromis jėgomis dailintą, tobulintą ir priėjusį tarp dainininkų. Tai buvo naujoviška ir teisinga, vėliau folkloristų perimta, pažiūra.

L. Rėzos „Dainos“, kaip pirmasis lietuviškas dainynas, plačiai paplito už lietuvių gyvenamų žemių sienų. Paplisti padėjo tai, kad rinkinyje greta lietuviškų tekstų buvo ir vokiški vertimai, padaryti paties L. Rėzos. Tas rinkinys turėjo ir dabar tebeturi poetinę, kalbinę ir istorinę-etnografinę reikšmę. L. Rėza, būdamas didelio išsi-

lavinimo ir išprususio poetinio skonio žmogus, parinko tikrai pačias vertingąsias to meto lietuvių liaudies dainas. „Dainos“ paskatino rinkti liaudies poetinę kūrybą, gilintis į ją ir pamilti jų kūrėją — lietuvių liaudį. Jų tekstai, ištisai arba dalimis verčiami į lenkų, rusų ir čekų kalbas, ilgą laiką buvo Europos mokslininkams vienintelis lietuvių tautosakos šaltinis.

Rinkinio pabaigoje įdėtas L. Rėzos „Lietuvių liaudies dainų tyrinėjimas“ sudaro lietuvių tautosakos mokslo pradžią. „Prutenos“ pirmosios dalies paaiškinimuose L. Rėza ypač pabrėžė lietuvių liaudies dainų švelnumą, žavingumą ir „erotiką“, nepastebėdamas jų ryšio su kitais gyvenimo tikrovės reiškiniiais. „Tyrinėjime“ jis jau nurodo konkrečių istorinių įvykių atspindėjimą žodinėje liaudies kūryboje. Tačiau L. Rėza nenagrinėja socialinio momento dainose. Tiesa, jis pažymi, kad lietuvių liaudies dainos kupinos gilaus skausmo ir liūdesio, bet neieško to skausmo ir liūdesio socialinių priežasčių, laiko tai būdingu lietuviškos dvasios bruožu. Teisingai pabrėždamas lietuvių liaudies dainų natūralumą, paprastumą, gyvenimo tikrovės atspindžius jose, jis vis dėlto nesugebėjo atskleisti socialinės ir tautinės priespaudos poveikio.

L. Rėza nemaža dėmesio skyrė lietuvių liaudies dainų eilėdarai, laikydamas ją silabine-tonine ir pažymėdamas dažniausiai pasitaikančius

pėdų derinius. Jis teisingai nurodo, kad liaudies dainoms rimas nėra būdingas. Nors L. Rėzai dar ir nepavyko pilnai atskleisti liaudies dainų ritmikos savitumo, jos toniškumo, vis dėlto jis nusipelnė pirmojo dainų eilėdaros tyrinėtojo garbę. L. Rėzos „Tyrinėjimuose“ ir „Pastabose“ pareikštos mintys apie lietuvių liaudies dainas beveik šimtą metų buvo lietuvių tautosakos tyrinėjimo pagrindu. Tos mintys skatino gilintis į liaudies kūrybos poetiką. Be to, jos turėjo didelę reikšmę liaudies poetinės kūrybos tradicijų plėtotei grožinėje lietuvių literatūroje.

Išspausdinęs „Dainas“, L. Rėza dar paruošė spaudai Dovydo psalmes ir žinias apie Rytų Prūsijos evangelikų bažnyčios pamokslininkus. Po to nieko daugiau nebeišleido, nors ruošėsi ir ne kartą viešai žadėjo išleisti lietuvių literatūrinį turtą: dainas, priežodžius, mitus bei padavimus. Nebeįstengęs to padaryti iki pat savo gyvenimo pabaigos, jis rūpinosi lietuvių inteligentijos ugdymu. Mirdamas visą savo turtą paliko Karaliaučiaus universitetui, kad jame būtų įsteigtas stipendijų fondas neturtingiems studentams, studijuojantiems lietuvių kalbą. Paliko biblioteką daugiau kaip 3.000 tomų su savo pastabomis ir pažymėjimais.

L. Rėza, pirmasis išleidęs K. Donelaičio raštus ir juos populiariaus, paskelbęs lietuvių dainas ir jas tyrinėjęs, paskatino ir kitus rinkti žinias apie lietuvių raštiją, tirti ir rinkti lietuvių tau-

tosaką. Tuo jis daug nusipelnė ne tik grožinei literatūrai, bet ir aplamai lietuvių kultūrai.

Liaudies dainų rinkimas ir jų skelbimas spau-
doje skleidė demokratines pažiūras ir kėlė lie-
tuvių tautinį atsparumą prieš pavergėjus. Tad
L. Rėzos tautosakinė veikla lietuvių kultūros isto-
rijoje suvaidino progresyvų vaidmenį.

D a i n o s
oder
Litthauische Volkslieder
gesammelt, übersetzt
und
mit gegenüberstehendem Urtext
herausgegeben
von

P. J. K h e s a,

Dr. d. Theol. und Phil. ordentl. Professor d. Theol.
und Dir. des Litthauischen Seminars auf d.
Universität zu Königsberg.

Nebst einer Abhandlung über die
litthauischen Volksgedichte.

Königsberg, 1825.
Druck und Verlag der Hartung'schen Hofbuchdruckerei.

Er. Excellenz,

**dem Königl. Preussischen wirklichen geheimen
Staatsminister, Ritter des rothen Adlers
ordens und eisernen Kreuzes.**

**Freiherrn
von Altenstein**

ehrfurchtsvoll

gewidmet.

D a i n o v.

K r a i t i s.

Aš, Motužės mylimosės
Wienerte Dušyte,
Jei darbėlus dirbt ne wengiau,
Sunkus darbus taip nutwėrau,
Kai Fittos Mergytes.

Man palėpe Mamulyte,
Angstė rytą Fėltis.
Aš paPláusiau, atsiPlėlau,
Jt ugnėli jei prašėrau,
Pusrytušus wirti.

Man palėpe Mamulyte,
Plonas gijęs werpti.
Aš paPláusiau, greitay werpjau,
Plonū gijū susuPėinnau
Daug tuPstant posmėlū.

1. KRAITIS

Aš motužės mylimosios
Vienertė dukrytė,
Jai darbelius dirbt nevengiau,
Sunkius darbus taip nutvėriau,
Kaip kitos mergytės.

Man paliepė mamulytė
Anksti rytą keltis.
Aš paklausiau, atsikėliau,
Ir ugnelę jai prakūriau
Pusrytukus virti.

Man paliepė mamulytė
Plonas gijas verpti.
Aš paklausiau, greitai verpiaiu,
Plonų gijų susukinau
Daug tūkstant' posmelių.

Man palépe Mamulyte,
Plonas drobes austi.
Aš ir audziau, išduoginnau,
Plonas drobes susirėžau
3 marga štrynėlg.

Weža jau mano šraituzė,
3 švėtimą šalė,
Dvejis, trejis ratėlis,
Penkis, šešis žirgėlis,
Wissais parwedinnėsis.

Bur ratelei išgręže,
Čje wirwėles truško,
Truškė truško wirwėles;
Tuzbės pilna širdusis
Jaunosės mergytės.

Rad ašėjau per šlėtuzi,
Aletės grindis linšo;
Linše linšo grindatis,
Krisė Fritto ašerates
Lūg mano weidėlio.

Man paliepė mamulytė
Plonas drobės austi.
Aš ir audžiau, išdūžginau,
Plonas drobės susiriečiau
Į margą skrynelę.

Veža jau mano kraitužį
Į svetimą šalį
Dvejais trejais rateliais,
Penkiais šešiais žirgeliais,
Visais parvedinykais.

Kur rateliai įsigrėžė,
Čia virvelės trūko.
Trūkte trūko virvelės,
Tūžbos pilna širdužė
Jaunosios mergytės.

Kad ašėjau per klėtužę,
Klėties grindys linko.
Linkte linko grindatės,
Kriste krito ašaratės
Nuo mano veidelio.

Mergate prie girnū.

**Užsit, užsit,
Mano girnates!
Dingos, ne wienu malū.**

**Nė wienu malū,
Wienu damawau,
Wienu girnužes traukiau.**

**Ko ušpūlei
Jaunas bernyti,
Manę wargū mergužę?**

**Juok tu žinnojęi
Szierdiēs bernyti,
Manę dware ne sėdint:**

2. MERGATĖ PRIE GIRNŲ

Ūžkit, ūžkit,
Mano girnatės!
Dingos, ne viena malu.

Aš viena maliau,
Viena dainavau,
Viena girnužės traukiau.

Ko užsipuolei,
Jaunas bernyti,
Mane, vargų mergužę?

Juk tu žinojai,
Širdies bernyti,
Mane dvare nesėdint:

3PPI Eielužiū
3 purwynatė,
3P pažastáciū
3 wandenatė
Wargos mano dienujes.

Iki kelužių
Į purvynatį,
Ik pažastačių
Į vandenatį...
Vargios mano dienužės.

Æ 3 e r a s u 3 ß á l o.

O tai Dywai,
Didi Dywai buwo:
Ic ußálo
Æjers wasaratej'.

Kur girdisu
Berajë zirgati?
Kur ißplausu
Lépôs Fibbirati?

Laimc léme
Saulužës dienatę,
Ic atßillo
Æjere Ledátis.

Æzon' girdisu
Berajë zirgati,
Æzon' ißplausu
Lépôs Fibbirati.

3. EŽERAS UŽŠALO

○ tai dyvai,
Didi dyvai buvo:
Ir užšalo
Ežers vasaratėj.

Kur girdysiu
Bėrąjį žirgatį?
Kur išplausiu
Liepos kibiratį?

Laimė lėmė
Saulužės dienaę,
Ir atšilo
Ežere ledatis.

Čion girdysiu
Bėrąjį žirgatį,
Čion išplausiu
Liepos kibiratį.

Jē Bajorū
Brolis zirgā pīFo.
Jē PaFalnēs
Brolis Marcē wēde.

O Fo ūwengia
Bēraſis zirgātis?
O Fo werFia
Jaunoji Mergate?

Ūweng' zirgātis
Žalojū Awiſācū.
WerF Mergate
Pirmojū Dienacjū.

Iš Bajorų
Brolis žirgą pirkio,
Iš Pakalnės
Brolis marčią vedė.

O ko žvengia
Bėrasis žirgatis?
O ko verkia
Jaunoji mergatė?

Žveng' žirgatis
Žaliųjų avižaičių,
Verk' mergatė
Pirmųjų dienačių.

M o t e w e r p j a n t i.

Wafar parėjau labay wėłay,
Kėdan Moczuttė, ne gullinczė,
Szałalyttė be dėgonczė,
Ploney drobėłė be werpjanczė.

Werpsis Moczutte, labay ploney;
Tu manė leisl labay toly!
„Werpsis Dušryte, ir dar plonaus,
Už tarwė leisa ir dar tolaus.“

4. MOTĖ VERPIANTI

Vakar parėjau labai vėlai,
Radau močiutę negulinčią,
Šakalytį bedegančią,
Plonai drobelę beverpiančią.

— Verpkis, močiute, labai plonai,
Tu mane leisi labai toli.

— Verpkis, dukryte, ir dar ploniau,
Aš tave leisiu ir dar toliau.

Ž i r g á t i s.

**Bégė Žirgati,
Mano Bėrašis,
Jėėi žalòs Lanėėlės!**

**Jr Fai pribėgsi
Žalą Lanėėlę,
Ten tawę ganytu.**

**Bégė Žirgati,
Mano Bėrašis,
Jėėi Šrowės uppužės!**

**Jr Fai pribėgsi
Šrowės uppužę,
Ten tawę pagirdėsiu.**

**Bégė Žirgati,
Mano Bėrašis,
Jėėi Ošwio dvarėlio!**

5. ŽIRGATIS

Bėk, žirgati,
Mano bėrasis,
Iki žalios lankelės.

Ir kai pribėgsi
Žalią lankelę,
Ten tave ganysiu.

Bėk, žirgati,
Mano bėrasis,
Iki srovės upužės.

Ir kai pribėgsi
Srovės upužę,
Ten tave pagirdysiu.

Bėk, žirgati,
Mano bėrasis,
Iki uošvio dvarelio.

Jr tad prebėgsi
Ošwio dwarelė,
Ten tamę apstadbis.

Išeit Mergyte
Jš Rutū Daržo
Wainikėli pindama.

Išjurtėlis,
Mano Mergyte,
Kaip dreb mano Jirgytis.

Taip tu drebėsi
Kad wainikėta
Man jauna ištefėsi.

O tad tu eisi
Pro mano Szali,
Kai Wafėnų sutiepsi.

Ir kad pribėgsi
Uošvio dvarelį,
Ten tave apstabdysiu.

Išeit mergytė
Iš rūtų daržo,
Vainikėlį pindama.

Įsižiūrėki,
Mano mergyte,
Kaip dreb mano žirgytis.

Taip tu drebėsi,
Kad vainikuota
Man jauna ištekėsi.

O kad tu eisi
Pro mano šalį,
Kaip vaškužis sutirpsi.

W a i n i f f a s.

Kas tai Dywai, diddi Dywai!
Kutû sėjau, Rojes dygo.
Pyk Mergyte Wainifféli,
Žalû Kutû Wainifféli!
Eik Mergyte Wandinélio!
Aš irėjau Wandinélio,
Jr užtiko šauras Wejas
Jr ipute Wainifféli
J Jūrû Gilluméli.
Trys Bernyczei žaloj' Lančoj',
Sžėnq pjowė žaloj' Lančoj'.
Katraš busit' mano Mielas?
Katraš plaušit' Wainiffelio?
„Jr aš busu tawo Mielas,
„Jr aš plaušu Wainiffelio,
„J Jūrû Gilluméli.“ —
Wainiffelis prie Krantėlio,
Bernužėlis prie Dugnėlio.
Wainiffelis ant Kanfėlės
Bernužėlis ant Lentėlės.

6. VAINIKAS

Kas tai dyvai, didi dyvai!
Rūtų sėjau, rožės dygo.
Pink, mergyte, vainikėlį,
Žalių rūtų vainikėlį!
Eik, mergyte, vandenėlio!
Aš irėjau vandenėlio,
Ir užtiko šiaurus vėjas,
Ir įpūtė vainikėlį
Į jūrių gilumėlį.
Trys bernyčiai žalioj lankoj
Šieną piové žalioj lankoj.
— Katras būsit mano mielas?
Katràs plauksit vainikėlio?
— Ir aš būsiu tavo mielas,
Ir aš plauksiu vainikėlio,
Į jūrių gilumėlį.
Vainikėlis prie krantelio —
Bernužėlis prie dugnelio.
Vainikėlis ant rankelės —
Bernužėlis ant lentelės.

S i r r a t a.

I Gire manneunte,
I Gireuze Ugeleu,
I Gire Serbenteliu.
Ab Ugeleu ne rinfau,
Serbenteliu ne braufiau.
Uzejau ant Falneleu,
Ant Moczutres Papeliu;
Tai labay graudzey werfiau
Ab sawo Motinels.
„O Fas cze mannes werfia?
Mano Fappeli mindzoy?”
Ab af, af Motinelle,
Ab wiens Serratelle.
Was fufkos mano Galwelle?
Wupraus mano Burnelle?
Was Falsches Meiles Fodeli?”

7. S I R A T A

Į girią mane siuntė,
Į giružę uogelių,
Į girią serbentėlių.
Aš uogelių nerinkau,
Serbentėlių nebraukiau.
Užėjau ant kalnelio,
Ant močiutės kapelio;
Tai labai graudžiai verkiau
Aš savo motinėlės.
— O kas čia manęs verkia?
Mano kapelį mindžioj'?
— Aš, aš, ak, motinėle,
Aš viena siratėlė.
Kas šukuos mano galvelę?
Nupraus mano burnelę?
Kas kalbės meilės žodelį?

Qie nammü DuFryte!
Ten Pitta Motinéle
Gjukfos tawo Galwéle
Mupraus tawo Burnéle
Ten jaunafis Bernytis
Kalbés Meilés Jodélus.

— Eik namo, dukryte!
Ten kita motinėle
Šukuos tavo galvelę,
Nupraus tavo burnelę.
Ten jaunas bernytis
Kalbės meilės žodelius.

S e s ų.

Kur graži musū Sessyte stovėjo,
Kurujes zydejo ir Relijuzes;
Če musū Sessyte smutney ludejo.

○ Po nalušti jaunoji Sessyte?
Ar ne pirmos tavo Dienužates?
Ar ne jaunas tavo Bernužatis.

Uor's ir pirmos mano Dienužates,
Uor's ir jaunas mano Bernužatis,
Gaila Szirdzei mano Dienužaczū,

J swētima Wieta toly išeinant,
Sawo brange Morzutte paliefant.
Ne giedoFit juo raibi Gaidužei!

8. SESUO

Kur graži mūsų sesytė stovėjo,
Rūtužės žydėjo ir lelijužės;
Čia mūsų sesytė smūtnai liūdėjo.

— O ko nuliūsti, jaunoji sesyte?
Ar ne pirmos tavo dienužatės?
Ar ne jaunas tavo bernužatis?

— Nors ir pirmos mano dienužatės,
Nors ir jaunas mano bernužatis —
Gaila širdžiai mano dienužačių.

Į svetimą vietą toli išeinant,
Savo brangią močiutę paliekant,
Negiedokit jūs, raibi gaidužiai!

Pailgēlīt ma šittā Naktē,
Kad aš gaurau ilgēsnē stowēti,
Ou Moczutte jodyti Palbēti.

Tai ne giedojo raibi Gaidužei
Kad aš gaurau ilgēsnē stowēti,
Ou Moczutte jodyti Palbēti.

Pailginkit man šitą naktatę,
Kad aš gaučiau ilgesniai stovėti,
Su močiute žodytį kalbėti.

Tai negiedojo raibi gaidužiai,
Kad aš gavau ilgesniai stovėti,
Su močiute žodytį kalbėti.

L a i u a s.

I Szillą ejau,
Szilluzij' Pittau,
Pagirreij' Laiwą Furau.

O Fai paFurau'
Jûdą Laiwatė
Su aštūnais Kampaczeis;

Ant Fožno Fampo
Po Lėpôs Medė,
Su dewynoms Szaffâtėms;

Ant Fožnôs Szaffôs
Po gražu Pauščzu
Su meilingais Balsėleis - - -

9. LAIVAS

Į šiląėjau
Šilužy kirtau,
Pagiry laivą kūriau.

O kai pakūriau
Juodą laivatį
Su aštuoniais kampačiais;

Ant kožno kampo
Po liepos medį
Su devynioms šakatėms;

Ant kožnos šakos
Po gražų paukštį
Su meilingais balseliais...

Ep Broli, Broli,
Brolyti mano,
Kur Kreipšiva Laiwati?

Ar ant Dwarāczio?
Ar ant Miestāczio?
Ar ant mąšo Rėmāczio?

Mašam' Rėmatij'
Mašos Mergatės,
Nlle diddi Meilate. — —

O jey ne gaušu
Rošiš norėjau,
Laušsu Priauganczofs.

O jey ne gaušu
Priauganczofs,
Wessu Šwejū Mergatė.

Šwejū Mergate,
Pajudekate,
Ne moš' triju Darbāczū:

Ei broli, broli, .
Brolyti mano, . .
Kur kreipsiva laivatį?

Ar ant dvaračio? . . .
Ar ant miestačio?
Ar ant mažo kiemačio?

Mažam kiematy
Mažos mergatės,
Ale didi meilatė.

O jei negausiu,
Kokios norėjau,
Lauksiu priaugančiosios.

O jei negausiu
Priaugančiosios,
Vesiu žvejų mergatę.

Žvejų mergatė,
Pajuodakatė,
Nemok trijų darbačių:

**Ney tanĕy auſti,
Ney plonay werpti,
Ney Stafluſes taiſyti;**

**Tiſt anĕſti Felciſ',
Laiwé ſedéti
Baltas ranĕas mazgóti. — —**

Nei tankiai austi,
Nei plonai verpti,
Nei staklužes taisyti;

Tik anksti keltis,
Laive sėdėti,
Baltas rankas mazgoti,

A n t W e w e r s é l ê s .

Wewerséle,

Wyturéle !

Ko ne czulbi Piewélj' ?

Ko ne rykauji Dirwélj' ?

Kur aß czulbesu Piewélj' ?

Kur aß rykaušu Dirwélj' ?

Wissi manng užeina,

Wissi manng pabaido.

Piemenélei Bandužę gano,

Urtojęlei Lauŋuži ara ;

Tai tie manng užeina,

Tai tie manng pabaido.

10. ANT VIEVERSĒLIO

— Vieversēli,
Vyturēli!
Ko nečiulbi pievelēj?
Ko nerykauji dirvelēj?

— Kur aš čiulbēsiu pievelēj?
Kur aš rykausi dirvelēj?
Visi mane užeina,
Visi mane pabaido.

Piemenēliai bandužę gano,
Artojēliai laukužį aria —
Tai tie mane užeina,
Tai tie mane pabaido.

I þ þ e l á w i m a s.

**Szendien Alu gersim,
Xytoj' iþþeláusim,
I Wengrujû Jémę:**

**Kur Uppuþes Wyno,
Auþso Obeláczci,
Ir Gurrés Sodáczci.**

**O þq mes ten weiksim
Toj' Wengrujû Jemej'?**

**Miestq muma þakarsim
Iþ þrangû Akmenáczû,
Sauluþés Langates.**

**O Þadday sugryþim
Iþ Wengrujû Jemés?**

**Bad iþdygs Koláczci,
Jelo ic Akmenáczci,
Ant Jurû Medáczci.**

11. IŠKELIAVIMAS

Šiandien alų gersim,
Rytoj iškeliausim
Į vengrųjų žemę,

Kur upužės vyno,
Aukso obelačiai
Ir girios sodačiai.

— O ką mes ten veiksime
Toj vengrųjų žemėj?

— Miestą mums pakursime
Iš brangių akmenačių,
Saulužės langačių.

— O kada sugrįšime
Iš vengrųjų žemės?

— Kad išdygs kuolačiai,
Žels ir akmenačiai,
Ant jūrių medačiai.

I s s p a ž i n n i m a s.

Kai ašėjau i Lėlijū Daržą,
Penki, šeši ant manęs žūrėjo.
Kad išėjau iš Lėlijū Daržo,
Penki, šeši kėppurres tylėjo.

Kad aš šokau su švelnu Bernyčiu,
Mano baltą Šurštėlį sudrąstė,
Žiebs pašlūsė: Fieno tą Mergutę?
Manę greitai i šalis nublaštė.

Kad aš šokau su savo Bernyčiu
Manę jauną ant Kančėlū nėšė.

12. IŠPAŽINIMAS

Kai aš ėjau į lelijų daržą,
Penki šeši ant manęs žiūrėjo.
Kad išėjau iš lelijų daržo,
Penki šeši kepures kylėjo.

Kad aš šokau su šviežiu bernyčiu,
Mano baltą žiurstelį sudraskė.
Nieks neklausė, kieno ta mergatė, —
Mane greitai į šalis nublaškė.

Kad aš šokau su savo bernyčiu,
Mane jauną ant rankelių nešė.

Lenfû Swodboj' dainota.

**Trys Szeštóŭai,
Szeŭi Treczóŭai;
Tai graŭey ŷyda
Darŭe Burnotai.**

**O aŭ paŷyŷtu,
O ir ŷuprancu,
Kurŷi Mergyte
Yr' darbininŭa:**

**Eidama ŷoŷti
Staŷluŷes taiŷe;
Parŷjuŷ ŷoŷuŷ'
Drabuŷes rŷdŷ.**

**Trys Szeštóŭai,
Szeŭi Treczóŭai;
Tai graŭey ŷyda
Darŭe Burnotai.**

13. LENKŲ SVODBOJ DAINUOTA

Trys šeštakai,
Šeši trečiokai —
Tai gražiai žydi
Darže burnotai.

O aš pažįstu,
O ir suprantu,
Kuri mergytė
Yr darbininkė:

Eidama šokti,
Staklužes taisė;
Parėjus šokus,
Drobužes rėdė.

Trys šeštakai,
Šeši trečiokai —
Tai gražiai žydi
Darže burnotai.

O aš pažystu,
O it suprantu,
Kurris Bernytis
Yr darbininkas:

Pidamas šokti
Žagružę tašę;
Parėjęs šokęs
Laukužę ate.

Trys Szeštópai,
Szeši Treczópai
Tai gražey žyda
Darže Burnótai.

O aš pažystu,
O it suprantu,
Kurri Mergyte
Iš darbininká.

Pidama šokti
Wainišką pyne;
Parėjus šokus
Darže gullėjo.

O aš pažįstu,
O ir suprantu,
Kuris bernytis
Yr darbininkas:

Eidamas šokti,
Žagružę taisė;
Parėjęs šokęs,
Laukužį arė.

Trys šeštakai,
Šeši trečiokai —
Tai gražiai žydi
Darže burnotai.

O aš pažįstu,
O ir suprantu,
Kuri mergytė
Ne darbininkė:

Eidama šokti,
Vainiką pynė;
Parėjus šokus,
Darže gulėjo.

Trys šeštópai
Szeši Treczópai.
Tai gražey žyda
Darže Burnótai.

O aš pažystu,
O ir suprantu,
Kuris Bernytis
Ne darbininšas.

Židamas šofti
Pentinnus šweite;
Parėjš šokęs
Patworris šlaistor.

Trys šeštakai,
Šeši trečiokai —
Tai gražiai žydi
Darže burnotai.

O aš pažįstu,
O ir suprantu,
Kuris bernýtis
Ne darbininkas:

Eidamas šokti,
Pentinus šveitė;
Parėjęs šokęs,
Patvoriais šlaistos.

M y l i n t k

Tėša Uppuželij'
Čyſtas Wandenėlis.
Pānppelij'
Pāſaltinnij'
Ko ludi, Mergyte?

Kur aš ne ludeſu?
Kur aš ne raudósu?
Lieko to
Ne matau
Ką Gįirdij' turrėjan.

Maſtij' be Megėlio
ŽoduFFą Falbėjan
Amžinay,
LieFadep
Uu jo atſikreiptis.

14. MYLINTI

Teka upužėly
Čystas vandenėlis.

— Paupely
Pašaltiny
Ko liūdi, mergyte?

— Kur aš neliūdėsiu?
Kur aš neraudosiu?
Nieko to
Nematau,
Ką širdy turėjau.

Nakty be miegelio
Žoduką kalbėjau:
„Amžinai,
Niekadai
Nuo jo atsikreiptis.“

Weliczau atfirtz
Kunz nûg Dußel's
O ne Fai
Aß tiſtaz
Iu jauno Bernélio.

Velyčiau atskirtą
Kūną nuo dūšėlės,
O ne kai
Aš tiktai
Nuo jauno bernelio.

M y l i s.

Rur eisu, Fur busu, Fur tai matysu?
Kum' sawo Szirdusę aß nuramdysu?
Jôs Meilės minnėdame taip graudzey werksu,
Kol sawo Szirdusę nu jôs nulenksu.

Numynau Tappėlę ję belankydams,
Jßsemjau Uppuįę tißt bezengstydamo.
Mergytę, Szirdytę tißt dar lankysu,
Wėl gryßu, Kad Meilės jôs atslmysu.

15. MYLĖS

Kur eisiu, kur būsiu, kur tai matysiu?
Kuom savo širdužę aš nuramdysiu?
Jos meilės minėdams, taip graudžiai
verksiu,
Kol savo širdužę nuo jos nulenksiu.

Numyniau takelį, ją belankydamas,
Išsėmiau upužę, tik bežangstydamas.
Mergytę, širdytę tik dar lankysiu,
Vėl grįšiu, kad meilės jos atsiminsiu.

Ne moſanti plonay werpti.

**Aß turrejau Zirguſeli,
Morint maſq, alle grazu.**

**Jis paſſe manne jaunq
O ir mano Sermegate.**

**Prieß Kalneli riſezia bēgo,
DeKalneley wis ſolēle.**

**Per Uppeli ſoſte ſoſo,
Per Mareles plauſti planke.**

**Aß ſutikſkau Merguſele
Darbuſeliū ne moſancze.**

**Ji ne moſe plenay werpti,
Plonay werpti, tanſiey ſuſti.**

16. NEMOKANTI PLONAI VERPTI

Aš turėjau žirgužėlį,
Norint mažą, ale gražų.

Jis pakėlė mane jauną,
O ir mano sermėgatę.

Prieš kalnelį risčia bėgo,
Pakalnėlėn — vis šuoletiu.

Per upelį šokte šoko,
Per mareles plaukte plaukė.

Aš sutikau merguželę
Darbuželių nemokančią.

Ji nemokė' plonai verpti,
Plonai verpti, tankiai austi.

Alb turrėjau Barboreli,
Plonay rėštą, tančiej pytą.

Ø talsai je išmočinno,
Plonay werpti, tančiej austi.

Aš turėjau barborėlį,
Plonai rėžtą, tankiai pintą.

O tasai ją išmokino
Plonai verpti, tankiai austi.

P a f f a l b a.

Aš angsti kėlau
Wissus pasėjau
Žalusus Meyronácsus.

Aš rėtay sėjau;
Jie tantiey dygo,
Ir gražey pumpuráwo.

Jš Palapėlū
Wainišką pynau,
Dawjau Fiemo Mergatiems.

Jš Pumpurelū
Kvietkėlū sėynau,
Dawjau Fiemo Bernatiems.

17. P A S K A L B A

Aš anksti kėliau,
Visus pasėjau
Žaliuosius meironačius.

Aš retai sėjau,
Jie tankiai dygo,
Ir gražiai pumpuravo.

Iš palapėlių
Vainiką pyniau —
Daviau kiemo mergatėms.

Iš pumpurėlių
Kvietkelių skyniau —
Daviau kiemo bernačiams.

Pinu per Piemq,
Girdziu per Sienq,
Apfalb' muddu žmonėles.

Ey ne būf niekq
Brangi Mergyte,
Myš žodėlus po Eojoms.

Padzūs Medėlei,
Iškris Lapėlei,
Palėus mudd' apfalbiti.

Einu per kiemą,
Girdžiu per sieną,
Apkalb mudu žmonelės.

Ei, nebok nieką,
Brangi mergyte,
Mink žodelius po kojoms.

Padžius medeliai,
Nukris lapeliai,
Paliaus mud' apkalbėti.

Ž w i r b l y t i s

Įšėjo Tetužis, išknupino,
Pucskėle prie Szono, ten dyrino;

Įstel'jęs be tuppint pawilbino,
Atlaužęs Žwirblyti nubildino.

Parweže Brolyczai, pargirgždino,
Iwilko nū Rogiū, iczunczino.

Upeše Dukrytes, nudulfino;
Iškeppe Mammuže, išcziršfino.

Iškeppe Žwirblyti, išcziršfino,
Ineše Sessytes, istyrijo,

Ineše Žwirblyti, istyrijo,
Pastate ant Stalo, parėplino.

18. ŽVIRBLYTIS

Išėjo tētužis, iškūprino,
Pučkelę prie šono ten dyrino.

Įstelgęs betupint, pavilbino,
Atlaužęs žvirblytį nubildino.

Parvežė brolyčiai, pargirgždino,
Įvilko nuo rogių, įčiunčino.

Nupešė dukrytės, nudulkino,
Iškepė mamuzė, iščirškino.

Iškepė žvirblytį, iščirškino,
Įnešė sesytės, įstyrijo.

Įnešė žvirblytį, įstyrijo,
Pastatė ant stalo, parėplino.

**Guseŭo Sweticzei, ſuroglino,
Suwalge Żwirblyti, ſutraßkino.**

**Bewalgant Żwirblyti, betraßfinant
Żhmauſe Wuffo dwi Puſbaczei.**

Susédo svetyčiai, surioglino,
Suvalgė žvirblytį, sutraškino.

Bevalgant žvirblytį, betraškinant,
Išmaukė aluko dvi pusbački.

Zwirblis Czesnis.

O ir padare Zvirblis Alu,
Dam, dam, dali dam,
Zvirblis Alu.

O ir sukwiete wissus Paukstyczus,
Dam, dam, dali dam,
Wissus Paukstyczus.

O ir iswede Zvirblis Pelēdā
Dam, dam, dali dam,
Pelēdā šofēti.

O ir numpyne Pelēdōs Pirstā
Dam, dam, dali dam,
Pelēdōs Pirstā.

Pelēda i Prowā, Zvirblis i Tworā,
Dam, dam, dali dam,
Zvirblis i Tworā.

19. ŽVIRBLIO ČĖSNIS

O ir padarė žvirblelis alų,
Dam, dam, dali dam,
Žvirblelis alų.

O ir sukviėtė visus paukštyčius,
Dam, dam, dali dam,
Visus paukštyčius.

O ir išvedė žvirblis pelėdą,
Dam, dam, dali dam,
Pelėdą šokti.

O ir numynė pelėdos pirštą,
Dam, dam, dali dam,
Pelėdos pirštą.

Pelėda į provą, žvirblis į tvorą,
Dam, dam, dali dam,
Žvirblis į tvorą.

W i l f o S w o d b a.

Aważawo Meßka
Su Aunczauo Bacza,
O Wilfelni,
Uebagelni
Swodbeļ feli.

Wjys i Pirblus,
Lape i Swoczus,
O RißFellis,
Uebagelis,
Tur jis wajnycyoti.

SjeßPas Alu dare,
Żwirbils Mißq maiße,
Gegußele,
Uebagele,
Apwynû parneßo.

20. VILKO SVODBA

Atvažiavo meška
Su alučio bačka,
O vilkeliui,
Nabagėliui
Svodbelę kelti.

Ežys į piršlius,
Lapė į svočias,
O kiškelis,
Nabagėlis
Tur jis važnyčioti.

Šeškas alų darė,
Žvirblis misą maišė,
Gegužėlė
Nabagėlė
Apynių parnešė.

Jauts Maltq Pappoj',
Sjũ Podus mazgoj',
Katinelis,
Zebagelis,
Mēselēs medzoi'.

Gandras Panēlāwo,
Loŕys trimittāwo,
O Wilfēlis,
Linŕsmas ēsq
Wessis Oŕlq ſoŕti.

Jey iſ gērōs Walēs,
Aſ ſu Ruma ſoŕſu.
O jeygu iſ pīſto,
Aſ jē ſudraſſyſu.

O iſ tawo ſſurōs
Bus Kerdzēlūt Szuba,
Kurs manņ gana
Po Dobilaczus,
Po Awizates.

Jaut's malką kapoj',
Šuo puodus mazgoj',
Katinėlis
Nabagėlis
Mėselės medžioj'.

Gandras kankliavo,
Lokys trimitavo,
O vilkelis,
Linksmas esąs,
Vesis ožką šokti.

Jei iš geros valios,
Aš su kūma šoksiu,
O jeigu iš pikto,
Aš ją sudraskysiu.

O iš tavo skūros
Bus kerdželiui šūba,
Kurs mane gano
Po dobilačius,
Po avižates.

3 w c j ũ M e r g a t e.

J. Żwejus joczau,
Żwejus Ian Pyczau.
Żweju Mergatę wesczau.

Żweju Mergate,
PajudaŃkate
Ze moŃ triju Darbaczũ:

Ze plonay werpti,
Zey tanŃiey austi,
Zey DrobuŃes redyti;

O ji tiŃe moŃa,
Laiwẽ Ńedeti,
Baltas KanŃas mazgoti.

Laiwẽ Ńedėjau,
TinfluŃę traufiau,
Baltas KanŃas mazgojau.

21. ŽVEJŲ MERGATĖ

Į žvejus jočiau,
Žvejus lankyčiau,
Žvejų mergatę vesčiau.

Žvejų mergatė,
Pajuodakatė,
Nemok trijų darbačių:

Nei plonai verpti,
Nei tankiai austi,
Nei drobužes rėdyti;

O ji tik moka,
Laive sėdėti,
Baltas rankas mazgoti.

Laive sėdėjau,
Tinklužį traukiau,
Baltas rankas mazgojau.

Ay baltos, baltos
Mano Kanfates,
Kasdien ant Wandenáčzû.

Ay Wargas, Wargas,
Mano Dienates!
O bus ir dar wargésnes.

Wargas ant Wargo,
Bėda ant Bėdôs,
Ant Wandenû Mergatei!

Ay Batti, Batti,
Battusi mano,
Perleisť ma tawo Mergyt

Weisťiaus perleisťciau
Daug Mierû Laufo,
U! Fai mano Mergyte.

Ai baltos, baltos
Mano rankatės,
Kasdien ant vandenačių.

Ai vargas, vargas
Mano dienas!
O bus ir dar vargesnės.

Vargas ant vargo,
Bėda ant bėdos
Ant vandenų mergatei!

— Ai bati, bati,
Batuži mano,
Perleisk man tavo mergytę!

— Veikiau perleisčiau
Daug mierų lauko,
Nekaip mano mergytę.

S z o t e j a t e.

Ko Bernytis werfia,
Ko Jaunas is werfia?
Werfia gawęs Mergujatę
Didę Szofejatę.

Kai Fittos werpe,
Kai Fittos burzde,
Tai mano Mergyte
Karcziamėlij' šoko.

Kai Fittos aude,
Kai Fittos suwe,
Tai mano Mergyte
Klėtij' šanney miegojo.

Kai Fittos tēse,
Kai Fittos baltāwo,
Tai mano Mergytės
Windujis dėjāwo.

22. ŠOKĖJATĖ

Ko bernytis verkia,
Ko jaunasis verkia?
Verkia gavęs mergužatę,
Didžią šokėjatę.

Kai kitos verpė,
Kai kitos burzdė,
Tai mano mergytė
Karčiamėlėj šoko.

Kai kitos audė,
Kai kitos siuvo,
Tai mano mergytė
Klėty skaniai miegojo.

Kai kitos tiesė,
Kai kitos baltavo,
Tai mano mergytės
Vindužis dejavo.

P u i t o r a t i s.

Už turrėjau mažą Brokį;
Bet didelis Puikforātis.

Jis turrejo berą Žirgą
Auksą Patkawatėms.

Kad jis jojo per Piewatę,
Piewužę linėję.

Jis užmyne Dūbilatę,
Dūbilatę sutešėję.

Kai jis jojo per Laukatį
Laukušis bildėjo.

Kai jis jojo per Szillatį,
Szillužis stambėjo.

Jis užmyne Szilė Szieštą
Kad žemulei lėkė.

23. PUIKORATIS

Aš turėjau mažą brolių,
Bet didelis puikoratis.

Jis turėjo bėrą žirgą
Aukso patkavatėms.

Kad jis jojo per pievatę,
Pievužė linkėjo.

Jis užmynė dobilatį,
Dobilatis suteškėjo.

Kai jis jojo per laukatį,
Laukužis bildėjo.

Kai jis jojo per šilatį,
Šilužis skambėjo.

Jis užmynė šilę šiekštą,
Kad žievulėliai lėkė.

Jis sutikšo Mergnjatę,
Baltą Lelijatę.

Jis jei dawe labą Rytą
Ji jam ne žodati.

Jis jei Pile Keppuratę
Ji jam WainiFatę.

Jis sutiko mergužatę,
Baltą lelijatę.

Jis jai davė labą rytą,
Ji jam nė žodatį.

Jis jai kėlė kepuratę,
Ji jam vainikatį.

S i r r a t e l ê s K a u d a .

Aß Wargdienele,
Aß Sirratele!
Papratuf' wargti,
Wargadienele;
Rad aß turrécza
Mors Motinele,
Ustarajele!

Jau' senney gul
Aufstam' Kalnelij'.
Ant jôß Fappelû
Rutû Kassele
Taip grażey fwlacza
Kai Sidabrelis.

24. SIRATĖLĖS RAUDA

Aš vargdienėlė,
Aš siratėlė!
Papratus vargti
Vargo dienele.
Kad aš turėčiau
Nors motinėle
Užtarėjėlę!

Jau seniai gul
Aukštam kalnely,
Ant jos kapelių
Rūtų raselė
Taip gražiai šviečia,
Kaip sidabrėlis.

P a ž a d ė j i m a s.

Per Szilléls jojan,
Szille Szėlq pjomjan,
Ant jūdo Laimėlio
Žirgužė pašėrau.

Szėkuzis pawyto,
Žirgužis pailso.
Tikray ne nujosu
Das žalq Riemate.

Tu Mergužė mano,
Lelijate mano,
Ar tu ne girdėjei
Szille Žirgq šwengiant?

O jey ir girdėjau,
Alle ne atspėjau.
Dar oš pasiliktu
Prie mano Moczutėe.

25. PAŽADĖJIMAS

Per šilelį jojau,
Šile šėką pioviau,
Ant juodo laivelio
Žirgužį pašėriau.

Šėkužis pavyto,
Žirgužis pailso, —
Tikrai nenujosiu
Pas žalią kiematį.

— Tu, mergužė mano,
Lelijate mano,
Ar tu negirdėjai
Šile žirgą žvengiant?

— O jei ir girdėjau,
Ale neatspėjau, —
Dar aš pasiliksiu
Prie mano močiutės.

Senai Motinelei
Pataleli Flocziau!
Pataleli Flocziau,
Galwujelę glosezau!

Meldziu Mamuszele,
Mano Garbuszele,
Nie zadęć Dufręte
Mielabam Bernyczui!

Kad tu pażadęsi
Mielabam Bernyczui,
Tankej atlanęysu,
Graudzey snwirkęysu.

Kad tu pażadęsi
Labamam Bernyczui,
Ketay atlanęysu,
Meiley pałalbęsu.

Senai motinėlei
Patalėlį kločiau,
Patalėlį kločiau
Galvužėlę glost'čiau.

Meldžiu, mamužėle,
Mano garbužėle,
Nežadėk dukrytę
Nelabam bernyčiui!

Kad tu pažadėsi
Nelabam bernyčiui,
Tankiai atlankysiu,
Graudžiai suvirkdysiu.

Kad tu pažadėsi
Labajam bernyčiui,
Retai atlankysiu,
Meiliai pakalbėsiu.

Teſſėjimas už Wyrą.

Kas nor Wargužę wargti
Jr Aſarelū braukti,
Teſſėj už Buro Waiſą
Baudzāninſco Swaitelį.

Iſeis i Baudzawātę,
I margojė Diwarāti,
Palipš manng be werſiant,
Už Girnelū be ſtowint.

Pateis iſ Baudzawātės,
Iſ margojo Dwarāczio,
Parneſ's gražū ſodaczū,
Jr gailū Aſerāczū.

Kas ne nor Wargą wargti,
Ne Aſarelū braukti,
Teſſėj už Wartos Waiſą,
Už Wartos Sunytelū.

26. TEKĒJIMAS UŽ VYRĀ

Kas nor vargužī vargti
Ir ašarēliu braukti,
Tekēk už būro vaikā,
Baudžiauninko svaitelī.

Išeis ī baudžiavatē,
Ī margājī dvaratī,
Paliks mane beverkiant,
Už girnēliu bestovint.

Pareis iš baudžiavatēs,
Iš margojo dvaračio,
Parneš gražīu žodačīu
Ir gailīu ašaračīu.

Kas nenor vargā vargti
Nei ašarēliu braukti,
Tekēk už varto vaikā,
Už varto sūnytēlī.

Išeis jis i Girratę,
I žalą Berzinatę,
Paliks manę bemėgant
Perynušeis užklojgs.

Pareis jis iš Girratės,
Iš žalo Berzináčio,
Parneš raibū Paukštáčjų
Ir Meilatės žodáčjų.

Išeis jis į giratę,
Į žalią beržynatį,
Paliks mane bemiegant,
Perynužiais užklojęs.

Pareis jis iš giratės,
Iš žalio beržynačio,
Parneš raibų paukščių
Ir meilatės žodačių.

M ē n e s i o S w o o b a.

**Mēnū Saulužē wede
Pirmā Pawasareli.**

**Saulužē angsti Pelēš;
Menužis atsištyre.**

**Menū wiens waištiniējo
Austinnē pamilējo.**

**Peršuns didey supyķes
Zi Kardu perdallijo.**

**Ro Saulužēs atsištyrei?
Austinnē pamilējei?
Wiens Laštij' waištiniējei?**

27. MĖNESIO SVODBA

Mėnuo saulužę vedė
Pirmą pavasarėlį.

Saulužė anksti kėlės,
Mėnužis atsiskyrė.

Mėnuo viens vaikštinėjo,
Aušrinę pamylėjo.

Perkūns, didžiai supykęs,
Jį kardu perdalijo.

— Ko saulužės atsiskyrei?
Aušrinę pamylėjai?
Viens naktį vaikštinėjai?

Išfada Darželij

Dainot Sessyte!

Ko ne dainoji?

Ko rymai ant Kanfelū?

Kanfeles užrymotas?

Kur aš dainosiu?

Kur linėsma busu?

Ar Darže Išfada,

Darželij' Išfadūje:

Rutos numintos,

Rosės nuslintos,

Lėlijos išlaštytos,

Rasūje nubraukta!

Ar Szauryš pūtė?

Ar Uppe aptwinno?

Ar Perkūnas growe,

Ar Žaibais mušė:

28. IŠKADA DARŽELY

— Dainuok, sesyte,
Ko nedainuoji?
Ko rymai ant rankelių?
Rankelės užrymos.

— Kur aš dainuosiu?
Kur linksma būsiu?
Yra darže iškada,
Daržely iškadužė:

Rūtos numintos,
Rožės nuskintos,
Lelijos išlakštytos,
Rasužė nubraukyta.

— Ar šiaurys pūtė?
Ar upė aptvino?
Ar perkūnas griovė,
Ar žaibais mušė?

Ne Szauryš pute,
Ne Uppe aptwinno,
Pekšuns ne graudams
Su žaibais ne muše.

Darzdoti Wyrāi,
Wyrāi iš Jurū
Pri Krašto leidant,
J Daržs Popant,

Rutas numyne,
Rožes nuslyne,
Lelijas išlaikyte,
Kasnužę nubraukę.

O ir aš patti
Wos išilaukiau
Po Rutū Pašakelu
Po judu Wainikelu.

— Ne šiaurys pūtē
Ne upē aptvino,
Perkūns negriaudams
Su žaibais nemušē.

Barzdoti vyrai,
Vyrai iš jūrių,
Prie krašto leidžiant,
Į daržą kopiant,

Rūtas numynė,
Rožes nuskyne,
Lelijas išlakštė,
Rasužę nubraukė.

O ir aš pati
Vos išsilaikiau
Po rūtų pašakėliu,
Po juodu vainikėliu.

T i l t a s.

Per Tiltą jojau,
Žirg's issibaido,
Už žirgužio nupūlau.

Ay, tai man minėstas,
Mans Patalėlis,
Čystasis Wandenėlis!

Aš atsiėjęs,
Apsijurtęs:
Jau nier' mano Drangėlio.

Aš patšai ludnas,
Žirgytis smutnas.
Už, ką dabar darysi?

29. TILTAS

Per tiltą jojau,
Žirgs išsibaidė,
Nuo žirgužio nupuoliau.

Ai tai man minkštas
Mans patalėlis,
Čystasis vandenėlis!

Aš atsikėlęs,
Apsižiūrėjęs:
Jau nér mano draugelio.

Aš patsai liūdnas,
Žirgytis smūtnas.
Ui, ką dabar darysiu?

O ir atšēķe
Trys Gulbuželes
Jē Karalauss Darželio.

O ir nutupe
Tos Gulbuželes
Ant Brolyczio Kapēlio.

Gulbe pri Kojū,
Gulbe pri Galwōs,
Gulbe pri Szalatiēs.

Marti pri Kojū,
Sessū pri Galwōs,
Mamuže pri Szalatiēs.

Marti gedēlo
Tris Medelates,
Sessū trejus Mettelus.

O šī Mamuže,
Mano Garbužele,
Kot jōs gywa Galwēle.

O ir atlėkė
Trys gulbužėlės
Iš karaliaus darželio.

O ir nutūpė
Tos gulbužėlės
Ant brolyčio kapelio.

Gulbė prie kojų,
Gulbė prie galvos,
Gulbė prie šalatės.

Marti prie kojų,
Sesuo prie galvos,
Mamužė prie šalatės.

Marti gedėjo
Tris nedėlates,
Sesuo trejus metelius,

O ši mamužė,
Mano garbužėlė,
Kol jos gyvą galvelė.

P r a p ũ l u s i.

D ir iſdygo Lépatele
Tewo ſalam' Soduzij'.

O po ta Lepa, Lépatele
Stowéjo Tewo Dukryte.

Su Dwaroneleis ji Palbéjo,
Su Dwaroneis, Puiſoráczeis.

Hy, Seſſyt', Seſſyt', Seſſytele
Ab paſaſyſu Tetuzui.

Hy, Brolyt', Brolyt', Brolytéli,
Dél ſo ſaſyſi Tetuzui?

Ar dél ſiù dwéjù ſoduželù?
Ar dél ſio Auſſo ſeduſzio?

30. P R A P U O L U S I

O ir išdygo liepatėlė
Tėvo žaliai sodužy.

O po ta liepa liepatėle
Stovėjo tėvo dukrytė.

Su dvaronėliais ji kalbėjo,
Su dvaroniais puikoračiais.

— Ai sesyt, sesyt, sesytėle,
Aš pasakysiu tētužiui.

— Ai brolyt, brolyt, brolytėli,
Dėl ko sakysi tētužiui?

Ar dėl šių dviejų žodužėlių?
Ar dėl šio aukso žiedužio?

**Ne dėl tū dvejū žodujėlu,
Tikt dėl šio Aušo žedėlio.**

**Serradōs Kytą, anĖsti Kytą,
Prapūle Tėwo Dufryte.**

**Uedelės Kytą, anĖsti Kytą
Išjojo Brolei jėšPoti:**

**Maro Trimitais trimittāwo,
Bubnais itemptais bubnāwo.**

**O ir surado Sessytele
Ant Jurū, Marū Dugnėlio.**

**Szemoms Smiltelzmis apdumtą,
Zaleis Maureleis apneštą.**

— Ne dėl tų dviejų žodužėlių,
Tik dėl šio aukso žiedelio.

Seredos rytą, anksti rytą
Prapuolė tėvo dukrytė.

Nedėlios rytą, anksti rytą
Išjojo broliai ieškoti.

Vario trimitais trimitavo,
Būbnais įtemptais būbnavo.

O ir surado sesytėlę
Ant jūrių marių dugnelio,

Šėmoms smilTELėmis apdumtą,
Žaliais maureliais apneštą.

W a i n i f é l i s.

Uß éjan per Réméli,
Pro Kutû Darjéli;
O ir sutikkau
Selmq, Bernéli,
Pas Kutû Darjéli.
Twère baltq Kanféle,
Mowe Außso Fiedéli.

Aedóß Bernéli,
Mano Fiedéli!
Su sawim' ne Falbéfu.
Dar busu pas Moczutté,
Dar Flausysu Moczutte.

piréit' Broléli
Man Wainiféli
Ant gelswû Kasselû!
Wainiféuzi dewéfu,
Lanfoj' Szenuze grébsu.

31. VAINIKĖLIS

Aš ėjau per kiemelį,
Pro rūtų darželį,
O ir sutikau
Šelmį bernelį
Pas rūtų darželį.
Tvėrė baltą rankelę,
Movė aukso žiedelį.

— Atduok, berneli,
Mano žiedelį!
Su tavim nekalbėsiu,
Dar būsiu pas močiutę,
Dar klausysiu močiutei.

Pirkit, broleliai,
Man vainikėlį
Ant gelsvų kaselių!
Vainikužį dėvėsiu,
Lankoj šienužį grėbsiu.

O ir nupûle
Mano Wainitêlis
I czytq Wandenêli.
Dabar nuplauksi
Žaloms Lanfêlêms,
I Jures i Marêles.
Juruzems plauksi,
Merguzė bewirkdisi.

Uy ticz, ne werkis
Mano Mergyte!
Gausi Sweczia, Bernyti
Su žalaisis Tinfêleis.

O tu sužwejoši
Mano Walniŕêli
Iš Jurû, iš Marêlû.

O ir nupuolė
Mano vainikėlis
Į čystą vandenėlį.
Dabar nuplauksi
Žalioms lankelėms
Į jūres, į mareles;
Jūružėms plauksi,
Mergužę bevirkdysi.

— Ai tič, neverki,
Mano mergyte!
Gausi svečią bernytį
Su žaliaisiais tinkleliais.

— O tu sužvejosi
Mano vainikėlį
Iš jūrių, iš marelių!

、

D u ž w e j u.

Išbeg' išbėgo
Iš Rusnės Bėmo
Du jaunu Švejsielu'.

Jie leido, leido
Plonus Tinflėlus
Padummo Widdurelij'.

O ir sugėwo
Dywnay Tinflėleis
Du Jurū Weršufėlu.

Ay Drauge, Drauge
Taworšau mana,
Kas tai Dywu žuvelu'?

32. DU ŽVEJU

Išbėg' išbėgo
Iš Rusnės kiemo
Du jaunu žvejytėliu.

Jie leido leido
Plonus tinklelius
Padumo vidurėly.

O ir sugavo
Dyvnai tinkleliais
Du jūrių veršiukėliu.

— Ai drauge, drauge,
Tavorščiau mano,
Kas tai dyvų žuvelės?

O ir supyko
Bangû Diewatis :
Pakillo haurys Wėjatis.

Ay Drauge, Drauge,
Towaršau mano,
Meš Auksa Inforėli!

Te gul, te ritto
Bangputys Walę,
Ant Auksa Inforėlio!

Ay Drauge, Drauge,
Towaršau mano,
Lip Mašo Wiršonėš;

Kass matysi
Kopû Kalnėlio,
Ar laibasės Pušifės.

Uey matau Kopû
Uey Kopu Kalnû,
Uey laibajû Pušifėiû:

O ir supyko
Bangų dievatis —
Pakilo šiaurys vėjatis.

— Ai drauge, drauge,
Tavorščiau mano,
Mesk aukso inkarėlį!

Tegul terita
Bangputys valtį
Ant aukso inkarėlio!

— Ai drauge, drauge,
Tavorščiau mano,
Lipk masto viršūnėlėn!

Rasi, matysi
Kopų kalnelį
Ir laibąsias pušikes.

— Nei matau kopų,
Nei kopų kalnų,
Nei laibųjų pušikių,

O aš tikt matau
Mergyte sawo,
Pro Pušynę waišęzojant.

Jodo Wainiškis,
Gelswo Bassėls,
Žalo Rašto Šurštėlis.

Rad imanyczau,
Pušau dalyczau
Žalo Rašto Šurštėli:

Wieną Pušėlį
Į Škrinųg dėsu,
Antrąjį į Weluškėlį.

Ay drauge, drauge,
Towaršau mano,
Batrul sukš Waltuzi?

Ar ant Pašalnės?
Ar ant Warušnės?
Ar ant Rusnės Remėlio?

O aš tik matau
Mergytę savo
Pro pušyną vaikščiojant.

Juods vainikėlis,
Gelsvos kaselės,
Žalio rašto žiurstelis.

Kad įmanyčiau,
Pusiau dalyčiau
Žalio rašto žiurstelį:

Vieną puselę
Į skrynužę dėsiu,
Antrąją į vėlukėlį.

— Ai drauge, drauge,
Tavorščiau mano,
Katrul suksi valtužę?

Ar ant Pakalnės?
Ar ant Varusnės?
Ar ant Rusnės kiemelio?

**Uey ant Pašalnēs,
Uey ant Warusnēs,
Tist ant Rusnēs Kemēlio.**

**Rusnēs Kemēlis,
Rai Klaipeduže,
Čze bego su Waltužeis.**

**Rusnēs Kemelij',
Aug' mano Ziedēlis,
Ten rinst mano Szirdēlis.**

— Nei ant Pakalnės,
Nei ant Varusnės,
Tik ant Rusnės kiemelio.

Rusnės kiemelis
Kaip Klaipėdužė —
Čia bėga su valtužėm.

Rusnės kiemely
Aug mano žiedelis,
Ten rimst mano širdelė.

Ž w e j ė n a.

Wey Mergyte per Langėlę,
Kursai Wėjas puczia?
Tas kurs Wafar, tas ir Szendien:
Szaurũ Wejužatis.

Kad galėczau su Laiwėlu
Per Jurates plaukti,
Peršiwesėczau jũdũ Szilkũ,
Žalũ Kutužacjũ.

Jodũ Szilkũ WeluKelę
Įbrašyt Įwejamiems;
O gũ žalũ Kutužacjũ,
Wainėliems pyti.

33. ŽVEJ I E N Ė

— Vei, mergyte, per langelį,
Kursai vėjas pučia?
— Tas, kurs vakar, tas ir šiandien —
Šiaurių vėjužatis.

Kad galėčiau su laiveliu
Per jūrates plaukti,
Parsivežčiau juodų šilkų,
Žalių rūtužaičių.

Juodų šilkų vėlukėlį
Išrašyt žvejačiams,
O šių žalių rūtužaičių
Vainikėliams pinti.

S z e i r y s.

Už už Szeiri eisu
Szeiri apslančysu!
Už paslwersu
I marga Lydečyte.
Už nusiplaūsu
I Jures, i Maružes.
Ten pasiglausu
Po žalą žolėlę.

Ateit Szeirys pašuj
Szilpū Tinėlą nėšgą.
Uor Tinėlą traukti,
Uor manę sugauti,
Tikray dabódams
Meiley Palbédams:
Marga Lydečyte!
Stay, graži Mergyte.

34. ŠEIRYS

Aš už šeirį eisiu,
Šeirį apslankysiu.
Aš pasiversiu
Į margą lydekytę,
Aš nusiplauksiu
Į jūres, į maružes,
Ten pasiglausiu
Po žalia žolele.

Ateit šeirys paskui,
Šilkų tinklą nešąs.
Nor tinklą traukti,
Nor mane sugauti,
Tikrai dabodams,
Meiliai kalbėdams:
— Marga lydekytė,
Štai graži mergytė.

Uż Szeiri ne tefanti.

Do Têwo Langu,
Stiſflo Langujâczu,
Alywuże żydêjo.

O ji żydêjo,
O ji Elyſtêjo,
Jûdas Ŭgates nêſe.

O tos Ŭgates,
O tos jûdoſes
Kinſwynati Ewepejo.

Kad aſz ſinnoczau
Bernużi gauſent,
Jam Sermegêli ſuczau;

Gute iſſuczau,
Kaſte iſraſyczau,
Sidabrêlu iſwadzorczau.

35. UŽ ŠEIRĮ NETEKANTI

Po tėvo langu,
Stiklo langužachiu,
Alyvužė žydėjo.

O ji žydėjo,
O ji klestėjo,
Juodas uogates nešė.

O tos uogates,
O tos juodosios
Rinčvynachiu kvepėjo.

Kad aš žinočiau
Bernužį gausiant,
Jam sernėgėlę siūčiau;

Siūte išsiūčiau,
Raš'te išrašyčiau,
Sidabrėliu išvadžiočiau.

Kad aß zinnoczau
Uaßlazi gaufent,
Kaddyczau jam Lencugates:

Aß suraßyczau
Jam Rojas, Xanfates,
Ic emesczau je i Rurati.

Iis ne zinnótu
Dienôs Uaßtelês,
Uey Ziemôs ney Wasarêlêe.

Kad aš žinočiau
Našlužį gausiant,
Kabinčiau jam lenciūgačius;

Aš surakinčiau
Jam kojas rankates,
Ir įmesčiau jį į kuoratį.

Jis nežinotų
Dienos naktelės,
Nei žiemos, nei vasarėlės.

K a r o W a i s t a s .

Waiſtajo Tetujis
Po margą Dwarą,
Aukso Raſteles ſambindamis,
Sawo Sunyczus jau ſėldamas:

Ay, ſėlſit, ſėlſit
Sunyczėi mano!
Jau muſū Dwarą
Waiſtas apstojo,
Jr muſū Seſſytes iſwajawójo.

Wėlay iſjósim,
Pirma priſtósim,
Jr tą Waiſtė
Mes iſwajawósim;
Jr muſū Seſſytes
Waiſtė pažysim:

36. K A R O V A I S K A S

Vaikščiojo tētužis
Po margą dvarą,
Aukso rakteliais skambindams,
Savo sūnyčius jau keldamas:

— Ai kelkit, kelkit,
Sūnyčiai mano!
Jau mūsų dvarą
Vaiskas apstojo
Ir mūsų sesytes išvajavojo.

— Vėlai išjosim,
Pirma pristosim,
Ir tą vaiskelį
Mes išvajavosim,
Ir mūsų sesytes
Vaiske pažinsim:

Ant jû Galwélés
Gelswoß Kafféles;
Ir ant Kaffélû
Zals Kaspinélis
Ir ant Kaspinû
Jûds Wainikélis;
Ir ant Wainiké
Außso Kwétkele.

Sessytes musû,
Jaunosés musû!
O Fur jus gawot
Außso Kwétkele?

Didzame Fare
Tarp musû Brolélû,
O ezon mes gawom
Außso Kwétkele.

Ant jų galvelės
Gelsvos kaselės,
Ir ant kaselių
Žals kaspinėlis,
Ir ant kaspinių
Juods vainikėlis,
Ir ant vainiko
Aukso kvietkelis.

— Sesytės mūsų,
Jaunosios mūsų,
O kur jūs gavot
Aukso kvietkelį?

— Didžiame kare
Tarp mūsų brolelių,
O čion mes gavom
Aukso kvietkelį.

Sessyczû Raudojimas

Jau ir atlēpe Gulbjū Pulkatis:
O ir pavare i Farq jūti.

Rittū ißjūjo jauni Brolyczet,
O musū niera neygi Pam jūti:

Brolyczut jūti, Brolut ne jūti;
Eiwa Lewélut Zirga jaboti!

Wiena Sessyte Brolyti rēde,
O ši antroji Wartelus Pēle.

Ni Broli, Broli, Fadda parjūši
Po musū Tēwo raudona Rože?

Kad ji prašydēs, tai aß parjūsu. —
O ir prašydo Nedelēs Kytq.

37. SESYČIŲ RAUDOJIMAS

Jau ir atlėkė gulbių pulkatis,
O ir pavarė į karą joti.

Kitų išjojo jauni brolyčiai,
O mūsų nėra neigi kam joti.

Brolyčiui joti, broliui nejoti:
— Eiva tėveliui žirgą žaboti!

Viena sesytė brolytį rėdė,
O ši antroji vartelius kėlė.

— Ai broli, broli, kada parjosi
Po mūsų tėvo raudona rožė?

— Kad ji pražydės, tai aš parjosiu, —
O ir pražydo nedėlios rytą.

Niera, Ēai niera mumma Brolāczio.
Eiwa Sessyte, Brolyczio lauĒti,

Ant ano Kalno, pas ūsēs Tworā!
Ir nustowējom' Kalnā, Dūbatē,

Ir paĶilnējom ūsēs Tworatē.
Niera, Ēai niera mumma Brolāczio.

Parbēg' Ķirgatis, riĶia parbēgo.
Aukso Pilpatis Szallē Ķabējo.

Eiwa Sessyte, Ķirgā sugaudit',
Ir jam sugāwus, iĶĶlausinēsīm.

Āi Ķirge, Ķirge, Brolio Begune,
O Ķur tu deĶei mumma Brolyti?

Jumma Brolyti MuĶij' nuĶōwe,
O manņē paleido i wiĶĶā Swietā.

Dewynes Uppes plauĶte perplauĶiau,
O Ķē deĶimtā nerte pernērau.

Nėra, kai nėra muma brolačio:
— Eiva, sesyte, brolyčio laukti.

Ant ano kalno pas uosio tvorą
Ir nustovėjom kalne duobatę,

Ir pakilnėjom uosio tvoratę, —
Nėra, kai nėra muma brolačio.

Parbėg' žirgatis, risčia parbėgo,
Aukso kilpatės šalią kabėjo.

— Eiva, sesyte, žirgą sugaudyt,
Ir jį sugavus, išklausinėsim.

— Ai žirge, žirge, brolio bėgūne,
O kur tu dėjai muma brolytį?

— Juma brolytį mūšy nušovė,
O mane paleido į visą svieta.

Devynias upes plaukte perplaukiau,
O šią dešimtą nerte pernėriau.

Ui, ul Diewuži, Diewulan mano,
Kas mum' padēši Brolio geddēti?

Sauluže tare nussleidama:
Aš jum' padēsu, Brolio geddēti;

Dewynes Rytus Migluzej' temsu,
O šī dešimtā ney ne tēfēsu.

— Ui, ui dievuži, dievuliau mano,
Kas mum padės brolio gedėti?

Saulužė tarė nusileisdama:

— Aš jum padėsiu brolio gedėti:

Devynis rytus miglužėj temsiu,
O šį dešimtą nei netekėsiu.

M o t e i r D u f r y t e.

Anĕſti Rytą, Rytużi.
Sauluże teĕĕjo,
O po Stiĕlo Langużaczu
Mocjutte ſedĕjo.

Klauſu tawę Duĕruże,
Kur tu waiĕſtinĕjei?
O Fur tawo Wainiĕĕi
Migluże użĕritto?

Anĕſti Rytą Rytuże
Wandenĕlio ĕjau,
O tat mano Wainiĕĕi
Migluże użĕritto.

38. MOTĖ IR DUKRYTĖ

Anksti rytą rytužį
Saulužė tekėjo,
O po stiklo langužaičiu
Močiutė sėdėjo.

— Klausiu tave, dukružė,
Kur tu vaikštinėjai,
O kur tavo vainikėlį
Miglužė užkrito?

— Anksti rytą rytužį
Vandenėlioėjau,
O tai mano vainikėlį
Miglužė užkrito.

Tai ne Tiesa, Dušunje,
Ne wierni Žodužei.
O tu sawo Bernuželi
Per Lauką lydėjei.

O tai tiesa, Mamuže,
Tai wierni Žodužei,
Nė su sawo Bernuželiu
Žodušką Palbėjau.

— Tai netiesa, dukruže,
Nevierni žodužiai,
O tu savo bernužėlį
Per lauką lydėjai.

— O tai tiesa, mamuže,
Tai vierni žodužiai,
Aš su savo bernužėliu
Žoduką kalbėjau.

A n t K l e w c l i o.

Ali žaloj' žaloj' wėsus Klewėlis,
po Tewużio Warteleis.

U'ilgay žalosi, wėsus Kleweli,
Tikt ǰi wieną Metėli.

O aǰ ir turru du Brolytėlu,
Kettin' tawę paǰirsi.

O tǰ jus weikste iǰ mano Szaǰu?
Iǰ mano Lemenėlio?

Iǰ tawo Szaǰu baltǰ Wajeli,
Dėru Ķirgu wǰjoti.

Iǰ Lemenėlio jūda Laiweli
Wandenuǰu Felǰuti.

39. ANT KLEVELIO

Ai žaliuoj, žaliuoj vėsus klevelis
Po tėvužio varteliais.

— N'ilgai žaliuosi, vėsus kleveli,
Tik šį vieną metelį.

O aš ir turiu du brolytėliu,
Ketin tave pakirsti.

— O ką jūs veikste iš mano šakų,
Iš mano liemenėlio?

— Iš tavo šakų baltą važelį
Bėru žirgu važiuoti.

Iš liemenėlio juodą laivelį
Vandenužiu keliauti.

O jey jus manng toly nuleiste,
Aß jums ne dešawósu.

O jey jus manng rettay lančyste,
Tag labay graudzey wérksu.

O ir atlankē manng Brolarzi,
Kas Uedelēš Rytati:

Žlenuže Waže beru žirgaczu,
Ir Wasaroje Laiwaczu.

— O jei jūs mane toli nuleiste,
Aš jums nedėkavosiu.

O jei jūs mane retai lankyste,
Tai labai graudžiai verksiu.

O ir atlankė mane brolačiai
Kas nedėlios rytelį:

Žiemužėj — važe bėru žirgačiu
Ir vasaroje — laivačiu.

Dufrès Atsisweifinnimas

Uß atsisafiau sawo Moczuttei,
O aß nu Pussès jau Wassarélès:

Jéßkof Moczutte, saw Werpéjate,
Saw Werpéjatg ir Audéjatg.

Jau prisiwerpiau baltû Linnéliû,
Jau prisiaudziau plonû Drobéliû.

Jau prisißurâwau baltû Stalélû,
Jau prisißlawjau Aiemo Wejélès.

Jau gana Flausiau sawo Moczuttei,
Jau reiðia Flausyt ir Anytelei.

Jau prisißrèbjau Lanfû Szénéliû:
Prisineßojau naujû Grèblelû.

O Wainiðeli ðalû Kutéliû,
W'ilgay ðalosì ant mano Galwélès!

40. DUKROS ATSISVEIKINIMAS

Aš atsisakiau savo močiutei,
O aš nuo pusės jau vasarėlės.

— Ieškok, močiute, sau verpėjatę,
Sau verpėjatę ir audėjatę.

Jau prisiverpiau baltų linelių,
Jau prisiaudžiau plonų drobelių.

Jau prisišiūravau baltų stalelių,
Jau prisišlaviau kiemo vejelės.

Jau gana klausiau savo močiutei,
Jau reikia klausyt ir anytėlei.

Jau prisigrėbiau lankų šienelio,
Prisinešiojau naujų grėblelių.

O vainikėli žalių rūtelių,
N'ilgai žaliuosi ant mano galvelės.

Mano Kasseles žalū Szilfelū,
Jau ne blizgėste Saulei Faintinnent!

Mano Plaukėlei, o geltonieji,
Nesistirstis'te Wėjo puciami!

Už atlančysu sawo Moczutę
Ne wainipotą, o nūmėtota.

O Nūmeteli, mano plonasis,
Wėjo puciamas dar paduzgėsi!

Mano Raštėlei, o wiwingrėji,
Saulei Faintinnant dar pablizgėste!

Mano Kassytes žalū Szilfelū
Sėnoj' Fabėsti, manę wirgdys'te!

Mano Žiedėlei, o auksinelei,
Skrynoj' gullėstė ir beruddys'te!

Mano kaselės žalių šilkių,
Jau neblizgėste saulei kaitinant.

Mano plaukeliai, o geltonieji,
Nesiskirstyste vėjo pučiami.

Aš atlankysiu savo močiutę
Ne vainikuota, o nuometuota.

O nuometėli, mano plonasis,
Vėjo pučiamas dar padūzgėsi.

Mano rašteliai, o livingrieji,
Saulei kaitinant dar pablizgėste.

Mano kasytės žalių šilkių,
Sienoj kabėste, mane virkdyste.

Mano žiedeliai, o auksinėliai,
Skrynioj gulėste ir berūdyste.

M i e g a s D a r ž a t i j'.

Žabot, Tarnati,
Bėrą Žirgati,
Sidabro Pamanėlėms!

O aš ir josu
J tą Kemėlė,
Kur rimst' mano Szirdatis;

Kur aušti Butai,
Kur šviesus Langai,
Kur žalos Pawartates;

Tary Wartū Klėvai,
Po Langu Beržai,
Ant Kiemo Dūbilaczei.

Ni išeit, išeit,
Jš Lėlijū Daržo
Galwa glosydama.

41. MIEGAS DARŽATY

Žabok, tarnati,
Bėrą žirgati
Sidabro kamanėlėms!

O aš ir josiu
Į tą kiemelį,
Kur rimst mano širdatė;

Kur aukšti butai,
Kur šviesūs langai,
Kur žalios pavartatės;

Tarp vartų klevai,
Po langu beržai,
Ant kiemo dobilačiai.

Ai išeit išeit
Iš lelijų daržo,
Galvą glostydama.

Glostais' ne glostais'
Mano Mergyte!
Kur tu tadda gulėjai?

O aš gulėjau
O aš sapnojavau
Po Lėlijo Krumácsu.

Wejužis pute
Lėlijos uže
Išarde mano plaukėlus.

— Glostais neglostais,
Mano mergyte,
Kur tu tada gulējai?

— O aš gulējau,
O aš sapnoju
Po leliju krūmačiu.

Vējužis pūtē,
Lelijos ūžē,
Išardē mano plaukelius.

P a r w e d i m m o D a i n a.

**Iš wafarelio
Wejelėms puciant,
Reliuzėms be lingoiant,**

**Išwėš' išwėže
Mielą Dukrėlę
Per žaląę Girrėlę.**

**Hi, kėkėit, kėkėit,
Mano Sunėlei,
Wpėit pawestą Sessėlę!**

**Jau ir pawijo
Sawo Sessėlę,
Pas žaląę Girrėlę ;**

42. PARVEDIMO DAINA

Iš vakarėlio
Vėjeliams pučiant,
Lelijužėms belinguojant,

Išvež' išvežė
Mielą dukrelę
Per žaliąją girelę.

— Ai kelkit kelkit,
Mano sūneliai,
Vykit pavestą seselę!

Jau ir pavijo
Savo seselę
Pas žaliąją girelę.

Per Szillę jolo,
Szillas bildejo
Ir Kamanos stambėjo.

Hi, grybėis, grybėis,
Mano Sessyte!
Gražin' lawę Mocutte.

Bet aš ne grybu,
Mano Erolelei!
Gražysu Wainiėle.

O Eur Sessyte,
Pajūdassyte,
O Eur tu naėwynosi!

Stow' ant Kalnėlo,
Žali Lėpėle:
Ten mano Užėwynėle.

Szittos Lėpėlės
Žali Lėpėlei
Bus mano Prigalwele.

Per šilą jojo,
Šilas bildėjo
Ir kamanos skambėjo.

— Ai grįžkis grįžkis,
Mano sesyte,
Gražin tave močiutė!

— Bet aš negrįšiu,
Mano broleliai!
Gražinsiu vainikėlį.

— O kur, sesyte,
Pajuodakyte,
O kur tu nakvynosi?

— Stov ant kalnelio
Žalia liepelė —
Ten mano nakvynėlė.

Šitos liepelės
Žali lapeliai —
Bus mano priegalvėlė.

Uj manne linke
Liepôs Szakéles,
Ue Mocuttês Kankeles.

Uj manne Fritto
Lépôs Szedelei,
Ue Mocuttês Szedelei.

Už mane linko
Liepos šakelės —
Ne močiutės rankelės.

Už mane krito
Liepos žiedeliai —
Ne močiutės žodeliai.

Jaunosės Dienėles

Ugo Darže Klevėles,
Ludo Darže Ruteles,
Lud', lud', ludo
Jaunosū Dienėlū.

Ar tau gaila Tettujės?
Ar senosės Mocuttės?
Ar tau gaila Jaunoji,
Jaunosu Dienėliū?

Ne ma gaila Tettuje's,
Ne senosės Mocuttės;
Tai gaila ma, tiēt gaila
Jaunosū Dienėlu.

El Mocutte tūlimu!
Neš Wainišk galimu!
Žinnai, Motinele patti,
Kad aš ne nešosū.

43. JAUNOSIOS DIENELĖS

Augo darže kleveliai,
Liūdo darže rūtelės,
Liūd, liūd, liūdo
Jaunųjų dienelių.

— Ar tau gaila tėtūžio?
Ar senosios močiutės?
Ar tau gaila, jaunoji,
Jaunųjų dienelių?

— Nei man gaila tėtūžio,
Nei senosios močiutės,
Tai gaila man, tik gaila
Jaunųjų dienelių.

Eik, močiute, tolimu!
Nešk vainiką šalimui!
Žinai, motinėle, pati,
Kad aš nenešiosiu.

Wissī manne bare.

Wissī manne bare ;
Ney wiens ne užtare :
Baude Annyta, baude Bernytis,
Muše nesiġailedams,
Ne baušt Bernyti !
Pasistusu Tewelui.
Mano Tewelis per Kiema ejo,
Jr Kamaneles Kanfoj' turrejo.
Baušt, mošiš Žentyte !
Tawo Wale DuPryte.

Wissī manne bare ;
Ney wiens ne užtare.
Baude Anyta, baude Bernytis,
Muše nesigailedams.
Ne baušt Bernyti !
Pasistusu Sessytei.
Mano Sessyte per Kiema ejo,
Jr Wainikeli Kanfoj' turrejo
Ką padarei Sessyte ?
Jr aš walna pirmū Dienelū.

44. VISI MANE BARĖ

Visi mane barė,
Nei viens neužtarė:
Baudė anyta, baudė bernytis,
Mušė nesigailėdams.
— Nebausk, bernyti,
Pasiskųsiu tėveliui!
Mano tėvelis per kiemą ėjo
Ir kamanėles rankoj turėjo:
— Bausk, mokyk, žėntyti, —
Tavo valioj dukrytė.

Visi mane barė,
Nei viens neužtarė:
Baudė anyta, baudė bernytis,
Mušė nesigailėdams.
— Nebausk, bernyti,
Pasiskųsiu sesytei!
Mano sesytė per kiemą ėjo
Ir vainikėlį rankoj turėjo:
— Ką padarei sesytei? —
Ir aš valna pirmų dienelių.

Wissi manng bare,
Ney wiens ne užtare.
Meno Brolytis per Kiemą ęjo,
Jr Karduzelė Kanfoj' turrėjo.
Dabar Swainyte,
Ka tu darai Sessytei?
Nulėks Galwele
Kai Kapustelis;
Warwės Kraujo Szlakelė
Kai Bijuno Lapelei.

Visi mane barė,
Nei viens neužtarė.
Mano brolytis per kiemą ėjo
Ir kardučėlį rankoj turėjo:
— Dabar, svainyti,
Ką tu darai sesytei?
Nulėks galvelė
Kaip kopūstėlis;
Varvės kraujo šlakeliai
Kaip bijūno lapeliai.

M i e l a u s a D o w a n a.

O kad aš jojai gimtą Varsnelū,
Be Balno, be Pilpo, be Ramanelū,
O aš prijojai žalą Girrelę, Beržinėlą.
Žaloj' Girrelį' Berželį lenkčiau!
Berželio Kassele Burnelę prausčiau!
O kad aš bučiau baltas, raudonas,
Kaip mano Tėvelio įyda Burnotas!

O aš čion radau mano Mergytę,
Pas Rutū Darželį, pas Myronelū.
Mergytę mano, Jaunoji mano,
Ką aš tūrėsiu ant Dowanelės?

Aš stysu Bvėtėlę žalū Rutelū
O ir sustysu brangiausū Žolėlū.

O jey ir prašta, prašėu prašausa,
Tikt Dowanele Meilū meilaušės!

45. MIELIAUSIA DOVANA

O kad aš jojau šimtą varselių
Be balno, be kilpos, be kamanėlių,
O aš prijojau žalią girelę, beržynėlį.
Žalioj girelėj berželį lenkčiau,
Berželio rasele burnelę prausčiau!
O kad aš būčiau baltas, raudonas,
Kaip mano tėvelio žydi burnotas.

O aš čion radau mano mergytę
Pas rūtų darželį, pas myronėlius.
— Mergyte mano, jaunoji mano,
Ką aš turėsiu ant dovanėlės?

— Aš skinsiu kvietkelį žalių rūtelių,
O ir suskinsiu brangiausių žolelių.

O jei ir prasta, prasčių prasčiausia,
Tik dovanėlė meilių meiliausia.

Cēms Sunu i Karā leidziqs.

Ko dējavo Tetuzis senasle?

O ir isleide Sunyti i Karā

Jaunes mano Sunužis,

Menkas jojo Protužis.

Tipt stovē,

Ne drebē,

Ant Weluko wls žurē!

O kad ir tu pulš,

Mirs tipt garbingay:

Bus Paminnējims ir Grabe.

O ir atjojo Brolei, mušū Towaršei.

O ēq dabar waiķia mano Sunytis:

Jau šauja, Ferta zalnērei.

Cze guī Pūczkos ir Bardai.

46. TĒVS, SŪNŪ Ī KARĀ LEIDŽIAŠ

Ko dejavo tētužis senasis?
O ir išleido sūnytį į karą.
Jaunas mano sūnužis,
Menkas jojo protužis.

Tik stovėk,
Nedrebėk,
Ant vėluko vis žiūrėk!
O kad ir tu pulsį,
Mirsi tik garbingai —
Bus paminėjims ir grabe.

O ir atjojo broliai, mūsų tavorščiai.
O ką dabar veikia mano sūnytis?
Jau šauja, kerta žalnieriai.
Čia gul pučkos ir kardai.

Tiĥt stowēĥ,
Ze drebbēĥ,
Ant Weluĥo wis ĵurēĥ!
O Ĥad ir tu pulsi,
Mirsi tiĥt garbingay;
Busi paminnētas ir Grabē.

Eze gul, jau miegti mano Sunytis. —
Ant jo Kapēlū Kassuĵe Erinta.

Tik stovēk,
Nedrebēk,
Ant vėluko vis žiūrēk!
O kad ir tu pulsi,
Mirsi tik garbingai —
Būsi paminėtas ir grabe.

Čia gul, jau miegti mano sūnytis. —
Ant jo kapelių rasužė krinta.

W a r n a s.

Uleſe jūdas Warnas,
Atuſe baltą Kanę
Ir auksinę Žiedelį.
Klausu tamę Paukšteli
Tu jūdasis Warnėli:
Kur gawai baltą Kanę
Ir Aukselo Žiedelį?

Aš buvau didžiam' Kare.
Ten didi Muſi muſe,
Ten Fardu Tworą twėre
Pucžėlemis Dūbę Fae,
Ten Kraujo Uppė bego;
Ten gul ne wiens Sunėlis,
Ten werſia ne wiens Tėwėlis.

Ui, ui, tai mano Žiedėlis.
Ue gryb̃ mano Bernėlis,
Krint mano Ašarelis.

47. V A R N A S

Atlėkė juodas varnas,
Atnešė baltą ranką
Ir auksiną žiedelį.

— Klausiu tave, paukšteli,
Tu juodasis varneli,
Kur gavai baltą ranką
Ir aukselio žiedelį?

— Aš buvau didžiam kare:
Ten didį mūšį mušė,
Ten kardų tvorą tvėrė,
Pučkelėmis duobę kasė,
Ten kraujo upė bėgo,
Ten gul ne viens sūnelis,
Ten verkia ne vienas tėvelis.

— Ui, ui, tai mano žiedelis!
Negriš mano bernelis,
Krint mano ašarėlės.

S z a l t i n á t i s.

Do Alewéliu Szaltinátis,
Czystas Wandenátis.
Kur atei: Saulės Dušrytes,
Anšti Burną praustis.

Pri Alewėlio Szaltináčio,
Ejau Burną praustis;
Man beprausent baltą Burną,
Luplowjau Žiedatė.

O atėjo Diewo Sunšlei
Su Szilėn Tinfleleis,
Jr įvejáwo mano Žedatė
Jš Wandens Gillumės?

Jr atjojo jauns Bernytis
Ant bero Žirgáčio;
O tas berasis Žirgatis
Anšso Padėawatėms.

48. ŠALTINATIS

Po kleveliu šaltinatis,
Čystas vandenatis,
Kur ateit saulės dukrytės
Anksti burną praustis.

Prie klevelio šaltinačio
Ėjau burną praustis.
Man beprausiant baltą burną,
Nuploviau žiedatį.

O atėjo dievo sūneliai
Su šilkų tinkleliais
Ir žvejavo mano žiedatį
Iš vandens gilumos.

Ir atjojo jauns bernytis
Ant bėro žirgačio,
O tas bėrasis žirgatis
Aukso patkavatėms.

„Eiſß ſenay Mergyte,
Eiſß ſenay Jaunóji,
Kalbėſiwa Kalbátę,
Dumoſſwa Dumátę:
Kur Growe gillaufa,
Kur Mellû mellaufa?“

Uze galu Bernyti;
Variaſ mano Moczutte,
Variaſ mano Sengalwėle;
Ilgay ne pareiſu. — —

— Eikš šenai, mergyte,
Eikš šenai, jaunoji,
Kalbėsiva kalbatę,
Dūmosiva dūmatę,
Kur srovė giliausia,
Kur meilių meiliausia.

— Negaliu, bernyti, —
Barsis mano močiutė,
Barsis mano sengalvėlė, —
Ilgai nepareisiu.

Pirmwafaro Daina.

Ko Wējas pute?
Ko Gire gaude?
Ko Lēlija lingāwo?

Ue Wējas pute,
Ue Gire gaude,
Ue Lēlija lingāwo.

Sessyte werfia,
Jaunoji werfia,
Wainifēlei lingāwo.

Ue werk Sessyte,
Mano Jaunoji,
Dar Kytoj' daugiaus werkfi.

Kels Wainifelus,
Dēs Umetelus,
Dar Kytoj' daugiaus werkfi.

49. PIRMVAKARIO DAINA

Ko vējas pūtē,
Ko giria gaudē,
Ko lelija lingavo?

Ne vējas pūtē,
Ne giria gaudē,
Ne lelija lingavo:

Sesyte verkē,
Jaunoji verkē,
Vainikēliai lingavo.

Neverk, sesyte,
Mano jaunoji,
Dar rytoj daugiau verksi.

Kels vainikēlius,
Dēs nuometēlius,
Dar rytoj daugiau verksi.

Ißpys Bassele,
'Sillkû Saujele;
Tai sawo Mergyste!

Uumâus Ziedel,
Uu balto Kanfo;
Tai tawo Puißyste!

Išpins kasele,
Šilkų saujele —
Tai tavo mergystėlė!

Numaus žiedelį
Nuo baltos rankos —
Tai tavo puikystėlė!

N ŭ t e f ô s D a i n a.

**Ko ludit Sessytes, Po ne dainojat?
Ar mannes jėškot nerupestingôs?**

**O Eur aš dainosu, Eur linėsma busu?
Ne pas Motytę namū pareisu.**

**Ar, Pas man sugildis Rojas, Kankeles?
O Pas man Palbės Meilės Žodelus?**

**Anyta sugildis Rojas, Kankeles.
Bernytis Palbės Meilės Žodelus.**

**Anytai besigildint graudžey pawerėsu.
Bernužui Palbant Szirdi ramdysu!**

50. NUOTAKOS DAINA

— Ko liūdit, sesytės, ko nedainuojat?
Ar manęs ieškot nerūpestingos?

— O kur aš dainuosiu, kur linksma būsiu:
Ne pas motytę namo pareisiu.

Ak, kas man sušildys kojas rankeles?
O kas man kalbės meilės žodelius?

-- Anyta sušildys kojas rankeles,
Bernytis kalbės meilės žodelius.

-- Anytai bešildant, graudžiai paverksiu,
Bernužiui kalbant, širdį ramdysiu.

M e d e j i s

Kad aš jošu jau šalin,
Dusu žirgą padėwóti,
Padėweles atėappóti:

Kad aš jošu Pagirreis,
Pagirreleis jodidams,
Karwėlelus šaudidams — — —

Ir pamaczu Merguį
Pagirreleis waišėczojant,
Ugeles be ranėiojant.

Aš nusėdęs užmiggau
Ant Mergatės Aielužų
Ir jós Lelijós Kanėužų.

51. MEDĖJAS

•

Kad aš josiu jau šalin,
Duosiu žirgą patkavoti,
Patkavėles atkapoti.

Kad aš josiu pagiriais,
Pagirėliais jodydams,
Karvelėlius šaudydams.

Ir pamačiau mergužę
Pagirėliais vaikščiojant,
Uogeles berankiojant.

Aš nusėdęs užmigau
Ant mergatės kelių
Ir jos lelijos rankužių.

**Rai pabuddau, tai nerddau
Sidabrinnes Pentinelus,
Mey fepurres Burtiffa.**

**NE atdoFit, Eas atgdot!
Man Gêdôs ne daryFit,
Jr ne mano Merguſei!**

Kai pabudau, tai neradau
Sidabrinius pentinėlius
Nei kepurės burtiką.

Ak, atduokit, kas atradot,
Man gėdos nedarykit
Ir nei mano mergužei!

Du kte, Zalnerėne.

Zalnėrei zalneráwo,
Trimittais trimittáwo,
J farg iškeláwo.

Garbės Motyte mano,
O leisk it manng drauge
Su zalnereis su Broleleis.

Dukryte, mano Jaunoji,
Ne eik tu už Zalnėru!
Zalnėru wargôs Dūna:
Szedien czonay, Kytoj' tenay —

52. DUKTĖ ŽALNIERIENĖ

Žalnieriai žalnieriavo,
Trimitais trimitavo,
Į karą iškeliavo.

— Garbės motyte mano,
O leisk ir mane drauge
Su žalnieriais, su broleliais.

— Dukryte mano jaunoji,
Neik tu už žalnierių.
Žalnierių vargo duona:
Šiandien čionai, rytoj tenai.

Garbės Galvužė mano
Tieki eisu, ne atbósu,
Su žalneris žalnerosu.

Dukryte, mano Jaunoji,
Kur dēsi tu Wainišką?
Gzi Rutū Wainiškeli?

Garbės Motyte mano
Wainiškąs lingos Wejelij'
Kaspina žibbės Saulelej'.

Dukryte mano Jaunoji,
O Elio tu naEwynosi?
Kur NaEwynužė gauši?

Garbės Galvužė mano,
Ant žalosės Lankešės,
Ant auštojo Kalnelio.

— Garbės galvužė mano,
Tik eisiu, neatbosiu,
Su žalnieriais žalnieriosiu.

— Dukryte mano jaunoji,
Kur dėsi tu vainiką,
Šį rūtų vainikėlį?

— Garbės motyte mano,
Vainikas linguos vėjely,
Kaspinas žibės saulelėj.

— Dukryte mano jaunoji,
O kur tu nakvynosi,
Kur nakvynužę gausi?

— Garbės galvužė mano,
Ant žaliosios lankelės,
Ant aukštojo kalnelio.

Dukryte, mano Jaunoji,
O Pū tu pasiŭlōsi?
O Pū tu uŭsiŭlōsi?

Garbės Mammuzė mano,
Kassuzė pasiŭlōsu,
Mialuzė uŭsiŭlōsu!

-- Dukryte mano jaunoji,
O kuo tu pasiklosi?
O kuo tu užsiklosi?

— Garbės mamųžė mano,
Rasužė pasiklosiu,
Miglužė užsiklosiu.

Jaunātis ī Waišķa jodams.

Jau gieš Gaiduzis, tēlis Sunyti!
Reiķs taw ī Waišķa joti.

O. Kad aš jojan per Ulyczelēs,
Pro sawo Tēwiķēlg. —

Dabar su Dienu Tēwi, Moczuttel,
Brolycziams ī Gessytiems.

I Pušķ Kelo dar ne nujojan,
Išgirdzau Stučķis leidziant,

Sjot šot Zircelis. Mātan Brolelus.
„Sweičs, sweičs Karo Draugēli!“

Kad wišķeme ant mūsū grus,
Wišķi Karalei Franjūse plus,
Tikt mes stowēkim, tikt ne-drebeķim!
Rašķi mes pergaleķim. —

53. JAUNATIS, Į VAISKĄ JODAMS

Jau giest gaidužis, kelkis, sūnyti, —
Reiks tau į vaiską joti.

O kad aš jojau per ulyčėlę,
Pro savo tėviškėlę.

Dabar sudievu tėvui, močiutei,
Brolyčiams ir sesytėms.

Į pusę kelio dar nenujojau,
Išgirdau stukius leidžiant.

Šok, šok, žirgelil Matau brolelius:
„Sveiks, sveiks, karo draugeli!“

Kad visa žemė ant mūsų grius,
Visi karaliai kraujuose plūs,
Tik mes stovėkim, tik nedrebėkim,
Rasi, mes pergalėsime.

M a r t i S i r r a t a.

Ko uffipûlei
Jaunas Berneli,
Ant mannes Sirratêlêš?

O aš ne turreu
Ney Tawo ney Moczuttes,
Ney jošîôš Gimminêlêš.

Auga Girrellij'
Šalas Aužolelis
Tai mano ne Tewêlis!

Lemû ne Tewelis,
Šaškos ne KanFeles,
Lappelei ne Šodelei.

Ticz, ne werš Merguše
Mano Lelijuze,
Del wargû tawo Dienuzû!

54. MARTI SIRATA

— Ko užsipuolei,
Jaunas berneli,
Ant manęs siratėlės?

O aš neturiu
Nei tėvo, nei močiutės,
Nei jokios giminėlės.

Auga girelėj
Žalias ažuolėlis,
Tai mano ne tėvelis.

Liemuo — ne tėvelis,
Šakos — ne rankelės,
Lapeliai — ne žodeliai.

— Tič, neverk, mergužė,
Mano lelijužė,
Dėl vargių tavo dienužių!

Ar tu moči werpti?
Staflužes taisyti?
Jr žalos' Lanflužej' grėbti?

Aš ir močiu werpti
Staflužes taisyti
Jr žalos' Lanflužej' grėbti.

Ar tu moki verpti,
Staklužes taisyti
Ir žalioj lankužėj grėbti?

— Aš ir moku verpti,
Staklužes taisyti
Ir žalioj lankužėj grėbti.

S é n a A u d e j a t e .

Unt Kalno Jéwa,
Po Jéwa Wandü;
Eze éjau Wandenáczio,
Jr susitiékau Moczutte;
Eze mielay susikalbéjau
Su sawo Moczutte.
Sweiéa! éa weíéi Duépyte!

Burna kalbéjau
Szirdze dumójau:
Ab ir pažinczau
Sawo Moczutte
Tarp šimtū Audejaciū:

Baltas Windátis,
Szwieši Linnáczéi,
Maujos Lanštátés,
Sennosés Audejatés.

55. SENA AUDĖJATĖ

Ant kalno ieva,
Po ieva vanduo;
Čia ėjau vandenačio
Ir susitikau močiutę;
Čia mielai susikalbėjau
Su savo močiute:
„Sveika!“ — „Ką veiki, dukryte?“

Burna kalbėjau,
Širdžia dūmojau:
Aš ir pažinčiau
Savo močiutę
Tarp šimtų audėjačių:

Baltas vindatis,
Šviesūs linačiai,
Naujos lanktatės,
Senosios audėjatės.

Negreits i Kara joti.

Jot, jot Brolyti, ne truĕ ilgay,
Ne dūĕ Žirgaczui, stowēt' ilgay!
Ne dūĕ Žirgaczui iſiĕaĕnyr'
Ney ant Lapelū raſſot' ir lyt'!

Tai taw, taw Brolyti!
Tewelio, Moczuttēs ne Flaussyti,
Sessytes jaunoses iſdarĕyti.
Gawal Barduſĕ, tawo Martuſĕ.

O Pad aſ iſjoſu, i Waiſĕ ſtoti,
Kas manņ palydes, Paſ manņ palinĕsmis!
Ēſaiſti Dubnaczei, tie tawe palydes,
Waro Trimittaczei, tie tawĕ palinĕsmis.

56. NEGREITS Į KARĄ JOTI

— Jok, jok, brolyti, netruk ilgai,
Neduok žirgačiui stovėt ilgai,
Neduok žirgačiui įsišaknyt
Nei ant lapelių rasot ir lyt.

Tai tau, tau, brolyti,
Tėvelio močiutės neklausyti,
Sesytes jaunąsias išdarkyti.
Gavai kardųžį, tavo martužę.

— O kad aš išjosiu į vaiską stoti,
Kas mane palydės, kas mane palinksmins?
— Skaistūs būbnačiai — tie tave palydės,
Vario trimitačiai — tie tave palinksmins.

Marti ant Miego pasilcidzanti.

**Mamuže mano, Senoji mano,
Noro saldaus Miegėlio.**

**Dufryte mano, Jaunoji mano,
Eiė i naują Bletatę.**

**Mamuže mano, cze ne galu miegoti,
Miegužė išmiegoti.**

**Žirgytis žvengia, Straujužė ūamba,
Cze ne galu miegōti.**

**Dufryte mano, Jaunoji mano,
Eiė i Rutū Daržėlė.**

**Mamuže mano, cze ne galu miegoti,
Miegužė išmiegoti.**

**Wejužei puczia, Rutėles linėsta,
Cze ne galu miegoti.**

57. MARTI, ANT MIEGO PASILEIDŽIANTI

— Mamužė mano, senoji mano,
Noriu saldaus miegelio.

— Dukryte mano, jaunoji mano,
Eik į naują klėtatę.

— Mamužė mano, čia negaliu miegoti,
Miegužį išmiegoti.

Žirgytis žvengia, strajužė skamba,
Čia negaliu miegoti.

— Dukryte mano, jaunoji mano,
Eik į rūtų darželį.

— Mamužė mano, čia negaliu miegoti,
Miegužį išmiegoti.

Vėjužiai pučia, rūtelės linksta,
Čia negaliu miegoti.

**Jr stay! atļies jaunas Bernytis,
Pagauna manņē barti.**

**Merguše mano, Jaunoji mano,
Uz geist saldaus Miegēlio!**

**Īsimiegosi, mano Metgyte,
Szwentū Dienū Uzkrūšij'.**

**Atsilšēsi, mano Jaunoji,
Staflēsa beāusdama!**

Ir štai atėjęs jaunas bernytis
Pagauna mane barti:

— Mergužė mano, jaunoji mano,
Negeisk saldaus miegelio!

Išsimiegosi, mano mergyte,
Šventų dienų naktučėj.

Atsiilsėsi, mano jaunoji,
Staklėse beausdama.

.

Pasądejimas ne itinąs.

Unėsi Kytą keldamai,
Baltą Burną prausdamai
Stov Bernytis pri Szaliės,
Wis man sukaf ant Szirdiės,
Bėram Žirge sėdėdamas,
Su Tetuža kalbėdamas.

Ay, Tetuži, ką padarei?
Manę Jauną prapulsdei.
Pasądejei sawo Mergytę
Namams rustós Unnytės.

Ticz, Mergyte ne kalbėk!
Uu to Uieką ne šnepėk.
Tai ne mano Waluže.
Judwejų žemuzėj'. — —
Katam dadi, ratam dadi ic.

58. PAŽADĖJIMAS NEĮTINKAŠ

Anksti rytą keldamai,
Baltą burną prausdamai,
Stov bernytis prie šalies,
Vis man sukas ant širdies.
Bėram žirge sėdėdamas,
Su tētužiu kalbėdamas:

— Ai tētuži, ką padarei?
Mane jauną prapuldei.
Pažadėjai savo mergytę
Namams rūščios anytos.

— Tič, mergyte, nekalbėk,
Nuo to nieką nešnekėk!
Tai ne mano valužė
Jūdviejų žemužėj. —
Ratam dadi, ratam dadi.

Parwestumes pas rusią Anytą.

Du Brolyczu manę palydėjo,
Dwi Sessyti man Wainiką kėlė,
O šis mano jaunasis Bernytis,
Tu Weidėlio Aferates glostė.

Ne verk, mano jaunoji Mergyte,
Ramdiš savo smutnąją Szirdytę!
Če tu verkši, tol tu čje paprašsi,
Anytužę ne Mamužę rasi.

Jr twėde i naują Kletužę,
Pasodinna už žalo Staluzio.
Kad Mergyte už Stalo sedėjo
Anytužę žwairę pazurėjo.

59. PARVESTUVĖS PAS RŪSČIAĄ ANYTĄ

Du brolyčiu mane palydėjo,
Dvi sesyti man vainiką kėlė,
O šis mano jaunasis bernytis
Nuo veidelio ašarates šluostė.

Neverk, mano jaunoji mergyte,
Ramdyk savo smūtnąją širdytę.
Čia tu verksi, kol tu čia paprasi,
Anytužę, ne mamužę rasi.

Ir įvedė į naują klėtužę,
Pasodino už žalio stalужио.
Kad mergytė už stalo sėdėjo,
Anytužė žvairiai pažiūrėjo.

**Ir atšukšte žalosės Raseles,
Ir nušėlšte Kutû Wainiėeli.
Imėit, ėelėit mano Wainiėeli!
Kur įstumet manę į Wargelę?**

**Tieė ant Kutû ne Darėe Lapėlû,
Kieė ant mudwes newiernû Ķodelû.
Krint nu Kutû Darėelį' Lapėlei,
Kris ir mudwes graudzios Aėereles.**

Ir atsukste žaliąsias kaseles,
Ir nukelste rūtų vainikėlį.
Imkit, kelkit mano vainikėlį,
Kur įstūmėt mane į vargelį!

Tiek ant rūtų nér darže lapelių,
Kiek ant mudvies neviernų žodelių.
Krint nuo rūtų daržely lapeliai,
Kris ir mudvies graudžios ašarėlės.

Muramdimas gailôs Anytôs.

Gaulyte leidzias', Wafars ne toly.
Leistit, lydēkit manņe Brolytzei,
Per Ruggiū Lančā, per Jālā Lančā!

O ir išjojo palydēdami
Per Jālā Lančā Flykaudami.
Dabar Sessyte, tu didzturrite,
Gana didzawais' pas Moczuteļē;
Baip tu nulenēsi gailā Anyteļē?
Ir nulančōsi šaunā Moteļē?

Uš atšikelsu ir ne Feldama,
Ugnužē Fursu ne raginama.
Uš Anytele Ugnužē Fursu,
Uš Moczutteļē Wandens parnēšu.

60. NURAMDYMAS GAILIOS ANYTOS

— Saulytė leidžias, vakars netoli,
Leiskit, lydėkit mane, brolyčiai,
Per rugių lauką, per žalią lanką!

O ir išjojo palydėdami,
Per žalią lanką klykaudami.
— Dabar, sesyte, tu didžturyte,
Gana didžiavais pas močiutėlę;
Kaip tu nulenksi gailią anytėlę
Ir nulankosi šaunią mošėlę?

— Aš atsikelsiu ir nekeliamą,
Ugnužę kursiu neraginamą.
Už anytėlę ugnužę kursiu,
Už močiutėlę vandens parnešiu.

Muilelu ſalbau , Ead balta burzan ,
Stiſleli trynau , Ead wis zibbetu.
O jau fai dabar pas Anyteſe ,
Uſ iſſiſalbu ſu Uſharelems ,
Iſſidzowiſu Szierdiſ Dufelems.

Muileliu skalbiau, kad balta būčiau,
Stiklelį tryniau, kad vis žibėtų,
O jau kai dabar pas anytėlę,
Aš išsiskalbsiu su ašarėlėms,
Išsidžiovinsiu širdies dūselėms.

Wainiſas nū Tiltō pāle.

Rutūs ſėjau ir gedėjau.

Au FuFu!

SEynau, pynau Wainitėli.

Szillūgeles įyd'.

Ant Tiltužės Wejs užfilko,

Au FuFu!

Jr nupūle Wainitėlis.

Szillūgeles įyd'.

Jr sutikom tris Brolyczus;

Au FuFu!

Bau ne matot' Wainitėli?

Szillūgeles įyd'.

Wienas saſe: mes ne matom.

Au FuFu!

Antras saſe: mes ne žinnom,

Szillūgeles įyd'.

61. VAINIKAS NUO TILTO PUOLĖ

Rūtas sėjau ir gedėjau,
Au kukul

Skyniau, pyniau vainikėlį,
Šiluogėlės žyd.

Ant tiltužio vėjs užkilo,
Au kukul

Ir nupuolė vainikėlis,
Šiluogėlės žyd.

Ir sutikom tris brolyčius,
Au kukul

Bau nematėt vainikėlį,
Šiluogėlės žyd.

Vienas sakė: — Mes nematəm,
Au kukul

Antras sakė: — Mes nežinom,
Šiluogėlės žyd.

O his tréczas Bernužytis,
Au FuFu!

Tassai Flaufe: Fq jiems dūsent?
Szillugeles žyd'.

Wienam dūsu Szilėū Jostq;
Au FuFu!

Antram Sidabro Burtiėė.
Szillugeles žyd'.

O šiam treciam patri dūsu
Au FuFu!

Aulso žieda nu Kankeles.
Szillugeles žyd'.

O šis trečias bernužytis,
Au kuku!

Tasai klausė: — Ką jiems duosiant?
Šiluogėlės žyd.

— Vienam duosiu šilkų juostą,
Au kuku!

Antram sidabro burtiką,
Šiluogėlės žyd.

O šiam trečiam pati duosiu,
Au kuku!

Aukso žiedą nuo rankelės,
Šiluogėlės žyd.

A u ſ r i n n c.

Auſtrinne Swodbą Fële;
Perkuns pro Wartus ijojo,
Auzolą žalą parmuſę.

Auzolo Krauj's warwėdams
Apſlaſte mano Drabuzius,
Apſlaſte Wainikėli.

Saulės Duſryte werfiant
Surinko tris Mettelius,
Pawytusus Lapėlius.

O Fur, Mamyte mano,
Drabuzius iſmaſgóſi?
Kur Kraują iſmaſgóſi?

Duſryte, mano Jaunoji,
Eiſ pas tą Ejerati
Kur tėſ dewynos Uppėtes.

62. AUŠRINĖ

Aušrinė svodbą kėlė,
Perkūns pro vartus įjojo,
Ažuolą žalią parmušė.

Ažuolo kraujus varvėdams,
Apšlakstė mano drabužius,
Apšlakstė vainikėlį.

Saulės dukrytė verkiant
Surinko tris metelius
Pavytusius lapelius.

— O kur, mamyte mano,
Drabužius išmazgosiu,
Kur kraują išmazgosiu?

— Dukryte, mano jaunoji,
Eik pas tą ežeratį,
Kur tek devynios upatės.

O Eur, Mammyte mano,
Drabuželius dzowisu?
Kur Wėje išdzowisu?

Dufryte tame Daržatij'
Kur aug' dewynos Rožatės.

O Eur Mammyte mano,
Drabužėis apsiwilėsu?
Baltosus išnešosiu?

Dufryte toj' Dienėlej',
Kad spįs dewynos Saulėles.

— O kur, mamyte mano,
Drabužėlius džiovinsiu,
Kur vėjy išdžiovinsiu?

— Dukryte, tame daržaty,
Kur aug devynios rožatės.

— O kur, mamyte mano,
Drabužiais apsivilksiu,
Baltuosius išnešiosiu?

— Dukryte, toj dienelej,
Kad spįs devynios saulelės.

G l o f n i o.

Uz zirge, zirgyti,
Tu mano Berasis,
Kodel ne nori esti
Czysciu Awizaczu?

Ar tau persunkus
Szis tolims Kelas,
Szis tolims Kelatis,
Dweju simtu Mylaczu?

Dewynes Uppates
Plaukte perplaukēm',
J si desimta
Dar nerte inersim.

Zirgytis prie Krašto,
Brolėlis nusfende;
Brolėlis unsfendams
Gloinėli nutwėre.

63. GLUOSNIS

Ai žirge žirgyti,
Tu mans bėrasis,
Kodėl nenori būti
Čystų avižaičių?

Ar tau per sunkus
Šis tolims kelias,
Šis tolims kelatis,
Dviejų šimtų mylačių?

Devynias upates
Plaukte perplaukėm,
Į šią dešimtą
Dar nerte įnersim.

Žirgytis prie krašto —
Brolelis nuskendo.
Brolelis nuskęsdams,
Gluosnelį nutvėrė.

My Glosni, Glosnéli
Ar dar žaloji?
Ne ilgay žalosi,
Tikt ši Wafareli!

Iš tawę pařisu,
Szafeles nuřisu.
Iš tawo Lemenelio
Dûsu pjauti Lentėles,
Majas baltas Lentėles.

Iš tû budawôsu
Balta Suppyřlele,
Jaunai mano Wergatei.
O iš tawo Szařėlû
Dûsu Stone Floti,
Beram mano Žirgaczui.

Ai gluosni gluosneli,
Ar dar žaliuoji?
Neilgai žaliuosi,
Tik šią vasarėlę.

Aš tave pakirsiu,
Šakeles nukirsiu,
Iš tavo liemenėlio
Duosiu piauti lenteles,
Mažas baltas lenteles.

Iš tų budavosiu
Baltą supyklėlę
Jaunai mano mergatei,
O iš tavo šakelių
Duosiu stonią kloti
Bėram mano žirgačiui.

Aufso patfawate.

Wedzau anEfti Kytuzi
Berûsus Zirgaczus
Girdit, o jie paſtandinys
Aufso patfawate.

Ey Merguze, Lelijuze,
EiE Wandens ſi Kytą
Pajëſtôti, padabôti
Aufso patfawate.

Ey Bernyti, Kaitelyti
Katrū Fellu jojei.
„Wiens Kelatis per Uppatę
Antras pas Mersytę.

64. AUKSO PATKAVATĖ

Vedžiau anksti rytužį
Bėruosius žirgačius
Girdyt, o jie paskandino
Aukso patkavatę.

— Ei mergužė lelijužė,
Eik vandens šį rytą,
Paieškoki, padaboki
Aukso patkavatę.

— Ei bernyti raitelyti,
Katrųo keliu jojai?
— Viens kelatis per upatę,
Antras pas mergytę.

**Ey Mergate, Lelijate,
Ko tu rustay augai!
Ko rassoja WainiĒelis
Ant tawo, Galwēles?
Ko rudijo Ģiedytēlis
Ant baltū KanĒelū?**

**Īš Ģiltujū Dienujelū
Rassoj' WainiĒelis
Īš sunĒujū DarbuĒelū
Rudij' mans Ģiedēlis.**

— Ei mergate lelijate,
Ko tu rūščiai augai!
Ko rasoja vainikėlis
Ant tavo galvelės?
Ko rūdija žiedytėlis
Ant baltų rankelių?

— Iš šiltųjų dienuželių
Rasoj' vainikėlis,
Iš sunkiųjų darbuželių
Rūdij' mans žiedelis.

Ž i e d a s p a s t e n d e.

J žvejus įosū,
žvejį lančysū,
žvejio žentėlis rōds buczau.

Prie Marū Krašto
Tinčlelus plowjau,
Baltas rančias mazgojau.

Ui, ir nupūle
Mano žiedėlis
Už widdutinno piršto.

Išiprašykis
Mielasis, Szaure
Ant dwėjū Wedelacžū!

65. ŽIEDAS PASKENDO

Į žvejus josiu,
Žvejį lankysiu,
Žvejo žentelis, rods, būčiau.

Prie marių krašto
Tinklelius ploviau,
Baltas rankas mazgojau.

Ui, ir nupuolė
Mano žiedelis
Nuo vidutinio piršto.

Išsiprašyki,
Mielasis, šiaurį
Ant dviejų nedėlačių.

Rass' ir ismēstu
Ben is Gillummo
Ziedeli ant Martēs Lančōs.

Ateit Mergāte
Ten per Laučati,
Po Rutû Daržati.

Isēkis Bernyti,
Padē Dalgeli,
Ezonay pas Pridalgēlē;

E ir Buddelē
Ant šōs Pridalgelēs.
Isēkis mīelas Bernyti!

Dēfui Mergyte,
Už Atejimmā
Ir pad taw gaila,
Ir už Mīelēs Jodeli.

Ras', ir išmestų
Bent iš gilumo
Žiedelį ant marčios lankos.

Ateit mergatė
Ten per laukatį,
Po rūtų daržatį.

— Ilsėkis, bernyti,
Padėk dalgelį
Čionai pas priedalgėlę.

O ir budele
Ant šios priedalgėlės.
Ilsėkis, mielas bernyti.

— Dėkui, mergyte,
Už atėjimą,
Ir kad tau gaila,
Ir už meilės žodelį.

Lab' Dien', laba Wafars,
Miela Moczutte,
Ar gausu Lafwypnélio?

Kods Lafwypnélio
Ne pawydésu
Bet gerra taw niekad ne busu.

-- Labdien, labs vakars,
Miela močiute,
Ar gausiu nakvynēlēs?

— Rods, nakvynēlēs
Nepavydēsiu,
Bet gera tau niekad nebūsiu.

At si s w e i ß i n n i m a s.

Kai aß tawēs norėjau,
Tu manņes ne norėjai;
Werßi Mergyte,
Werßi Jaunoji,
Kad aß Pittā parweßu.

Ant Žirgužio besēdint,
Kepurrele nupūle;
Eit ņen artyna
Jauna Mergyte,
Padūd' man Kepurrelg.

Kepurrelg jī dawe,
Tay labay graudzey werße.
Ay ticz, ne werßi,
Jauna Mergyte,
Dar aß ir wēl pargryßu.

66. AT SIS VE I K I N I M A S

— Kai aš tavęs norėjau,
Tu manęs nenorėjai.
Verksi, mergyte,
Verksi, jaunoji,
Kad aš kitą parvesiu.

Ant žirgužio besėdint,
Kepurėlė nupuolė.
Eit šen artyn,
Jauna mergyte,
Paduod man kepurėlę.

Kepurėlę ji davė,
Tai labai graudžiai verkė.
— Ai tič, neverki,
Jauna mergyte,
Dar aš vėl pargrįšiu.

**Pro Wartuzius iþjojant,
Žirgužis sušwingo.
Pašilė swelka,
Jauna Mergyte,
Jau aš dangiaus ne grybu.**

Pro vartužius išjojant,
Žirgužis sužvingo.
— Pasilik sveika,
Jauna mergyte,
Jau aš daugiau negrįšiu.

D u k t ê s A p l a n k i m a s .

Dukte mano, Simonéne,
Kur gawai tu Waiſq?
Dam, dam, dali dam;
Kur gawai tu Waiſq?

Mamuſ' Mamuſ', Garbuſele,
Per Sapnus paréjo.
Dam, dam, dali dam;
Per Sapnus paréjo.

Dukte mano, Simonéne,
J Fq tu jé wystiſi?
Dam, dam, dali dam;
J Fq tu jé wystiſi?

Mamuſ' Mamuſ', Garbuſele,
J Marginnés Kampq.
Dam, dam, dali dam;
J Marginnés Kampq.

67. DUKTĖS APLANKYMAS

— Duktė mano, Simonienė,
Kur gavai tu vaiką?
Dam, dam, dali dam,
Kur gavai tu vaiką?

— Mamuž, mamuž, garbužėle,
Per sapnus parėjo.
Dam, dam, dali dam,
Per sapnus parėjo.

— Duktė mano, Simonienė,
Į ką tu jį vystysi?
Dam, dam, dali dam,
Į ką tu jį vystysi?

— Mamuž, mamuž, garbužėle,
Į marginės kampą,
Dam, dam, dali dam,
Į marginės kampą,

Duġte mano, Simonġne,
J Fq tu jġ guldiġ?
Dam, dam, dali dam;
J Fq tu jġ guldiġ?

Mamuġ' Mamuġ', Garbuġele,
J Raġġelġs Dangti.
Dam, dam, dali dam;
J Raġġelġs Dangti.

Duġte mano, Simonġne,
Ru tu jġ walġidiġ?
Dam, dam, dali dam;
Ru tu jġ walġidiġ?

Mamuġ' Mamuġ', Garbuġele,
Su Saulġs Piragais,
Dam, dam, dali dam,
Su Saulġs Piragais.

Duġte mano, Simonġne,
Kur tu jġ nuleiġ?
Dam, dam, dali dam;
Kur tu jġ nuleiġ?

— Duktė mano, Simonienė,
Į ką tu jį guldysi?
Dam, dam, dali dam,
Į ką tu jį guldysi?

— Mamuž, mamuž, garbužėle,
Į raselės dangtį,
Dam, dam, dali dam,
Į raselės dangtį.

•

— Duktė mano, Simonienė,
Kuo tu jį valgydinsi?
Dam, dam, dali dam,
Kuo tu jį valgydinsi?

— Mamuž, mamuž, garbužėle,
Su saulės pyragais,
Dam, dam, dali dam,
Su saulės pyragais.

— Duktė mano, Simonienė,
Kur tu jį nuleisi?
Dam, dam, dali dam,
Kur tu jį nuleisi?

Mamuş' Mamuş', Garbuşele,
J Bajorû Waişq.
Dam, dam, dali dam;
J Bajorû Waişq.

Dufte mano, Simonéne,
Kas jis ten per Pons bus?
Dam, dam, dali dam;
Kas jis ten per Pons bus?

Mamuş' Mamuş', Garbuşele,
Jis pastós Utmonu.
Dam, dam, dali dam;
Jis pastós Utmonu.

— Mamuž, mamuž, garbužėle,
Į bajorų vaiską,
Dam, dam, dali dam,
Į bajorų vaiską.

— Duktė mano, Simonienė,
Kas jis ten per pons bus?
Dam, dam, dali dam,
Kas jis ten per pons bus?

— Mamuž, mamuž, garbužėle,
Jis pastos etmonu,
Dam, dam, dali dam,
Jis pastos etmonu.

Ž a l n ě r ŭ D a i n a.

**Gzendienu esme be Bėdos,
Kytū ir Kraujos brydos.**

**Ay Žirge, Žirgati mano,
Ar po mangs ir drebbėsi?**

**Lenkū Žemę perkelāwom,
Lenkū Žmones išjūkāwom.**

**Prusū Žemę perkelāwom,
Prusū Žmones išbucjāwom.**

**Grazi Lenkū Marigele,
Grazi Prusū Armisele.**

**Kad mes traukėm Danstōs Miestą,
Danstōs Murai padrebbėjo.**

**Kad mes traukėm Danstōs Miestą,
Danstōs Ponai padrebbėjo.**

68. ŽALNIERIŲ DAINA

Šiandien esme be bėdos,
Rytoj ir kraujuos brydos.

Ai žirge, žirgati mano,
Ar po manęs ir drebėsi?

Lenkų žemę perkeliavom,
Lenkų žmones išjuokavom.

Prūsų žemę perkeliavom,
Prūsų žmones išbučiavom.

Graži lenkų Marigėlė,
Graži prūsų Armisėlė.

Kad mes traukėm Dansko miestu,
Dansko mūrai padrebėjo.

Kad mes traukėm Dansko miestu,
Dansko ponai padrebėjo.

S i r r a t a.

Widdur Jurû ir Marélû
Auffstas Kalnėlis.
Ant to Kalno, Kalnuželio
Žalas Aujolėlis.

O aš Jaunas priplaukdamas
Uffkabinėdamas:
Ar pawirši Aujolėli,
J mano Cewer?

O šios žalos Szakujelės
J baltas Kančėles?
Ar šie žali Lapužėlei
J meilns Žodėlis?

69. S I R A T A

Vidur jūrių ir marelių
Aukštasis kalnelis.
Ant to kalno, kalnužėlio
Žalias ažuolėlis.

O aš jaunas priplaukdamas,
Užsikabindamas:
— Ar pavirsi, ažuolėli,
Į mano tėvelį?

O šios žalios šakužėlės
Į baltas rankeles?
Ir šie žali lapužėliai
Į meilius žodelius?

O aß Jaunas atstodamas,
Grandzey pawerdamas.
Ne pawirto Aužolėlis
J mano Teweli,

Nej šios žalos SzaFutėles
J baltas Kanėles,
Nej šie žali Lapušelei
J meilus Žodelus.

O aš jaunas atstodamas,
Graudžiai paverkdamas:
Nepavirto ažuolėlis
Į mano tėvelį.

Nei šios žalios šakutėlės
Į baltas rankes,
Nei šie žali lapužėliai
Į meilius žodelius.

P i t a p a s t a l b a.

Čiŕš mano Bernyti,
Wiŕšū peiŕiamasīs,
Kaip Bijunytis
Darže ŕinamasiŕ!
Wiŕŕi tawę ŕyne,
Į Kwęćkę pyne,
Pagentainęms dawę,
Œkaudzey iŕbáre.

Čiŕš mano Mergyte,
Wiŕšū peiŕiamoji,
Kaip Lelijuŕę,
Darže ŕinamóji!
Wiŕŕi tawę ŕyne,
Į Kwęćkę pyne,
Pagentainęms dawę
Œkaudzey iŕbáre:

70. PIKTA PASKALBA

^{2.}
— Eikš, mano bernyti,
Visų peikiamasis,
Kaip bijūnytis
Darže skinamasis!
Visi tave skynė,
Į kvietkelį pynė,
Pagentainiams davė,
Skaudžiai išbarė.

— Eikš, mano mergyte,
Visų peikiamoji,
Kaip lelijužė
Darže skinamoji!
Visi tave skynė,
Į kvietkelį pynė,
Pagentainiams davė,
Skaudžiai išbarė.

Saké tawę 80fiq,
Saké tawę 40fia,
Saké tawę Karcziamelij',
Wainifę pramétus',
O Auſſo 3édéli
Jauniſte pra80fus'.

Mano Wainifelis
Motinôs Kletélej'.
O Auſſo 3édélis
Ant baltû Kanfélû.

Sakė tave šiokią,
Sakė tave tokią,
Sakė tave karčiamėlėj
Vainiką prametus,
O aukso žiedelį
Jauniškėj prašokus.

— Mano vainikėlis
Motinos klėtelėj,
O aukso žiedelis
Ant baltų rankelių.

D e r y b o s.

Ui, ui, Diewe, Diewe mano!
Ką ab Jaunas weiksu?
Priwelijo man Mergytę
Kurri niekam ne werta.

Ay, Mergate, Lelijate,
Kū mudu užflosiwa?
Nier Werpimmo, nier Audimmo
Nier ney Pašlodėlės.

Ay, Bernytė, Kaitelyti,
Tu tai ne atbofi!
Dar Klėtatij' tryš Maigates:
Wieną dėsiwa po Galweliu,
Antrą dėsiwa po Szoneliu,
Treczia užflosiwa.

71. DERYBOS

— Ui, ui, dieve, dieve mano,
Ką aš jaunas veiksiu?
Privelijo man mergytę,
Kuri niekam neverta.

— Ai mergate lelijate,
Kuo mudu užsiklosiva?
Nėr verpimo, nėr audimo,
Nėr nei paklodėlės.

— Ai bernyti raitelyti,
Tu tai neatboki!
Dar klėtatėj tryš maišaciai:
Vieną dėsiva po galvele,
Antrą dėsiva po šoneliu,
Trečiu užsiklosiva.

Už, Mergate, Lēlijate,
Kū mudu gywēsīwa?
Nier Dūnelēs, nier Drustelēs,
Nier ney Uždarāczio.

Uy, Bernyti, Kaitelyti,
Tu tai ne atbēfi!
Auga Grybai, Barawpfai,
Muma Uždaratis.

Rinf, rinf, Kurwa, Kurwaji
Merguše. ∴

— Ai mergate lelijate,
Kuo mudu gyvensiva?
Nèr duonelès, nèr druskelès,
Nèr nei uždaračio.

— Ai bernyti raitelyti,
Tu tai neatboki!
Auga grybai, baravykai,
Muma uždaratis.

•

P i e m ū p r a p ū l ē s i s

Uš waſar, waſarātīp
Suderējau Bernāti,
Ganyt mano Ūwatę.

Ne zinnau, ne Eir dingo:
Ar wandenij' nuſtendo,
Ar Kalneliu nuėjo.

Jey Kalneliu nuėjęs,
Paſpyczau ant Pedāczū,
Ant greitujū Žingsnacžū.

Jey Wandenij' nuſtendęs.
But' drumstus Wandenėlio.
Plugdytu Reppurėle.

Kerdužei, Piemenaczei,
Ar ne matot mano Ūwatę
Tarp Kalnū tarp Marelū:

72. PIEMUO PRAPUOLĖSIS

Aš vakar vakaraty
Suderėjau bernatį
Ganyt mano avatę.

Nežinau, nė kur dingo:
Ar vandeny nuskendo,
Ar kalneliu nuėjo.

Jei kalneliu nuėjęs,
Pažinčiau ant pėdačių,
Ant greitųjų žingsnačių.

Jei vandeny nuskendęs,
Būt drumstas vandenėlis,
Plukdytų kepurėlę.

— Kerdužiai, piemenaičiai,
Ar nematėt mano avatę
Tarp kalnų, tarp marelių?

M e i l ê s 3 a d a s.

Ateif Mergyte,
Pawasarélij',
Kai Dywai Iydes
Moczuttés Darže:
Aplinf Lysates
Jales Kutates
O Widdurije
Wis Léljates.

Aš tadda Aysu
Marga KwétPatę
Jr nususdėsu
Sawo Bernaczui.
Ne patti neſu,
Ney Pittai duſu.
Sžaurū Wėjaczn
Aš nupusdėsu.

73. MEILĒS ŽADAS

— Ateik, mergyte,
Pavasari,
Kai dyvai žydės
Močiutės darže:
Aplink lysates
Žalios rūtatės,
O viduryje
Vis lelijatės.

— Aš tada skinsiu
Margą kvietkatį
Ir nusiųsdinsiu
Savo bernačiui:
Ne pati nešiu,
Nei kitai duosiu,
Šiauriu vėjačiu
Aš nupūsdinsiu.

Ateif Bernyti,
Pawafarelij',
Kai Dywai žydės,
Tėwo Darželij':
Aplinė Sodātė
Jašt Czepáczei,
O Widdurije
Wis Obelatės.

Aš nusistysu
Du Obolatczu,
Jr nusistdisu
Sawo Mergatei:
Ite patšai nešu,
Itey Pittam dūsu,
Pietū Wejaczu
Aš nupusdisu.

— Ateik, bernyti,
Pavasarely,
Kai dyvai žydės
Tėvo daržely:
Aplink sodatį
Žali čiepačiai,
O viduryje
Vis obelatės.

— Aš nusiskinsiu
Du obuolaičiu
Ir nusiųsdinsiu
Savo mergatei:
Ne patsai nešiu,
Nei kitam duosiu,
Pietų vėjačiu
Aš nupūsdinsiu.

K e r d z u o.

Tu Mergyte mano,
Tu Jaunoji mano,
Pažadėjai iš Meilutės
Marškinėčius sūti!

Tu Bernyti mano,
Tu Jaunasis mano!
Jau surėsti, jau pasūti,
Bet dar ne išrašyti.

Tu Mergyte mano,
Tu Jaunoji mano,
Kad tu gyvi margus Jauczius,
Waryt Wieškelėzu!

Eze tu mannę rąsi,
Eze tawęs lauſu,
Žaloj', lygoj' Piewelej',
Baltūse Dobilūse.

74. K E R D Ž I U S

— Tu, mergyte mano,
Tu, jaunoji mano,
Pažadėjai iš meilatės
Marškinačius siūti!

— Tu, bernyti mano,
Tu, jaunasis mano,
Jau surėžti, jau pasiūti,
Bet dar neišrašyti.

— Tu, mergyte mano,
Tu, jaunoji mano,
Kad tu ginsi margus jaučius,
Varyk vieškelačiul

Čia tu mane rasi,
Čia tavęs lauksiu,
Žalioj, lygioj pievelėj,
Baltuose dobiluose.

**Tu Bernyti mano,
Tu Jaunasio mano,
Bad tu gysl bērūs Žirgus,
Waryt Wießkelaczu!**

**Eze tu manng rēst,
Eze aß tawēs lauḡsu,
po žalaju Glosneliu,
Pri czysto Wandenelio.**

— Tu, bernyti mano,
Tu, jaunasis mano,
Kad tu ginsi bėrus žirgus,
Varyk vieškelačiu!

Čia tu mane rasi,
Čia aš tavęs laukiu,
Po žaliuoju gluosneliu,
Prie čysto vandenėlio.

K o p i n i n f a i.

Lai me saupe, Lai me rēpe,
Basi bēgant per Balnēli. —
Uš uškopuši Balnēli,
Macziau tris Žvējaczus,
Kopininfus ant Juraczū.
Ar ne matēt mano Broleli
Ant auštū Jurēlū?
Uy Mergats. Lēlijate.
Tawo Brolytis gul nussendes
Ant Jurū Dugnelio.
Smiltas jo Weidēli grauša
Wilnys jo Plaukēlus plauja.
Kopininfai, mieli Kumai,
Ar išttraušte Brolyti
Iš Jurū Dugnelio?
Ragi dūsi Ead išttraušim?
Wienam dūsu Szilēū Jostq,
Untram dūsu Aušso Žiedq,
Treczam ne turru Eo dūti.
Tūmi patti suderēsu
Jaunu Styrininfu.

75. KOPININKAI

Laimė šaukė, laimė rėkė,
Basa bėgant per kalnelį.
Aš, užkopusi kalnelį,
Mačiau tris žvejačius —
Kopininkus ant jūračių.
— Ar nematėt mano brolelių
Ant aukštų jūrelių?
— Ai mergate lelijate,
Tavo brolytis gul nuskendęs
Ant jūrių dugnelio.
Smiltys jo veidelį graužia,
Vilnys jo plaukelius plauja.
— Kopininkai, mieli kūmai,
Ar ištrauksite brolytį
Iš jūrių dugnelio?
— Ką gi duosi, kad ištrauksim?
— Vienam duosiu šilkų juostą,
Antram duosiu aukso žiedą,
Trečiam neturiu ko duoti.
Tuomi pati suderėsiu
Jaunu styrininku.

**Styrininfas mudrus Wyras,
Tassai moß' Ufrutu bëgti
Bëgt su Wëju, bëgt prieß Wësq.
Raipgi tu weugt: iswengst
Sawo Nieprietelus? — —**

Styrininkas mudrus vyras,
Tasai mok akrotu bėgti,
Bėgt su vėju, bėgt prieš vėją.
Kaipgi tu vengte išvengsi
Savo neprietelius?

Daina jaunojo Kaitelio

Angsti Kytā, Kytūži,
Pašersu žirgyti;
Dienėlei auštant,
Saulėlei užtefant,
Reikės man šalin joti.

Lze stow Tėwėlis
Pri mane Szaleliės,
Senasis Tėwužis
Pri mano Szalliės glaudzias'
Stowėdams su manim' Palba,
Kalbėdams manę graudėna,
Graudėndams labay werkia.

Tiez, ne werP Tėwuži,
Tiez, ne werP Senutti!
Sweikš Pai išjojes,
Sweikš ir wėl sugryšu,
Kad tawę tišt ne Panfyczau.

76. DAINA JAUNOJO RAITELIO

Anksti rytą rytužį
Pašersiu žirgytį.
Dienelei auštant,
Saulelei užtekant,
Reikės man šalin joti.

Čia stov tėvelis
Prie mano šalelės.
Senasis tėvužis
Prie šalies glaudžias,
Stovėdams su manim kalba,
Kalbėdams mane graudena,
Graudendams labai verkia.

— Tič, neverk, tėvuži,
Tič, neverk, senuti!
Sveiks kai išjojęs,
Sveiks ir vėl sugrįšiu,
Kad tave tik nekankinčiau.

Ay Zirgyti mano,
Ay mano Betasis,
Kurliņ tu begi?
Kurliņ tu jwengi?
Kur tu manņ nuneši?

Szalis ē Barq,
J swetima Jenu,
Ten tu nubegsi,
Ten manņ nuneši.

Ur taw persunkū
Tas tolims Belas?
Ur Uwizū Jakēlis?
Ur šis jaunās Kaitelis
Su blizganczu Fardeliu?

Kods ma persunkū
Tolimasts Pelas,
Ši tamsausti Naktele,
Jr fita Jala Pušyna,
Jr šie jūdi Purwynai. — —

— Ai žirgyti mano,
Ai mano bėrasis,
Kurlink tu bėgi?
Kurlink tu žvengi?
Kur tu mane nuneši?

Šalin į karą,
Į svetimą žemę,
Ten tu nubėgsi,
Ten mane nuneši.

Ar tau per sunku
Tas tolimas kelias?
Ar avižų žakelis?
Ar šis jaunas raitelis
Su blizgančiu kardeliu?

— Rods, man per sunku
Tolimasis kelias,
Ši tamsiausia naktelė,
Ir šitas žalias pušynas,
Ir šie juodi purvynai.

Laiwo Sudažimas.

Per Jures per Marėles
Bėgė, bėgė Laiwėli,
Pri aušto Kalnėlio,
Kur aug' mano Mergyte,
Kur rimst mano Sirdytis!

Ummars sušiko.
Ledai sušule
Jūda Laiweli,
Krušai mušo žegleli
Ir jūda Barageli

O ir aš patšat
Wos išilaišiau
Po jūda R. purtele.
Pri Krašto plaušiau
Lustende R. purtele.

Ten stow Mergyte
Mannės belaušiant;
Krint ant Ruteliū,
Krint nu Weidelio,
Graudžios Afareles.

77. LAIVO SUDAUŽYMAS

Per jūros, per mareles
Bėk, bėk, laiveli,
Prie aukšto kalnelio,
Kur aug mano mergytė,
Kur rimst mano širdytė.

Umars sukilo,
Ledai sukūlė
Juodą laivelį,
Kruša mušė žėglelį
Ir juodą baragėlį.

O ir aš patsai
Vos išsilaikiau
Po juoda kepurėle.
Prie krašto plaukiau,
Nuskendo kepurėlė.

Ten stov mergytė,
Manęs belaukianti;
Krint ant rūtelių,
Krint nuo veidelio
Graudžios ašarėlės.

S a u l e.

Miela Saulyte, Dievo Dukyte,
Kur taip ilgay užtrūpei,
Kur taip ilgay gywėnai,
Uu mus' atstojsi?

Po Jurū, po Kalnelū
Kawojau Sirrateles,
Sušildzau Piemenacjus.

Miela Saulyte, Dievo Dukyte,
Kas Kytais, Wafarėleis,
Prašure taw Ugnėli?
Taw Flojo Pataleli?

Aušrinne, Wafarinne:
Aušrinne ugnį prašure,
Wafarinne Patalę Flojo.
Daug mano Gimmineles
Daug mano Dowanelū.

78. SAULĖ

— Miela saulyte, dievo dukryte,
Kur taip ilgai užtrukai,
Kur taip ilgai gyvenai,
Nuo mūs atstojusi?

— Po jūrių, po kalnelių
Kavojau siratėles,
Sušildžiau piemenačius.

— Miela saulyte, dievo dukryte,
Kas rytais vakarėliais
Prakūrė tau ugnele?
Tau klojo patalėlį?

— Aušrinė, vakarinė:
Aušrinė ugnį prakūrė,
Vakarinė patalą klojo.
Daug mano giminėlės,
Daug mano dovanėlių.

M a r t i s e r g a n t i.

Per Beržinėli,
Per Pušynėlis,
Manņ nunešė,
Mans bėrašis Žirgatis,
Jė Ošwio Dwarāczio.

Lab' Dien' labs Wafars,
Miela Anytuze!
Ka weiß mano Mergate?
Ka weiß mano Jaunoje?

Mergyte serga,
Skaudingay serga,
Tlaujoj' Kletelij'
Ten žaloj' Patalelij'.

O aš per Rėma
Greits ir beweršdams,
Jr prie Durrėliū
Unglostau Ašarėles.

79. MARTI SERGANTI

Per beržynėlį,
Per pušynėlį
Mane nunešė
Mans bėrasis žirgatis
Ik uošvio dvaračio.

— Labdien, labs vakars,
Miela anytužė,
Ką veik mano mergatė,
Ką veik mano jaunoji?

— Mergytė serga,
Skaudingai serga
Naujoj klėtelėj,
Ten žaliau patalėly.

O aš per kiemą
Greit ir beverkdams,
Ir prie durelių
Nušluostau ašarėles.

Twërau Kankele,
Mowjau Siedeli.
Ar taw geryn Mergyte?
Ar ne pasweifs Szirdyte?

As ne pasweifsu,
Tawoji ne busu.
Tu manne n'apgeddesi,
Ant Fittu wis surefi.

Per Fittus Wartelus
Mann isneßfi,
Per anus Sweczei ijoja.
Ar taw patin? Mergyte?
Ar taw patinka Jaunoji?

Tvēriau rankeļē,
Moviau žiedelī.
— Ar tau geryn, mergyte?
Ar nepasveiks širdytē?

— Aš nepasveiksiu,
Tavoji nebūsiu.
Tu mane n'apgedēsi,
Ant kitu vis žiūrēsi.

Per šitus vartelius
Mane išnešit,
Per anuos svečiai ijoja.
— Ar tau patink mergytē?
Ar tau patink jaunoji?

Tauréles Daina.

Gierk Brolyti, Mylimasio,
Mano Szirdytij'
Wis laikomasio!
Kettoj' Wietelej'
Tamę regėjau,
O tikt per Česę
Szirdij' turrejau.

Ne dūš Brolyti,
Taurei įydėti.
Ne dūš Taurelei
Jaley lapóti.
Te įyd Kugelei,
Te įyd Kwierzelei,
Ir te lapója
Wis Aušolelei.

80. TAURELĖS DAINA

Gerk, brolyti mylimasis,
Mano širdytėj
Vis laikomasis.
Retoj vietelėj
Tave regėjau,
O tik per česą
Širdy turėjau.

Neduok, brolyti,
Taurei žydėti,
Neduok taurelei
Žaliai lapoti.
Težyd rugeliai,
Težyd kvietkeliai
Ir telapoja vis ažuolėliai.

Owáte prapûlusi.

O wafar wafaratij'
Prapûle mano Owate.
Ay, Fas gelbés jêſſoti
Mano wienturtę Owatę?

Iſėjau pas Auſrinne.
Auſrinne atſilępe:
Aſ angſti Xyt Saulėlei
Turru praſurt Ugnėli.

Iſėjau pas Waſarinne.
Waſarinne atſilępe:
Aſ Waſareis Saulelei
Turru Flót Patalėli.

81. AVATĖ PRAPUOLUSI

O vakar vakaraty
Prapuolė mano avatė.
Ai, kas gelbės ieškoti
Mano vienturtę avatę?

Išėjau pas aušrinę,
Aušrinė atsiliepė:
— Aš anksti ryt saulelei
Turiu prakurti ugnelę.

Išėjau pas vakarinę,
Vakarinė atsiliepė:
— Aš vakarais saulelei
Turiu klot patalėlį.

**Išėjau pas Meneseli.
Meneselis atsilėpė:
Aš kardu perdalytas;
Smutnas mano Weidėlis.**

**Išėjau pas Saulėlę
Saulužė atsilėpė:
Dewynės Dienas įstėbėsu,
O dešimtą neį nusiėlisu.***

Išėjau pas mėnesėlį,
Mėnesėlis atsiliepė:
— Aš kardu perdalytas,
Smūtnas mano veidelis.

Išėjau pas saulelę,
Saulužė atsiliepė:
— Devynias dienas ieškosiu,
O dešimtą nenusileisiu.

W i e r n a M e i l e

Der Keimeli eidama,
Wandeneli nehdama,
Uß ißgirdzau Strajuzej'
Berq Zirga jwengiant.

Pasidesu Nagtufus,
Werfu Strajos Wartelus,
Randu sawo Bernytz
Strajuzej' bewerkiant.

Ay, fo werft Bernytz,
Mano Katteliti?
Juß taw Pajadėjau,
Sawo Meilę niekadōs
Uu tawęs atkreipti.

Czystas Wandenelis,
Czystame Uppelij'.
Wierina Meilate
Wiernoje Szirdatij'.

82. VIERNA MEILĖ

Per kiemelį eidama,
Vandenėlį nešdama,
Aš išgirdau strajužėj
Bėrą žirgą žvengiant.

Pasidėsiu neštukus,
Versiu strajos vartelius,
Randu savo bernytį
Strajužėj beverkiant.

— Ai, ko verki, bernyti,
Mano raitelyti?
Juk tau pažadėjau
Savo meilę niekados
Nuo tavęs atkreipti.

Čystas vandenėlis
Čystame upely,
Vierina meilatė
Viernoje širdatėj.

Sessytes Atsifweikinnimas.

Ten Darželij' žyda Myronāzei.
Ejon Darželij' žyda Tymonāzei.
O Fur musu Sessyte stowėjo,
Eje gražausos Kweikėles žydėjo.

Kam taip glaudesi mano Mergyte?
Kam rymoji mano Jaunoji?
Ar ne pirmuos tawo Dienėles?
Ar ne lengwa, ne linkima Szirdėlis?

Kad ir pirmuos mano Dienėles,
Kad ir lengwa dar mano Szirdėlis,
Tikt ma gaila jaunosū Dienažū
Szendien baigiasi mano Jaunyste.

83. SESYTĖS ATISISVEIKINIMAS

Ten daržely žydi myronačiai,
Čion daržely žydi tymonačiai,
O kur mūsų sesytė stovėjo,
Čia gražiausi kvietkeliai žydėjo.

— Kam taip glaudiesi, mano mergyte?
Kam rymoji mano jaunoji?
Ar ne pirmosios tavo dieneelės?
Ar nelengva, nelinksma širdelė?

— Kad ir pirmosios mano dieneelės,
Kad ir lengva dar mano širdelė,
Tik man gaila jaunųjų dienačių —
Šiandien baigiasi mano jaunystė.

**Per Jalg Kemelē eis Mergyte,
Wainifēlē baltoje Kanfēlēj'
Ny, Wainiki, jūdas Wainifēlē,
Toley, toley su manim' Felausi!**

**Jau su Diewu, miela Motinėle!
Jau su Diewu, mielas Tėvėli!
Jau su Diewu, mylimi Brolyčiai!
Jau su Diewu, mylimos Sėstytes!**

Per žalią kiemelį eit mergytė,
Vainikėlį baltoje rankelėj:
— Ai vainike, juodas vainikėli,
Toli toli su manim keliausi.

Jau sudievu, miela motinėle!
Jau sudievu, mielasis tėveli!
Jau sudievu, mylimi brolyčiai!
Jau sudievu, mylimos sesytės!

Mergate tarp Swétimû.

Žemynėle, Žiedėlėle,
Kur sodėsu Rožu Szačėlė?
Ant aušto Kalnėlio,
Pri Jurû, pri Marėlû.

Žemynėle Žiedėlėle,
Kur rąsu Tėwa, Mocjutė,
Už prastumta Wargdienutte?
Ei ant aušto Kalnėlio.
Pri Jurû, pri Marėlû!

Jš Rožû Kelmácio
Užaugo didis Medatis,
Szačos iŕi Debėseliû.
Užkopsu ant Dėbėseliû.
Per tas Rožû Szačėles.

Jr sutiŕkau jauną Bernyti
Ant Diėwo Sirgyczio.
Ay Bernyti, Kaitelyti,
Ar ne reggėsei Tėwą, Mocjutė?

84. MERGATĖ TARP SVETIMŲ

— Žemynėle, žiedeklėle,
Kur sodinsiu rožių šakelę?
— Ant aukšto kalnelio,
Prie jūrių, prie marelių.

— Žemynėle, žiedeklėle,
Kur rasiu tėvą, močiutę
Aš, prastumta vargdienutė?
— Eik ant aukšto kalnelio
Prie jūrių, prie marelių.

Iš rožių kelmačio
Išaugo didis medatis —
Šakos iki debesėlių.
Užkopsiu ant debesėlių
Per tas rožių šakeles.

Ir sutikau jauną bernytį
Ant dievo žirgyčio.
— Ai bernyti raitelyti,
Ar neregėjai tėvą, močiutę?

Mergyte, mano jaunoji,
Ei! i Pašalnės Šalį,
Ten Tėvelis, Morkutė
Sesytėi Švodbą kėlė.

Muzik! i Pašalnę:
Lab' Ryt', laba Dien' Tėtutė,
Lab' Ryt', laba Dien', Morkutė,
Kam manęs mažą prostumėt
Ji švėtimus žmonėles?
Užaugau dide Mergaitė;
Wiena rėdau Lopšytėi,
Kur užaugiaus' Rudėkė.

— Mergyte, mano jaunoji,
Eik į Pakalnės šalį:
Ten tėvelis, močiutė
Sesytei svodbą kelia.

Nuėjus į Pakalnę:
— Labryt, labdien, tėtuti,
Labryt, labdien, močiute,
Kam mane mažą prastūmėt
Į svetimus žmonelius?
Užaugau didi mergatė;
Viena radau lopšytėlį,
Kur džiaugiaus kūdikėliu.

Bernélio Raudojimas.

Bėgk, bėgk Waltėle,
Ant greitôs Nėmonėlės!
Pribėgk aukštą Kalnėlį
Kur žalias Augolėlis.
Ten aukštame Kapatij'
Gul mano Tėwātis.
Pasistkusi mielam Tėwėlui
Ką Patėwis man daro.
Skaudžey manne išbare,
Oš Namelū išware — —

Bėgk bėgk, Waltėle,
Ant greitôs Nėmonėlės!
Pribėgk žaląjį Dwaratį!
Tam' žalamjam' Dwaratij'
Trys wiežlibos Mergatės:
Wiena Staflužės taise,
Antroji plonay werpe,
Trecioji Szilėais raše.
Ta kurri Szilėais rašo,
Bus mano mylimoji.
O jey aš tą ne gaušu,

85. BERNELIO RAUDOJIMAS

Bėk, bėk, valtele,
Ant greito Nemunėlio,
Pribėk aukštą kalnelį,
Kur žalias ažuolėlis.
Ten, aukštame kapaty,
Gul mano tėvatis.
Pasiskųsiu mielam tėveliui,
Ką patėvis man daro:
Skaudžiai mane išbarė,
Iš namelių išvarė.

Bėk, bėk, valtele,
Ant greito Nemunėlio,
Pribėk žaliają dvaratį.
Tam žaliajam dvaraty
Trys viežlybos mergatės:
Viena staklužes taisė,
Antroji plonai verpė,
Trečioji šilkais rašė.
Ta, kuri šilkais rašo,
Bus mano mylimoji.
O jei aš tą negausiu,

Numiesu dēl Smutnybē.
O tur jus manņ laidost,
Kad mirēs iņ Smutnybēs?
Ten Lelijū Darzatiņ
Do Rožū Brumaczu.

Jr atējo jaunos Mergates
Kas Medelēs Rytuņ
Saw Awētēles pyti.
Skinkit, skinkit Mergates,
Wis Eņ tikt norit;
O tikt ne skinkit Ģiedelē
Un to Rožū Bruniēlio.

Jr atējo jauna Sessye
Szwentōs Medelēs Ryt,
Muſtynē Rožēs Pumpurell.
Mū tū Rožū Bruniēlio.
Ay graņey Ewēpja Ģiedelis,
Tas Rožū Pumpurella.
Misake Mocutte werpiant;
Juē tai ne Rožū Ģiedelis,
Tai Dwase jauno Bernēlio
Kurs mirēs dēl Smutnybēs.

Numirsiu dėl smūtnybės.
— O kur jūs mane laidosit,
Kad miręs iš smūtnybės?
— Ten, lelijų daržaty,
Po rožių krūmačiu.

Ir atėjo jaunos mergatės
Kas nedėlios rytužį
Sau kvietkelio pinti.
— Skinkit, skinkit, mergatės,
Vis, ką tik norit,
O tik neskinkit žiedelį
Nuo to rožių krūmelio.

Ir atėjo jauna sesytė
Šventos nedėlios rytą,
Nuskynė rožės pumpurėlį
Nuo tų rožių krūmelio.
— Ai gražiai kvepia žiedelis,
Tas rožių pumpurėlis!
Atsakė močiutė verkiant:
— Juk tai ne rožių žiedelis,
Tai dvasia jauno bernelio,
Kurs miręs dėl smūtnybės.

PASTABOS

2 psl.¹ K r a i t i s

„Kad aš ėjau per klētužę.“ Žodis *klėtis* reiškia nedidelį šalutinį kiemo pastatą, kuriame laikomos maisto atsargos, drabužiai, patalai, puošmenos ir kita. Ji tinka ir svečiams priimti, todėl dažnai joje įtaisomas svečiams kambarys.

Žodis *klėtis* yra slaviškos kilmės. Jis jau pavartotas Nestoro rusų metraščiuose prie 946 metų, sakant: *Ovo kieti, ovo veši* ir t. t., ką *Šléc eris*² neteisingai vertė pašiūrę, palėpę; teisingiau vertė *Miuleris*³ kambariu (kamarėle), prieškambariu ir t. t. Visose kalbose ji (klėtis) moteriškosios giminės; rusiškai — клѣтъ, lenkiškai — kletka (nuo klecę — sustatyti, pinti, statyti), žemaitiškai — kliatis, latviškai — klēts, pvz.,

¹ Originale klaidingai nurodyta 5 psl.

² A. L. Schlözer, Nestor, Russische Annalen, Göttingen, 1802—1819 m., V t. 44, 46 psl.

³ J. Müller, Altrussische Geschichte nach Nestor, Berlin, 1812 m. 121 psl.

dzīparu klēts — puošmenų patalpa, lietuviškai -- klėtis, -ies, mažyb. klėtužė.

11 psl. Ežeras užšalo

„Laimė lēmė saulužės dienačę.“ Laima — latvių tautoms būdinga dievybė. Nei slavuose, nei skandinavuose, nei kurioje kitoje lietuvių kaimynystėje gyvenančioje tautoje ji nesutinkama. Štenderis⁴ savo Latvių mitologijoje sako: „Laima buvo likimo dievybė, kuri tik ką gimusiam kūdikiui vystyklą padėdavo ir tuo pačiu jam laimę nulemdavo.“ Tuo tarpu lietuvių liaudies dainose ji žmonių gyvenimo laimės lēmėja. Jeigu kas išgirsta kalnuose jos balsą, tą žmogų ištinka nelauktas likimas. Žiūr. 273 psl. — Laimė šaukė, Laimė rėkė, basa bėgant per kalnelį.

Ostermejeris⁵ savo kritiškose pastabose dėl senovės prūsų religijos istorijos, rodos, neteisingai lygina ją su graikų Parkom⁶, nes lietuviams gyvenimo siūlo verpimo vaizdas yra svetimas. Kasdieniniame gyvenime dažnai tenka išgirsti sakant: *Taip laimė lēmė*. Palygink *Prutena*⁷.

⁴ G. F. Stender, Neue vollständige lettische Grammatik, II leid. Braunschweig, 1783, 264 psl.

⁵ G. Ostermeyer, Kritischer Beytrag zur altpreussischen Religions Geschichte, Königsberg, 1776 m., 15 psl.

⁶ Likimo deivės — trys Dzeuso ir Temidės dukterys: Klotė — verpianti gyvenimo siūlą, Lachezis — traukianti tą siūlą, ir Atropos — nukerpanti jį, kai ateina žmogui gyvenimo galas.

⁷ L. Rhesa, Prutena oder Preussische Volkslieder, Königsberg, 1809 m., 169 psl.

13 psl. Iš Bajorų pirkot.

Bajorais dar ir šiandien Žemaitijoje tebevadinami turtingi dvarininkai ir kilmingi žmonės. *Trijų kalbų žodyne*⁸ verčiamas *bojarzyn*, *Nobilis inferioris ordinis*; tačiau Nestoro metraštyje bajorai — tai kilmingi žmonės ir karvedžiai. Sakoma: Tak bojarinu ot jego poddanago etc. Kiekvienas bajoras turi iš savo valdinių imti duoklę⁹. Боярин dar šiandien tebėra titulas, kuriuo tarnas kreipiasi į savo poną. Žodis neabejotinai kilęs nuo боѣ, Boj — mūšis, todėl pradžioje ir reiškė narsumu pasižymėjusį karį, bet po to pasidarė tam tikros valstybinės pareigos pavadinimas. Jau 764 m. Bizantijos metraštininkai mini bajorus, kaip aukštus bulgarų slavų pareigūnus. Žiūr. Štriterio *Memoria*¹⁰ ir Karamzino *Rusijos valstybės istorija*¹¹.

21 psl. Vainikas

Vainikas, kuris paprastai verčiamas į nuotakos vainiką, yra iš tikrųjų lietuvių mergaičių galvos

⁸ K. Szirwid. *Dictionarium trium linguarum*, Vilnae, 1631 m., 50 psl.

⁹ A. L. Schlözer, *Nestor, Russische Annalen*, Göttingen, 1802—1819 m., V t., 127 psl.

¹⁰ J. G. Stritter, *Memoria populorum olim ad Danubium, Pontum Euxinum, Paluden Meotidum, Caucasum, mare Caspium, et inde magis ad magis ad septentriones incolentium*, St. Petersburg, 1771—1779 m., II, 525 psl.

¹¹ N. Karamsin, *Geschichte des Russischen Reichs*, I, 279 psl.

papuošalas: aukštas, turbano formos, su rūtų pynė viršuje. Kai kada rūtų vainikas dedamas tiesiog ant plaukų. Lietuvių galvos papuošalų smulkesnį aprašymą galima rasti Fr. Sam. Boko *Pirmųjų Prūsijos istorijoje*¹²; Donelaičio *Metų pastaboje* prie 3 giesmės¹³. Senovės prūsų drabužiai, atrodo, buvo tokie pat; žiūr. Prūsijos rinkinį¹⁴. Žodis sutinkamas taip pat slavų kalbose: rusų *венец*, lenkų — *wieniec*, žemaitiškai — *vainiks*, latviškai — *vainags*, mažyb. *vainadziņš*, lietuviškai — *vainikas*, mažyb. *vainikėlis*.

63 psl. ¹⁵ Žvirblytis

„Išmaukė aluko dvi pusbački.“ *Alus* arba *allus*, klm. *alaus*; šis būdingas lietuvių gėrimas skiriasi nuo vokiško *byro* (pyvas), nes jo salykla padaroma perpus iš apynių, perpus iš miežių ir esti daug silpniau išdžiovinta negu *byro* salykla. Be to, alus esti šviesiai gelsvos spalvos, kuri beveik balkšva pasidaro; jis malonaus, saldaus skonio, labai vi-

¹² Fried. Sam. Bock, *Naturgeschichte Preussens*, I dalis, 1780 m., 158—163 psl.

¹³ Donalitius, *Das Jahr in vier Gesängen*, Königsberg, 1818 m., 151, 152 psl. (originale klaidingai nurodoma į 149—150 psl.)

¹⁴ Der Preussische Sammler, Königsberg, 1774 m., II dalis, 1241 psl.

¹⁵ Originale klaidingai užrašyta 65 psl.

liojantis ir greitai svaiginantis. Žiūr. mano pastabas Donelaičio „Metuose“¹⁶.

Pats žodis, atrodo, skandinaviškos kilmės. Daniškai vadinasi *Ol*, anglo-saksų kalboje — *Eal*, angliškai — *Ale*. Slavų kalboms jis svetimas, tik Krainoje¹⁷, kur tas žodis iš senovės germanų paimitas, alus vadinasi *Ol*. Kaip lietuvių *alus* nuo *byro*, *pyvo* (lenk. *piwo*, rus. пиво) skiriasi, taip ir skandinavų *Beor* ir *Eal*. Vienoje vietoje Alvismalyje¹⁸ sakoma: „Tai, ką žmonės vadina *Ol*, azai vadina *Beor*, ranai — *weigam*, milžinai — *hreina-langum*, požemio gyventojai — *miod* ir sutungai¹⁹ — *sumbl*“.

Apie kitus lietuvių gėrimus — *skinkį*, *puspyvę*, *čemberį* ir t. t. — žiūr. Donelaičio „Metai“, II giesmė, 198 eil., ir pastaba 143 psl.²⁰

Apskritai originali liaudies daina *Žvirblytis* vokiškame vertime daug ko netenka. Beveik kiekviename posme yra žodžių žaismas, ko vokiškai

¹⁶ Donalitus, das Jahr in vier Gesängen, 152, 153 psl. (originale klaidingai nurodytas 162 psl.)

¹⁷ Slovenijos sritis, tuomet priklausiusi Austrijai.

¹⁸ Alvismal — islandų-norvegų edų herojus. Cituojama iš jo giesmės, nenurodant spausdinto šaltinio.

¹⁹ Azai, ranai, sutungai — mitologinių skandinavų įvaizdžių pavadinimai.

²⁰ Pirmajame (1818 m.) Donelaičio „Metų“ leidime (Das Jahr in vier Gesänge) L. Rėza savo paaiškinimuose poemos dalis vadina giesmėmis: Pavasario linksmybės — 1 giesmė, Vasaros darbai — 2 giesmė, Rudenio gėrybės — 3 giesmė ir Žiemos rūpesčiai — 4 giesmė. Nurodoma šis leidinys.

negalima išversti. Veiksmazodžiai *parèplino, surioglino, iščirškino, sutraškino* — yra iš dalies onomatopoetica, kuriai mūsų (vokiečių) kalboje nėra panašių garsų.

69 psl. Vilko s v o d b a

Panašią liaudies dainą, kurioje gyvuliai vestuvėse vaidina ypatingą vaidmenį, aptinkame ir latviuose, ją palyginimui čia pateikiu:

Lustijetees sihki putni, nu es nemschohs
Lihgawinu.
Strasdinsch sirgu seglotais, tam irr pellehks
mehtelis.
Bebra dehlinsch ohrmannis, tam ir zauna
zeppurite.
Sakkischau ir weeglas kahjas, tas papreekschu
tekkulits.
Lakstigallei dauds mehlischu, ta dseesminu
sahzejina.
Schaggatina lehkataja, ta danzischu wihtzelina.
Wilkam leela taure, tas stabbulu puhtejins.
Lahtscham leelas keppas, tas malzinu skalditais.
Wahrninai irr lihkas plezzes, ta irr Uhdens
nehsataja.
Besdeligai melni bruntschi, ta rihzinu masgataja.
Wahweritei kupla aste, ta galdina slauzitaja.
Lapsai skaistas drehbes, ta ween bruhtei lihdsi
sehsch.

Džiaukitės jūs, maži paukšteliai, aš noriu nuotaką
vesti.

Strazdas žirgą mums balnos, nes jis turi pilką
skrandą.

Bebras su kailine kepure mums vežėju bus.
Zuikis su lengvomis kojomis mums šaukliu jos.
Lakštingala meiliu balsu mums dainas dainuos.
Šarka šokėjėlė mūs šokiams vedžios.

Vilkas plačiaburnis storą dūdą pūs.
Lokys su savo tvirtom lapom malkas skaldys.
Varna ant savo kupros turės vandenį nešti.
Kregždė su savo juodu žiurstu indus plaus.
Voverė su savo stora uodega stalą šluostys.
Tik lapė su šviesia suknia tur šalia sėdėti.²¹

89 psl. T e k ė j i m a s u ž v y r ą

„Išeis į baudžiavatę.“ Lietuviai prievolinį darbą dvare vadina jiems vieniems būdingu žodžiu *baudžiava*, lupimu, baudimu. Daugelio dienų negalėjimas dirbti savo lauke, tolimos kelionės, nežmoniškas elgesys — visa tai padaro baudžiavą skaudžia rykšte. Donelaitis tą patį aprašo „Metų“ II giesmėje nuo 147 iki 165 eil. labai ryškiomis spalvomis. Nuo 1809 metų ši baisi blogybė tauraus, teisingo karaliaus Fridricho Vil-

²¹ Originale latvių daina išversta į vokiečių kalbą, lietuviškas pažodinis vertimas padarytas dabar. Latviško teksto rašyba netaisyta.

helm o III dėka Prūsijoje panaikinta, ir panašios dainos lietuvių niekad nebedainuojamos, nuotakos nebepersekioja mintis, kad jai reiks tekėti už baudžiauninko sūnaus²².

93 psl. Mėnesio svodba

Šioje dainoje aiškiai atsispindi pagoniškoji mitologija iš ikikrikščioniškųjų laikų. Vaizdavimas saulės ir mėnulio kaip sutuoktinių, Perkūno, dangaus dievo, bausmė mėnuliui už neištikimybę ir kitos idėjos, kurios žinomos visose latvių gentyse, suprantama, priklauso tiems laikams, kada šios tautos tebegarbino gamtą, dievino saulę ir mėnulį, laikė šventais kai kuriuos gyvulius, pavyzdžiui, žalčius. Naujųjų kronikininkų ir mitologų Melecijaus, Grunau, Hartknocho, Pretorijaus, Ostermejerio, Strijkovskio, Kojelavičiaus ir kitų suminėjų vardų dievybės gyveno laukuose, upėse, namuose; tokie didieji ir mažieji dievai, kaip *Kurkė, Patrimpas, Pikuolis, Akupirnas, Žvaigždikis, Perdaitis* ir t. t. tenka vėlesniems laikams, kada žemdirbystė buvo įsigalėjusi ir žmonių namuose gyventa sėsliai. Jei *Kurkė* buvo derliaus die-

²² L. Rėza čia perdeda, vertindamas baudžiatvą panaikinimą Prūsijoje. Valstiečiai buvo atleisti nuo baudžiatvinės priklausomybės dvarininkams, betgi valstiečių žemė palikta dvarininkų nuosavybe. Netekę žemės, Prūsijos valstiečiai dar ilgai vilko feodalinio išnaudojimo jungą.

vas ir Patrimpas vaizduojamas su varpų vainiku, tai neabejotinai susiję su žemdirbyste. Vieni jų yra, greičiausiai, paimti iš kaimyninių tautų, kiti — tik tų pačių dievų pravardės. Nemaža lietuvių ir senovės prūsų dievų vardų, suminėtų Hartknocho ir Ostermejerio, minima liaudies dainose, k. a.: *Laima*, *Perkūnas*, *Bangputys* (sukelias bangų putas), *Šilaradikis* — girios dievas (giminingas su Radegastu?), *Žemyna* — Žemės deivė, *Giltinė* — mirties deivė ir t. t., — jų negalėjo, kaip kai kas skuba teigti, kronikininkai išgalvoti; jie turėjo atsirasti liaudies vaizduotėje, tautos tikėjime, kuris dar tebėra gyvas.

Jeigu šitos mitologinės dainos, kokias mes jas šiandien sutinkame, ir neištisai senoviškos, vis dėlto kai kurie jų posmai yra išlikę iš senų senovės. Pakanka tik mesti žvilgsnį į čia pateiktų lietuviškų dainų rinkinį ir į latvių džiugas arba zinges, surinktas Varo²³ ir Bergmano²⁴ rinkiniuose, ir neabejosime šito pasakymo tiesa. Kai kurie vardai, seni išsireiškimai ir posakiai šiandien jau sunkiai besuprantami. Tai etimologizuojančius istorijos tyrinėtojus priveda iki juokin-

²³ Wahr, Palzmareeschu dzeesmu krahjums, 1807 (Palzmar — vokiškas latvių vietovės Palsmane pavadinimas).

²⁴ G. Bergmann, Lettische Sinn-und Stegreifsgedichte, 1808 m.

gų samprotavimų. Kai kurie iš jų (Pretorius Prūsijos įdomybėse)²⁵ latvių tautą kildina iš Palestinos, nes viena latvių daina prasideda žodžiais Jeru, Jeru (latviškas vardas), kas reiškias Jeruzalės miesto pirmuosius skiemenis. Kas sakoma lietuviškoje dainoje apie mėnulio neištikimybę, tas pat yra ir latviškoje. Bergmanio rinkinio 42 psl. skaitome:

Saule mehnesi sazirte
Ar assaju sohbeni.
Kam panemu auseklam
Suderrehtu lihgawin?

Saulė mėnesį perdalijo
Aštriu kardu,
Kam paėmė aušriniui
Suderėtą mergaitę?²⁶

Čia saulė pavaizduota kaip keršijanti už neištikimybę savo vyrui, tuo tarpu lietuviškoje dainoje tai daro *Perkūnas*, griaustinio dievas. *Auseklis* čia yra vyriškos giminės, o lietuvių aušrinė — moteriškos. Šiose abiejose dainose mintis ta pati.

²⁵ M. Prätorius, *Deliciae Prussicae oder Preussische Schaubühne*, Berlin, 1871.

²⁶ Originale latviškas tekstas išverstas vokiškai, lietuviškas vertimas paimtas iš III-jo leidimo.

95 psl. Perkūns negriausdams su
žai bais nemušė

Perkūnas, griaustinio dievas, labai dažnai minimas liaudies dainose, priklauso prie seniausiųjų dievybių latvių tautose, ir jo garbinimas yra tiek pat senas, kiek saulės ir mėnulio. Niekas taip nepaveikia pirmųjų žmonių, kaip audra, ir čia reiktų visai pritarti Demokrito posakiui, kad baimė sukuria dievus. Petras Dusburgas Prūsų žemės kronikoje sako: „Prūsai dievais laikė saulę, mėnulį ir žvaigždes, griaustinį, sparnuočius ir net keturkojus, neskiriant nė rūpūžės“²⁷. Perkūno jis nemini, bet vardais jis nemini ir kitų dievybių. Tačiau iš kitų kronikinių mes žinome, kad Perkūnas priklausė prie trijų vyriausiųjų dievų, kurie garbinami *Romovėje*, ir kad jo garbei saugoma amžinoji ugnis. Pasak Strijkovskio ir Kojalavičiaus, panašiai elgiamasi įvairiose Lietuvos vietose, būtent, Dubysos ir Nemuno santakoje, Deltuvoje ir Vilniuje. Henebergeris išsaugojo mums maldele, kuri kaimiečių audros metu kalbama ir skamba šitaip: „Dievas Perkūnas absolo mus“, lietuviškai — „Dieve Perkūne, apsaugok mus!“ Kitą maldele pateikia Lasicijus²⁸: „Perkūne,

²⁷ Petri de Dusburg, ordinis Teutonici sacerdotis, *Chronicon Prussiae*, cum incerti auctoris continuatione, 1679 m., 78 psl.

²⁸ Lasitius, *De diis Samagitarum*, 1615.

dievaiti, nemuški ant mane, melsiu tave paltim mėsos.“ Šiuos žodžius kalbėjęs kaimietis, nešęs ant pečių paltį lašinių ir per audrą nusiėmęs kepure.

H a r t k n o c h a s Senosios ir naujosios Prūsijos skyriuje²⁹ apie prūsų dievus *Perkūną* laiko švedų dievu *Toru*; betgi vardas visai neskandinaviškas, jis artimesnis slavų *perun* arba *pierun*. Ši vyriausioji slavų dievybė minima jau dešimtame amžiuje. N e s t o r a s, rašydamas apie 982 metus, sako, jog *Peruno* dieviškas atvaizdas stovėjęs Kijeve ant Vladimiro dvaro kalvos; buvęs iš medžio padarytas, su sidabrine galva ir auksiniais ūsais. K a r a m z i n a s vardą kildina iš slavų veiksmazodžio *peru*, spaudžiu, mušu³⁰. „Peru reiškia ne tik spaudžiu, bet taip pat *bju*, mušu. Kultuvė, su kuria būdavo skalbiniai velėjami, vadinasi *perialnik*; tad Perkūnas — pėrėjas, mušėjas. Pastaruoju metu žaibą vadina *perūnu*. Dalmacijoje yra miškas vardu *Perun Dabrave*.“ Ar ši dievybė atsirado latvių ar slavų tautose, sunku pasakyti. K a r a m z i n a s³¹ sako: „Rusai pagonys vykdavo į Kuršą ir į Žemaitiją prašyti dievų atvaizdų“, — vadinasi, jie ir latviai turėjo tuos pa-

²⁹ Hartknoch, Alt-und Neues Preussen, 1684 (skyrius VII Dissertatio de Diis Prussorum vet. majoribus).

³⁰ Karamsin, Geschichte des Russischen Reichs, I t., III skyrius, 194 pastaba.

³¹ Ten pat, 73 psl.

čius dievus. Mes jau pastebėjome, kad slavai savo dievų skaičių noriai padidindavo, pasisavindami svetimuosius.“ Tos pačios nuomonės yra Adomas Bremenietis veikale apie Daniją³², kur jis pasakoja apie graikus. Pasak jo, graikai vadinosi rusais³³.

Šiuo metu lietuviai perkūnu vadina griaustinį, tačiau visose kalbos formose jis reiškia veikiantį subjektą: *Perkūnas griauja, muša*. Ne taip yra rusų ir lenkų kalbose; jose perūnas sutampa su žaibo spinduliu. Prūsijoje ir Lietuvoje yra nemaža vietovardžių, susijusių su perkūnu: *Perkūn-laukiai, Perkuikiai*, t. y. Perkūno kaimas, *Perkūniškiai* ir t. t., greičiausiai, tai bus senosios Perkūno dievybės garbinimo vietos.

113 psl. D u ž v e j u

Tegul terita

Bangputys valtį

Ant aukso inkarėlio.

Bangputys, Bangų putotojas, ankstyvesniame posme pavadintas *Bangų dievaitis*, yra, greičiausiai, ta pati dievybė, kurią senovės prūsai vadino *Patrimpu*. Vardas grynai lietuviškas, sudarytas

³² Adam Bremensis, De situ Daniae et reliquorum quae trans Daniam sunt regionum, 1615 m., 120 psl.

³³ Palyg. Commentarii Academiae Scientiarum imperialis Petropolitanae 1726—1746 m., 371 psl., ir A. L. Schlözer Allgemeine Nordische Geschichte (1772 m. Hallė), 496 psl.

iš *binga* ir *puta*. Ruigys³⁴ laiko jį *Neptūnu*, Ostermejeris³⁵ — romėnų *Eolu* (Aelus). Betgi romėnų ir graikų mitologija neturi ryšio su lietuvių mitologija. Toks baisus dalykas, kaip jūra, prie kurios latvių tautos nuolatos gyveno, savaime pažadino idėją dievybės, valdančios vandenį. Slavuose, kurie niekad prie jūros negyveno ir nesivertė laivininkyste (nebent vendai Pomeranijoje ir Meklenburge), tokios dievybės nėra.

117 psl. Nei ant Varusnės, tik ant
Rusnės kiemelio

Graži ir gyva vietovė *Rus*, lietuviškai — *Rusnė*, yra prie Nemuno (kuris čia Rusne vadinamas) įtekėjimo į marias. Čia tekmė pasidalija į dvi nedideles vagas, viena — Varusnė, prie kurios stovi to paties vardo žvejų kaimelis, antra — Rusnaitė, kur stovi Pakalnės kaimas. Daugelis vardų *Rus*, *Rasytė*, *Varusnė* ir kt. atsiradę arba iš to, kad kadaise Novgorodo valstybės sienos siekė Nemuno žiotis, arba kad senaisiais laikais skandinavai šiame krante yra gyvenę. Švedus ne tiktai slavai, bet ir suomiai vadina *russi*. Žiūr. Juslenijaus

³⁴ Philip Ruhig, Littauisch-Deutsches und Deutsch-litauisches Lexicon, I, Königsberg, 1747 m., 12 psl.

³⁵ Gotfr. Ostermeyer, Kritischer Beytrag zur altpreussischen Religions Geschichte, 1775 m., 11 psl.

suomių kalbos žodyną³⁶. *Ruotzi* — Švedija, *Ruot-zimaa* — švedų šalis, *rotsilaine* — švedas, *rot-sik* — švedė. Iš tiesų yra nemaža duomenų, kad čia švedai yra gyvenę³⁷. Vienas kalnas Neringoje ir dabar vadinasi švedkalniu³⁸. Ir Memelio miesto, lietuviškai Klaipėdos, vardas yra skandinaviškas, nes *Chlaip* arba *Hlaif* gotiškai vadinasi duona³⁹, anglosaksiškai *hlaifs*, senovės danų *hlaif*, senovės germanų *Laib*, slavų *chleb*. Iš čia Klaipėda — duonos miestas. Dar ir dabar Kuršių Neringos žvejai gabenasi duoną iš Klaipėdos už savo žuvį. Vietovė turi būdingą prasmę, — ji duonos miestas, Klaipėda.

181 psl. Nuotakos daina

„*Anyta sušildys kojas rankeles.*“ Lietuviai žmonos ir vyro motinas vadina dviem skirtingais vardais. Pirmąją vadina *anyta*, antrąją — *uošve*. Jaunosios tėvas vadinasi *šešuras*, o jaunojo — *uošvis*. Jaunavedžių tėvai vieni kitus vadina *svo-tais* ir *svočiomis*.

³⁶ Dan. Juslenius, *Suomalaisen sana — iugun soetus* (Stockholm) 1745 m., 319 psl.

³⁷ Čia Rėza klysta. Dėl žodžio „rus“ kilmės žiūr. akademi-ko M. N. Tichomirovo straipsnį „О происхождении названия „Россия““ žurnale „Вопросы истории, 1953, Nr. 11.

³⁸ „Švedų kalnų“ arba „švedų kapų“ Lietuvoje yra nemaža. Šie pavadinimai kilę XVII—XVIII amžiais, kada vyko karai su švedais Lietuvos teritorijoje.

³⁹ L. Rėza nurodo Ulfilos, gotų vyskupo, gyvenusio apie 311—383, biblijos (Matth. VI, 11) vertimą į gotų kalbą.

„Kad spįs devynios saulelės.“ Skaičius devyni lietuvių liaudies dainose reiškia charakteringą laiko padalijimą. Į 7 dienas ar savaites jis neda-lijamas. Šiuo požiūriu latvių tautų mitologija tu-ri daug bendro su skandinavų. Edose⁴⁰ skaičius devyni labai dažnas, kaip ir čia. Voluspa sa-vo išminties knygos pradžioje sako: „Aš žinau de-vynis pasaulius ir devynias erdves.“ Žiūr. Ma j e-ri o⁴¹ Skandinavų mitologines dainas, taip pat Vaf-trudnerį⁴², kuris sako: „Apie runų milžinus aš viena tikra galiu pasakyti: Aš galiu devyniomis ša-limis prieiti Nifthelį, kur požemyje vyrai miršta.“ Ir naujausioje edoje Gylfe, Dėmesagoje 21, sako-ma: Niordas ir Skade sutiko, kad jie devynias nak-tis kalnuose turės pasilikti. Tada Niordas dainavo: „Ilgai truks devynios naktys, negirdėsiu nieko, tik vilkų staugimą.“ Heimdalluras⁴³ sako: 29 psl.:

„Devynios nuotakos yra mano motinos,
Tai devynios seserys, kurių sūnus aš esu.“

⁴⁰ Edos — islandų ir apskritai skandinavų VII—XIII a. mitologinės ir karžyginės giesmės.

⁴¹ Fr. Majer (1772—1818), *Mythologische Dichtung und Lieder der Skandinavier*, aus dem Isländischen der jüngeren und älteren Edda übersetzt, Leipzig, 1818 m., 105 psl.

⁴² Wafthrudner — skandinavų edų milžinas, rungešis su dievu Odinu mįslėmis. Ten pat, 149 psl.

⁴³ Taip pat edų herojus.

Šis sutapimas, žinoma, nėra atsitiktinis, — jis rodo ankstyvus skandinavų santykius su latvių tautomis. Dar ir dabar skaičius devyni tebevartojamas priežodžiuose: pavyzdžiui, devyni gudai vieną aviną piauja; ak, kad tave devyni vilkail. Tik vėlesnėse latvių dainose *nedėlē* ir *nedēldiena* vadinama savaite ir sekmadieniu. Šis žodis sutinkamas rusų kalboje: недѣля ir недѣльно, lenkų — *niedziela*; bohemiškai *nedele*, žemaitiškai — *nedēlia*.

247 psl. Duktės aplankymas

„Jis pastos atmonu.“ Žodis *atmonas* neginčijamai yra totoriškos kilmės, nes *ata* Kazanės totoriai vadiną tėvą, jakutams *atam* arba *agam* ir *akaman* — tai šeimos vyresnysis. Turkuose *ata* taip pat tėvas, čiuvašai tėvą vadina *atei*. Narsiausią karį 14 šimtmečio pradžioje turkai vadino *atamanu* arba *otmanu*, užvaldę Mažąją Aziją šiame krašte buvo vadinami osmanais, kurie kitame šimtetyje įsigalėjo Konstantinopolyje.

Kai kas žodį *hetmanas* mano esant vokišką, kilusį iš *het* arba *haupt*⁴⁴, „Kada kazokai atsidūrė lenkų valdžioje, karalius Steponas Batoras (1576) suteikė jų vyriausiam vadui *hetmano* titulą.“ Betgi yra daug tikresnis dalykas, kad šis vardas yra paimtas iš kazokų kalbos, o ne iš vokiečių. Tokie

⁴⁴ Brockhaus Real-Encyclopädie, IV, 743 psl.

totoriški žodžiai, kaip *atmons*, *urdelis*⁴⁵ ir kiti, nėra lietuvių kalbai svetimi, nes lietuviai daug šimtų metų su totoriais susidurdavo ir tiek vieni, tiek kiti turėdavo belaisvių. Dar galima keletą latviškai⁴⁶ kalbančių totorių rasti prie Očiakovo, kuriuos *Adelungas*⁴⁷ laiko nelaisvės liekanomis.

Žodis *marginė*, pavartotas dainoje 243 psl., reiškia moterų tautinį drabužį, kuris ant dešiniojo peties susegamas, ir viena rankovė palieka laisva. Žodis kilęs arba iš *merga*, arba iš *margas*, nes raudonai išrašytas. Žiūr. *Donelaičio Metai*⁴⁸, 2 giesmė, 311 eil. ir 12 pastaba 145 psl. Senovės lietuvių drabužiai, ypač moterų, skiriasi nuo slavų ir su rytietiškais turi daug panašumo⁴⁹.

⁴⁵ A. L. Schlözer, Geschichte Litthauens, Halle, 1785 m., 177 psl. pastaba b.

⁴⁶ L. Rėza čia, kaip ir daugelyje kitų savo „Pastabų“ ir „Tyrinėjimų“ vietų, lietuvius painioja su latviais.

⁴⁷ J. Ch. Adelung, Mitridatas, II (v. I. S. Vater), 1809 m. 699 psl.

⁴⁸ Donalitus, Das Jahr in vier Gesängen. II giesmė, 311 eil. ir 12 pastaba 145 psl.

⁴⁹ Šis L. Rėzos teiginys perdėtas. Lietuvių liaudies menas, ypač audiniai, artimas slavų, visų pirma baltarusių menui.

LIETUVIŲ LIAUDIES DAINŲ TYRINĖJIMAS¹

Lietuvių liaudies dainos, kaip šis rinkinys rodo, daugiausia yra erotinės²: jose apdainuojami meilės ir džiaugsmo jausmai, piešiama šeimos gyvenimo laimė ir paprasčiausiu būdu parodomi švelnūs šeimos narių ir giminių santykiai. Šiuo atžvilgiu visas rinkinys sudaro tartum meilės ciklą — jos pirmąsias užuomazgas, atsiskleidimą įvairiausiais atspalviais ir išbaigimą vedybiniame gyvenime. Mes matom čia lietuvę mergelę jos vaikystės ir jaunystės dienomis (pirmos dienos) šalia triūsiančios motinos uoliai besidarbuojančią namuose: verpiančią, audžiančią, siuvinėjančią (2, 6, 14, 144 psl.). Mes matome ją sužadėtinę su savo senoviniu, taip labai garbinamu, iš paprastų rūtų nupintu nuotakos vainiku. Matome ją

¹ Vertimo tekstas suvienodintas su jo ištraukomis, paskelbtomis Lietuvių literatūros istorijos chrestomatijoje, Vilnius, 1957 m.

² Chrestomatijoje originalo žodis *erotischer* pakeistas į *meilės*, nes L. Rėza žodžiui erotinis teikė platesnę prasmę, negu šiandien šis žodis turi (žiūr. šio leidinio XXVI—XXVII psl.).

gražiausią savo gyvenimo dieną iškilmingai pasipuošusią, bet kupiną liūdesio, atsisveikinančią su motina, seserimis ir draugėmis (26, 180 psl.) — su iškilme važiuojančią į savo būsimo vyro namus ir nenoromis, dažnai su ašaromis, nusiimančią išsaugotą vainiką (152, 176, 180 psl.). Matome ją pagaliau šeimininkę laimingame šeimos ratelyje, besidarbuojančią savo namuose, kieme ir darže taip pat uoliai, kaip pirma motinos namuose, betriūsiančią. Kartais regime ją ir nelaimingą — skubančią pas mylimąją motutę, norinčią jos tyliajame glėbyje išlieti savo sielvartus (160, 208, 213 psl.).

Visi šie santykiai pavaizduoti tokiomis įvairiomis formomis, kad aš nežinau, ar yra Europoje tauta, kuri būtų išreiškusi valstiečio pirkelės meilę tokia įvairybe vestuvinių dainų. Čia patiekta vos pusė surinktos medžiagos, nes, viena, kitos dainos iš dalies tėra tik tos pačios temos atmainos, antra, ir jų atrodė pakankama šios rūšies lietuvių liaudies dvasiai apibūdinti.

Prie dainų priskiriamos ir mįslių dainos (tolygios dainoms tonu ir metru), jų čia vieną padodu:

Ai siuntė, siuntė mane anytėlė
Žiemužės šėko, vasaružės sniego.
O aš eidama, graudžiai verkdamą,
Sutikau bernužį, jauną kerdužį.

— O kur tu eisi, mergyte mano?
O ko tu verki, jaunoji mano?
— Ai siuntė, siuntė mane anytėlė
Žiemužės šėko, vasaružės sniego.
— Eikis, mergyte, eikis, jaunoji,
Vis pagirėliais, vis pamarėliais, —
Ten tu rasi žalią pušytę.
Imk pušies šaką ir marės putos saują, —
Tai tu parneši savo anytėlei
Žiemužės šėką, vasaružės sniegą.

Yra dar viena lietuvių dainų rūšis — giesmės, kurių tema yra arba pamokymas, kaip *Donelaičio* „Metai“ (mano išversti ir išleisti *Karaliaučiuje*, 1818 m.; to paties autoriaus *pasakos*, arba *pasakėčios*, kartu su Ezopo pasakėčiomis mano išleistos lietuvių kalba *Karaliaučiuje*, 1824, in 8), arba religinis jausmas — tikrosios giesmės. Pastarosios yra gausiai šventėjų, arba pamaldžių lietuvių, eilijuojamos, bet iš jų dvelkia evangeliškų bažnytinių giesmių dvasia. Tačiau yra tarp jų ir gana originalių bei turiningų kūrinų. Jos visiškai skiriasi nuo dainų savo metru, stiliumi ir melodija.

Rečiausia yra trečioji lietuvių dainų rūšis — *raudos*, kurios išreiškia mirusių mylimųjų asmenų ilgesį. Rauda arba našlaitė ant savo motinos kapo:

Kas man sušildys rankas kojeles?
Kas šukuos mano galvelę?
Kas nupraus mano burnelę?
Kas kalbės meilės žodelį?

arba sodžiaus mergaitės aprauda savo draugės
mirtį:

Kodėl gi tu numirei,
Ar neturėjai mielos motutės?
Kodėl gi tu numirei,
Ar neturėjai mylimos sesutės? ir t. t.

Dvi tokios raudos pateko ir į šį rinkinį (23 ir 83 psl. Palyginkit taip pat 251 psl.). Ši rūšis, susijusi savo kilme su senovinėmis laidotuvių apeigomis pagonybės laikais, bet krikščioniškųjų papročių ištumta, atrodo, beveik visai jau išnykusi. Kad senieji prūsai yra turėję panašių laidotuvių raudų, pasakoja mums daugiausia prūsų kronikų rašytojai. Hartknochas knygoje *Senoji ir naujoji Prūsija*³ sako: „Paprastieji senovės prūsų žmonės mazgodavo šiltu vandeniu ligonio kūną, atsiskyrus iš jo vėlei, aprengdavo dažniausiai baltais drabužiais, sodindavo ant kėdės ir šitaip dainuodavo raudą: Ai, ai, kodėl tu numirei? Ar tu neturėjai ko valgyti ir gerti? Tad kodėl tu

³ K. Hartknoch (1644—1687), *Alt und neues Preussen oder preussischer Historien zwei Teile*, 1684, 182 psl.

numirei? — Tokiu būdu sumini mirusiojo visus turtus ir gėrybes: vaikus, artimuosius, arklius, avis ir t. t., įterpdami šiuos žodžius: Tad kodėl tu numirei? — Ir visa tai Lietuvoje ir Žemaitijoje dar neišnyko, — tokia rauda dar gana dažnai pasitai-ko tarp valstiečių. Žodžiai: Halele, lele, y, procz tu umarl, kuriuos pateikia Melecijus⁴, nėra nei senoviški prūsiskiai, nei lietuviški, bet mozūriški; nes taip kalbėjo kaimiečiai jo lai-kais (apie 16 amžiaus vidurį) Lyko apylinkėse.

Tikroji *daina*, apie kurią čia ir bus kalbama, to-kia, kokią mes ją radom, tėra, kaip atrodo, vien lietuvių tautoj išsivysčiusi ir žymaus tobulumo laipsnio pasiekusi. Latvių kalboje žodžio *daina* nėra, taip pat jai trūksta ir žodžių *dainuoti*, *dai-nuotojas* (meilės dainininkas), *dainiuvienė* (meilės dainininkė). Latviai vartoja tam tikslui *ziņģe* (iš vokiečių kalbos), arba *dziesma*, pvz., *kāzu dzies-ma* — vestuvinė daina. Latvių kalbai taip pat stin-ga žodžių: *marti*, sūnaus pati, *piršlys*, kurs prikal-binėja vesti (tekėti), *kraitis*, jaunosios atsineštas turtas, *palagis*, nuotakos vežimas, *palagas*, apdan-galas, papuošalai aplink nuotakos vežimą, *svotas*, jaunosios palydovas, *uošvė*, jaunosios motina, *anyta*, vyro motina, *nuotaka*, jaunoji, parvesta į namus, ir daugelio kitų nuotakos papuošimo

⁴ Meletius, De sacrificiis et idololatria veterum Prusso-rum— Epistola ad Sabinum, 1551 m.

ir vestuvinių apeigų pavadinimų su subtiliausiais niuansais. Gal būt, daug tokių pavadinimų iš latvių kalbos ilgainiui išnyko dėl stipraus vokiečių ir estų įsimaišymo.

Dar mažiau galima tikėti, kad žodis *daina* būtų atsiradęs kaimynuose slavuose. Rusų kalboje turim *песнь свадебная*, lenkų — *pieśń (piosenka) weselna* — vestuvinė daina ir *pieszczona melodia* — meili melodija; *lubowina* — mylimoji, *oblubienica* — nuotaka.

Lietuvių kalba, tiek imant žmonių santykius, tiek naminių gyvulių, namų apyvokos daiktų bei būtiniausių gyvenimo reikmenų pavadinimus, išliko, palyginti, svetimos įtakos nepaliesta, nors šiaip joje gavo pilietybės teises didelė slaviškų žodžių dalis.

Lietuvių dainų *s a v i t u m a s*, kuriuo jos skiriasi nuo kitų dainų, yra jų tikras *n a t ū r a l u m a s*, jų nevaržomas paprastumas, atmetąs bet kokių pasakymų, vaizdų ir palyginimų dailinimą, trumpai tariant, visas poezijos puošmenas. Tuo jos iš pirmo žvilgsnio jau pasirodo kaip iš pačios liaudies kilę kūriniai. Iš dainos galima lengvai numanyti, ar svetima ranka yra prie jos prisidėjusi, arba ar žmogus, gerai pažįstąs klasikinę literatūrą, įsijautęs į liaudies dvasią ir imitavęs liaudies dainą. Pavyzdžiui paėmę kai kurias vokiečių liaudies dainas, matome, kad jų forma menininko ran-

kos sukurta, nors medžiaga paimta iš liaudies kūrybos. Net kai kuriose vėlesnėse serbų dainose galime įžiūrėti tokį senovinės liaudies kūrybos apdorojimą. Lietuvių dainos neturi savyje jokių meninio apdorojimo pėdsakų. Jos visos, įskaitant ir tris dainas, išspausdintas Ruigio „Lietuvių kalbos tyrinėjime“, yra užrašytos iš lūpų valstiečių, kuriuos dažnai sunku būdavo įprašyti jas padainuoti.

Daugumas jų turi dar l o k a l i nį koloritą. Galima lengvai atspėti vietą ir apylinkę, kurioj daina atsirado. Pavyzdžiui, dainoj *Du žveju* 110 psl. minimi vardai *Rusnė*, *Varūsnė* ir *Pakalnė* — kaimai, į kuriuos iriasi žvejai; tad ne be pagrindo darom išvadą, kad ši daina kilo Rusnės, dešinėsios Nemuno šakos, žiotyse. O jei dainoj 304 psl.⁵ ta pati upė vadinama *Nemunėliu*, tai yra tikras ženklas, kad šis kūrinys kilo toje apylinkėje, kur upė dar nepasidalijus į dvi šakas ir turi Nemuno vardą, t. y. netoli Tilžės arba Ragainės.

Daug šitų dainų l a i k o a t ž v i l g i u yra susijusios su tam tikrais įvykiais, kurių metu jos atsirado. Ypač paskutiniai — 1813 ir 1814 m. karo⁶ įvykiai, sujudinę beveik visas Europos tautas, turėjo, kaip atrodo, įtakos ir Lietuvos krašto mūzai.

⁵ Originale nurodytas 2 psl., bet jame tokios dainos nėra.

⁶ Kalbama apie 1812 metų karą, nes, Napoleono armiją sumušus ir jos likučius išvijus iš Rusijos, karo veiksmai vyko Prūsijoje ir kitose Vakarų Europos šalyse.

Dainos *Karo vaiskas* 126 psl., *Tēvs, sūnų į karą leidžiąs* 166 psl., *Duktė žalnierienė* 186 psl., *Jaunasis į vaiską jodams* (192 psl.) ir kitos yra neabejotinai tuo laiku kilusios. *Žalnierių daina* (248 psl.) aiškiai laikytina kūriniu, sukurtu tik Gdansko apgulimo metu. Priešingai, dainoj *Negreits į karą joti* (200 psl.) pasireiškia visai kitoniška dvasia, kuri buvo įprasta tais laikais, kai Prūsijos valstybėje veikė kantoniniai nuostatai⁷: raitelis neskuba balnoti savo žirgo, o seserys piktai džiaugiasi, kad išdidusis brolis yra pašauktas į kariuomenę. Tikrai ši daina kilusi praėjusiame šimtmetyje, kai būsimąjį kareivį apraudodavo kaip mirusį. Įsidėmėtina taip pat daina apie baudžiavą, apie kurią jau užsiminta pastabose ir paaiškinimuose (315 psl.).

Kita savita lietuvių liaudies dainų žymė yra jausmo švelnumas ir nuoširdumas. Daugybė deminutyvų su galūnėmis *-inė, -ytė, -ėlė, -atė, -užė, -ytis, -atis, -utis, -inis, -ėlis* ir t. t., kurių gaušumas vokiečių kalboje žleistų ausį, lietuvių dainoms suteikia tokį malonų žavesį, tokį mielą švelnumą ir patrauklumą, kuris užburia širdį. Jie išreiškia intymų toną, švelnų ryšį, nuoširdžią užuojautą, trumpai tariant, visa tai, kas vokiečių kalboje nusakoma žodžiais: hold, lieb, angenehm,

⁷ Kiekvienas kariuomenės pulkas buvo sudaromas iš jam priskirto kantono (apygardos), o į karą imamas tokiu būdu žmogus vadinosi kantonistu.

anständig ir ehrwürdig⁸. Beveik kiekvienas daiktavardis gauna dainoje mažybinę galūnę, be kurios tikrai nebūtų galima jos dainuoti. Net veiksmažodžiams pridedamas deminutyvinis skiemuo *-inu*, kad tuo būdu veiksmui būtų suteikta švelnumo ir intymumo. Reikia tik pažiūrėti į liaudies dainą 62 psl., kur beveik visi veiksmažodžiai turi galūnę *-inu*, ne parūpinamąją reikšmę (pasirūpinu), kad koks nors veiksmas būtų atliktas, kaip nurodo gramatikai (žr. Milkaus gramatikos 136 psl.), bet mažybine.

Išėjo tėtužis, iškūprino

— pažodžiui reiškia: išėjo tėvelis, palengva išlingavo (švelniai ir tyliai).

Pūčkele prie šono ten dyrino

— reiškia: šautuvėlis prie šalies, ten žvalgosi, tykodamas slaptomis, atsargiai ir tyliai grobio. Taip ir visi kiti veiksmažodžiai, net šiurkščiai ir netauriai skambantieji, dėl galūnės *-inu* šioj dainoj įgauna švelnumo ir grakštumo.

Kartais deminutyvuose slypi ironija ir sąmojis, kaip, pavyzdžiui, dainoje 68 psl., kur vilkas vadinamas vilkeliu ir nabagėliu. O to paties žodžio pasikartojimas kiekviename posme, kai kiti žvė-

⁸ Mielas, meilus, malonus, padorus, garbingas.

rys — kiškis, gegutė, gandrai, katinas, lokys ir t. t. — taip pat vadinami nabagėliais, kontrasto dėka dar sustiprinamas dainos sąmojis.

Pažymėtina, jog dainose vyrauja skaidri dorovė, pagarba moralumui ir padorumui. Nerasime nė vienos, net mažos, dainos, kurioje nepadoriomis užuominomis būtų peržengtos padarumo ir kuklumo ribos. Priešingai, jose dažnai matyti aukštas moralinis jautrumas, kuris rodo tautos būdo taurumą.

Forkelis muzikos istorijoje⁹ sako: „Liaudies daina, kokia ji yra mūsų laikais ir kokia daugiausia buvo praėjusiais amžiais, nėra tikras meno istorijos objektas. Jei ji atsiranda pačioje liaudyje, tai jos tekstas dažniausiai tėra paikas, be rimtesnės minties rimavimas arba nešvankios dviprasmybės, o melodija savo charakteriu yra tokia nereikšminga, kad ji lygiai gerai pritiktų ir kiekvienam kitam tekstui.“ Šio tvirtinimo visai negalima taikinti lietuvių liaudies dainoms. Nors jose nerandam gilios išminties (kas gi jos ieško liaudies dainose?), tačiau čia viskas teisingai mąstoma, giliai jaučiama ir dorovinga.

Sukauptas skausmas, švelni melancholija gaubia šias dainas palaimingu liūdesio šydu. Meilė čia nėra nesuvaldoma aistra, bet tasai pakilus, šventas

⁹ J. M. Forkel (1749—1818), Allgemeine Geschichte der Musik, II tomas, 771 psl.

gamtos jausmas, kuris leidžia nesugadintam žmogui nujausti, kad kažkas aukštesnio ir dieviško glūdi šiame nuostabiame sielos polinkyje. Osianas¹⁰ sako: „Tai laimė skausme, jei ramybė viešpatauja liūdinčių širdyje.“ Šis pasakymas visiškai tinka ir lietuvių dainoms. Iš jų dvelkia švelnus, elegiškas tonas, ir jis sklinda ne iš nesutramdomos, bet iš skaisčios, nekaltos, mylimo asmens skausmingai besiilginčios širdies. Palyginkim tikrai dainas 48, 52, 180, 296 psl. ir kitas nuotakos atsišveikinimo dainas: koks vidinis skausmas ir ilgesys jose išreikštas! Čia niekur neminimas bučiavimasis, rankos paspaudimas, žvilgsniai vogčiomis ir kiti meilės pareiškimo būdai, kuriuos leidžia kitų tautų išdailinta šnekamoji kalba; niekur neaprašinėjamas mylimosios grožis ir žavingumas. Pati meilė vos turi vardą, — ji dar tebėra toji šventa, žodžiais neišreiškiama gamtos paslaptis, kurios nekalta širdis nedrįsta ištarti.

Labiausiai pažymėtina ypatybė, vyraujanti daugelyje dainų, yra senoji *m i t o l o g i j a*. Lietuvių tautoje krikščionybė buvo įvesta tik XV amžiaus pradžioje (1421 m. Žemaičiuose buvo įsteigtos pirmosios parapijos ir vyskupystė Medininkuose¹¹).

¹⁰ Osianas — legendarinis III a. keltų dainius, kurio poemą savo redakcijoje paskelbė Dž. Makfersonas (1762—1765 m.).

¹¹ Kitose Lietuvos dalyse krikščionybė buvo įvesta 1387 metais.

Bet pagonybė laikėsi ilgai ir po reformacijos. Her-
cogas Albrechtas dar 1545 m. turėjo išleisti
ediktą prieš pagoniškas apeigas Prūsijoje. XVII a.
viduryje Pretorius rado, — kaip jis rašo sa-
vo *Prūsijos įdomybėse*¹², — dar daug pagoniškų re-
liginių apeigų Įsruties apylinkėje. Tik XVII—XVIII
amžiaus pradžioje tuo energingai rūpinosi Fridri-
chas Vilhelmas I, kuris pats po Lietuvą¹³ dažnai
važinėjo, steigė mokyklas ir tuo padėjo pamatus
liaudies mokymui.

Nieko nuostabaus, kad jei šiame, taip vėlai
krikščionybės šviesos apšviestame krašte iki šių
dienų išliko prisiminimas pagoniškųjų dievybių —
Perkūno, Laimos, Giltinės, Bangpučio, Žemynos,
apie kurias jau buvo užsiminta pastabose ir paaiš-
kinimuose prie dainų. Jos tebegyvena tautos dai-
nose ir priežodžiuose, paveldėtose iš senovės lai-
kų. Neabejotina, kad dainos, kuriose vaizduojami
mitologiniai įvykiai, pvz.: *Mėnesio svodba* (92
psl.), *Aušrinė* (220 psl.), yra sukurtos seniausiais
pagonybės laikais. Kitos, kuriose mitologiniai
įvaizdžiai minimi tarp kitko, pvz.: 272 psl.
Laimė šaukė, 283, 291 psl. — apie saulę ir

¹² Matthäus Prātorius, *Deliciae Prussicae oder Preussi-
sche Schaubühne...* herausgegeben von Dr. William Pierson.
Berlin, 1871.

¹³ Lietuva tuomet buvo vadinama lietuvių apgyventa
Prūsijos valstybės dalis.

mėnesį ir jų dukteris, 300 psl. — apie Žemyną, žemės motiną, 113 psl. — apie Bangputį — bangų dievaitį, 95 psl. — apie Perkūną ir kitus, — yra neginčijamai naujos dainos su įpintais senaisiais įvaizdžiais. Gal būt, ir dažnas skaičiaus d e v y n i ū vartojimas (kuriam krikščionybė neduoda jokio pagrindo). Juodas varnas, kaip liūdnos žinios perdavėjas (171 psl.), lemtingų gulbių pasirodymai 101, 131 psl. ir kitos liaudies pažiūros, kilusios iš prieškrikščioniškųjų laikų.

E i l ė d a r a, kuria sukurtos liaudies dainos, yra gana įvairios formos. Kai kurių dainų metras yra jambinis, kai kurių trochėjinis, kitų daktilinis, o dar kitų — mišrus.

Norėčiau pabandyti visus šiame rinkinyje pasitaikančius eiliavimo būdus suvesti į vieną sistemą.

I. Daugumoje dainų vyrauja jambinis eiliavimas, dažniausiai išplėstinis. Jis dalijasi į keturias grupes:

1. Trumpos d v i p ė d ė s jambinės eilės, susidedančios tik iš dviejų pėdų su vienu pridedamuoju moterišku skiemeniu. Dvi eilutės paprastai jungiamos kartu aiškiai prasmei gauti. Betgi į kiekvieną eilutę galima žiūrėti kaip į nepriklausomą ir savaimingą. Paskutinis skiemuo visuomet be kirčio ir švelniai užbaigia eilutę.

Dvipėdis jambinis eiliavimas

○ / ○ / ○

○ — ○ — ○

Ateik, mergyte,
Pavasarely.

Šitai eilių grupei priklauso 264 psl. daina *Meilės žadas*. Iš visos posmų struktūros matyti, kad jos visuomet susideda iš keturių dveilių arba 8 eilučių. Kiekviena eilutė turi 5 skiemenis ir pagal jambinį ritmą dėsningai vystosi toliau, nepertraukiant daktiliu arba trochėju. Taip pat švelniai ir dėsningai vystosi ilgesio kupina *Siratėlės rauda* 82 psl. Kokio nors ypatingo posmų padalijimo čia nepastebima. Po 7-tosios eilutės kokio nors užbaigtumo čia nėra. Tačiau 288 psl. daina, kaip ir minėtoji 264 psl. daina, susideda iš aštuonių eilučių posmų. Pirmoji eilutė turėtų būti padalyta į dvi eilutės: *Gerk, gerk, brolyti tu mylimasis* yra tokia pat, kaip antrame posme:

Neduok, brolyti,
Taurei žydėti.

Dažniausiai prie 2 dveilių prisideda dar trečioji, ilgesnė eilutė ir sudaro trieilį trumpą jambą, kur dvi pirmosios eilutės susideda iš dviejų narių su aiškiai moterišku pridedamuoju skiemeniu; tačiau

trečiosios eilutės pabaigoje prisideda viena pėda, su moterišku pridedamuoju skiemeniu ir paskutinioji eilutė pasidaro s e p t y n i ū skiemenų, kurių schema tokia:

◡ ◡ ◡ ◡ ◡
 ◡ — ◡ — ◡
 ◡ — ◡ — ◡ — ◡

Ko užsipuolet,
 Jaunas bernyti,
 Ant manęs siratėlės?

Šitas trumpas trieilis jambas randamas labai tvarkingoje lytyje. Jis išlaikomas ligi dainos galo, taip, jog pirmose dviejose eilutėse yra penki skiemenys, o trečioje — septyni. Šitaip yra sueiliuotos šios šito rinkinio dainos: *Laivas* 30 psl., *Paskalba* 58 psl., *Žvejų mergatė* 72 psl., *Tiltas* 98 psl., *Du žveju* 110 psl., *Už šeirį netekanti* 122 psl., *Miegas daržatyje* 148 psl., *Parvedimo daina* 152 psl., *Pirmvakario daina* 176 psl., *Marti sirata* 194 psl., *Žiedas nuskendęs* 232 psl. Dainoje 16 psl. reikia pakartoti pirmą skiemenį: *Bėk, bėk, žirgati!* Daina *Per beržynėlį* 284 psl. turi pirmose trijose eilutėse dviejų pėdų jambą su moterišku pridedamuoju skiemeniu, o ketvirtoje ir penktoje eilutėje — trijų pėdų jambą. Likę posmai eina tvarkingai, tik paskutinis posmas kitoks, nes jame įsimaišo keli daktiliai.

2. Retesnė yra trijų pėdų jambinė eilutė, susidedanti iš trijų pėdų su pridedamuoju moteriškuoju skiemeniu. Paprastai trys vienodos eilutės sudaro šitokios schemos posmą:

Trijų pėdų jambinės eilės

— — — — —
— — — — —
— — — — —

Žalnieriai žalnieriavo,
Trimitais trimitavo,
Į karą iškeliavo.

Taip eiliuojamos dainos: *Duktė žalnierienė* 186 psl., *Piemuo prapuolęsis* 262 psl., *Aušrinė* 221 psl., kur trečioje pėdoje kartais anapestas kaitaliojasi su jambu, ir eilutėje prisideda vienas skienuo.

Šitoks eiliavimas sutinkamas ir dviejų eilučių posmuose, k. a.:

— — — — —
— — — — —

Mėnuo saulužę vedė
Pirmą pavasarėlį.

Kartais sudaro posmą keturios lygios šio tripeščio jambo su pridedamuoju skiemeniu eilu-

tės, k. a.: *Tekėjimas už vyrą* 88 psl., *Avatė prapuolusi* 290 psl. Kartais visai nematyti posmų atskyrimo, kaip *Sirata* 22 psl., *Varnas* 170 psl.

3. Ilgesnė, keturių pėdų jambinė eilutė turi viduryje stabtelėjimą, arba pauzę. Ji susideda iš dviejų pusių. Pirmajai pusei priklauso dvi pėdos su pridedamuoju skiemeniu, antroji pusė kartais jokio pridedamojo skiemens neturi, kaip rodo ši schema:

Devynių skiemenų jambinės eilutės

$\cup _ \cup _ \cup$ Jok jok, brolyti,		$\cup _ \cup _$ netruk ilgai
---	--	-----------------------------------

Taip eiliuojama daina *Negreits į karą joti* 200 psl. Bet joje metras išsilaiko tik pirmame posme; likusių abiejų posmų kelios eilutės turi mažiau, kelios daugiau negu devynis skiemenis. Dainoje 102 psl. tasai devynių skiemenų jambas pasirodo pirmose eilutėse be stabtelėjimo, arba pauzės, o antrose jis dažnai kaitaliojasi su anapestu ar daktiliu.

Taisyklingesnis pasirodo šitoks jambas su moterišku pridedamuoju skiemeniu a b i e j o s e p u s ė s e, dėl kurio eilutė gauna vienu skiemeniu daugiau:

Dešimtskiemenės jambinės eilės

○_/_○_—

Saulytė leidžias

○_/_○_—

vakars netoli

Čia dažnai dvi lygios eilutės; priklausančios viena nuo kitos, sudaro posmą, kaip dainoje 144 psl.

○—○—○

○—○—○

Aš atsisakiau

O aš nuo pusės

○—○—○

○—○—○

savo močiutei

jau vasarėlės

Taip eiliuojama daina *Sesų raudojimas* 130 psl., *Jaunatis* 192 psl. ir t. t. Dažnai nematyti jokio ypatingo posmų atskyrimo, kaip *Saulytė leidžias* 212 psl. ir t. t.

Kartais antroji pusė yra kartojama, bet taip, kad įterpta viduryje pauzė užpildoma beprasmyiais žodžiais, kaip 66 psl.

○—○_/_○

○—○_/_○

.....

○—○—○

O ir padarė | žvirblytis alų,

Dam, dam, dali dam,

Žvirblytis alų.

II. Trochėjinis eiliavimo būdas taip pat paplitęs, kaip ir jambinis. Ir jis sudarytas kartais

iš trumpų, kartais iš ilgų eilučių, bet turi rimtesnę už aną ir graudžią melodiją. Jis skirstomas į šias dvi žemesnes rūšis:

1. Trumpa dviejų trijų pėdų trochėjinė eilutė, be stabtelėjimo vidury, su pridedamuoju skie-
meniu arba be jo, kaip:

Dviejų ir trijų pėdų trochėjinės
eilės

—○—○

—○—○—○

O tai dyvai,

Didi dyvai buvo.

Taip eiliuojama *Ežeras užšalo* 10 psl. Čia kiek-
viename keturių eilučių posme viena dvipėdė eilu-
tė kaitaliojasi su tripėde ir nėra pridedamojo skie-
mens; *Mylinti* 48 psl., kur po dviejų tripėdžių eina
dvi trumpos eilutės su dviem arba pusantros tro-
chėjinių pėdų, kaip

—○—○—○

Teka upužėly

—○—○—○

Čystas vandenėlis,

—○—○

— Paupely,

—○—○

Pašaltiny

—○—○—○

Ko liūdi, mergyte?

Taip pat eiliuojama *Vilko svodba* 68 psl., kuri
betgi nuo ketvirtos posmo gauna kitą kryptį, ir
joje kaitaliojasi jambai su daktiliais.

Šiose dainose terandama trijų pėdų trochėjinės eilutės. Visų pirma *Iškeliavimas* 38 psl., *Pažadėjimas* 84 psl, *Kerdžius* 268 psl., kur tik paskutiniai posmai kiek kitoki. Dainoje *Motė ir dukrytė* 136 psl. trijų pėdų trochėjinis posmas gauna pirmoje eilėje vyrišką pridedamąjį skiemenį, šitaip:

— — — — —

Anksti rytą rytužį

Taip pat ir daina *Medėjis* 182 psl., kur vyriškas baigiamasis skienuo kaitaliojasi su moterišku ir lygiai taip pat, kaip dainoj *Aukso patkavatė* 228 psl.

2. Ilgesnis, keturių-penkių pėdų trochėjinis posmas su stabtelėjimu viduryje pasi-taiko arba eilėj eilučių, kurios tęsiasi be aiškaus atskyrimo, arba — kaitaliojantis su trijų pėdų eilutėmis.

Keturpėdės trochėjinės eilės

— — — —

Laima rėkė

— — — —

Laima šaukė

Taip eiliuojamos dainos: *Vainikas* 20 psl., *Nemokanti plonai verpti* 54 psl., *Puikoratis* 78 psl., *Kopininkai* 272 psl.

Kartais keturių pėdų trochėjinė eilutė kaitaliojasi su trijų pėdų eilute, kaip:

$\underline{\text{—}}\text{—}\underline{\text{—}}\text{—} \mid \underline{\text{—}}\text{—}\underline{\text{—}}\text{—}$
 $\text{—}\text{—}\underline{\text{—}}\text{—}\text{—}$

Po klevelio šaltinatis,
Čystas vandenatis.

Tokios yra dainos *Žvejienė* 118 psl., *Šaltinatis* 172 psl., *Vainikas* 216 psl. Čia antroje eilutėje reikia pakartoti žodį *kuku*. Dainoj *Duktės aplankymas* 242 psl. antroji eilutė po žodžių *dam, dam* ir t. t. pakartojama; *Sirata* 250 psl. Daina *Aš motužės mylimosios vienertė dukrytė* 2 psl. taip pat eiliuojama, tik įterpiama ketvirta eilutė.

Penkiapėdės trochėjinės eilės

Jos susideda iš dviejų pusių, kurių viena turi du, kita — tris trochėjus. Eiliavimas labai taisyklingas, posmai susideda dažniausiai iš keturių eilučių, neturinčių jokių pridedamųjų skiemenų. Logiškas kirtis yra antroje ir ketvirtoje pėdoje, kaip rodo ši schema:

$\text{—}\text{—}\underline{\text{—}}\text{—}$	$\text{—}\text{—}\underline{\text{—}}\text{—}\underline{\text{—}}\text{—}$
Ten daržaty	žydi myronačiai,
Ten daržaty	žydi tymonačiai.
O kur mūsų	sesytė stovėjo,
Čia gražiausios	kvietkelės žydėjo.

Taip eiliuojama daina *Parvestuvės pas rūšią anytą* 208 psl., *Sesutės atsisveikinimas* 296 psl. Melodija gailinga, graudi. Šiai grupei priklauso ir daina *Parvestuvės pas rūšią anytą* 208 psl., kur strofos padalytos į keturias eilutes.

III. Retesnis už anuodu yra amfibrachinis eilavimo būdas, kuris suteikia dainai kiek greitesnę, bet švelnią ir banguojančią eigą. Eilutė turi nuo 10 iki 11 skiemenų, kurie stabtelėjimu padalomi viduryje į dvi puses. Vietoj amfibrachio gali būti ir spondėjas, bet su kirčiu. Paskutinė pėda gauna arba trochėją, arba spondėją.

A m f i b r a c h i n i s e i l i a v i m a s

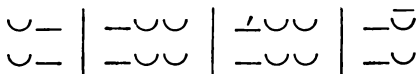
◡ — ◡ ◡ — ◡ ◡ — ◡ ◡ — ◡	◡ — ◡ — ◡ ◡ — ◡ — ◡
Ko liūdit, sesytės,	ko nedainuojat?
Ar manęs ieškot	nerūpestingos?

Šiai eilių grupei priklauso daina *Sesuo* 26 psl. (su mažu nutolimu), *Mylis* 52 psl., *Nuotakos daina* 180 psl. Kartais paskutinėje pėdoje pasitaiko dar vyriškas pridedamasis skiemuo, kaip dainoj 62 psl.

◡ ◡ ◡ ◡ — ◡	◡ ◡ ◡ ◡
Išėjo tetužis	iškūprino

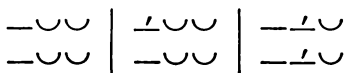
IV. Daktilinis eiliavimo būdas duoda lietuvių liaudies dainai gyvą, šokinėjančią eigą. Po vieno trochėjo paprastai eina du daktiliai, vienas po kito, kaip lotynų hegzametre. Kadangi eilutė turi tik 10 skiemenų, tad stabtelėjimas vidury netiksliai išlaikomas.

Daktilinis eiliavimas

Kaip ašėjau į lelijų daržą,
Penki šeši ant manęs žiūrėjo.

Taisyklingai šitaip sueiliuota yra daina *Išpažinimas* 40 psl. Dvi eilutės visuomet lydimos melodijos su greita eiga. Yra taip pat daina vien tik su daktiliais — tai daina *Motė verpianti* 14 psl.

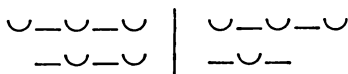
Vakar parėjau labai vėlai,
Radau motytę negulinčią.

Tačiau kirtis paskutiniame daktilyje krinta ant antro skiemens (—[˘]—) taip, kad pėda darosi panaši į spondėją su pridedamuoju skiemeniu, kuo sulėtinama šokinėjanti dainos eiga.

V. Dažniausiai lietuvių liaudies dainose sutinkamas *m i š r u s* eiliavimas. Eiliavimas visuomet yra glaudžiai susijęs su melodija. Tačiau kur ji yra slenkanti ir skiemenų skaičius jos tiksliai nepriboja, ten dažnai įterpiama dar viena pėda. Pridedamas skiemuo arba priekinis, eilutės pradžioje, arba užpakalinis, eilutės pabaigoje. Kartais kaitaliojasi daktilis su spondėju arba trochėju, kartais anapestas arba amfibrachis eina jambo vieton. Neretai keičiasi ir visa dainos eiga. Jambinis eiliavimas pereina į trochėjinį ir atvirkščiai. Kai kuriose dainose posmai padidinami viena arba dviem eilutėmis, jei melodija nėra apribota eilučių skaičiumi. Trumpai tariant, sutinkamas didžiausias įvairumas. Visa tai teikia laisvę tiek dainos kūrėjui, tiek ir jos dainuotojui. Jo kūrybinis polėkis nevaržomas, ir jausmas gali čia netrukdomai išsiliesti. Iš čia kyla tas lengvumas, su kuriuo dainininkai ir dainininkės iš nuovokos sukuria dainas su tokiu eiliavimu.

Tokio daugiau ar mažiau maišyto eiliavimo yra šios dainos: *Ant vieversėlio* 36 psl., kur kaitaliojasi trochėjai ir daktiliai, *Lenkų svodboj dainuota* 42 psl., *Mergatė prie girnų* 6 psl., kur jambo eilutės jungiasi su trochėjinėmis, *Šokėjatė* 76 psl., *Iškada daržely* 94 psl., *Vainikėlis* 106 psl., *Šeirys* 120 psl., *Karo vaiskas* 126 psl., *Ant klevelio* 140 psl. Ši dai-

na, žiūrint į pirmą eilutę, priklauso III-jai jambinio eiliavimo grupei, o žiūrint į antrą — II-jai, pagal šią schemą:

Ai žaliuoj, žaliuoj vėsus klevelis
Po tėvužio varteliais.

Daina *Jaunosios dieneiės* 158 psl. Šios dainos pirmuose trijuose posmuose kaitaliojasi trochėjai ir daktiliai. Paskutinis posmas yra jambinis, pirmos dvi eilutės gauna vyrišką pridedamąjį skiemenį, ir dainos eiga darosi gyvesnė. *Visi mane barė* 160 psl., *Tėvs, sūnų į karą leidžiąs* 166 psl. Šioje nuostabioje dainoje perėjimas iš trochėjinio į jambinį eiliavimą, kreipiantis į sūnų: *Tik stovėk* ir t. t., daro nelauktą įspūdį, lygiai kaip ir dainoj *Šaltinatis* 172 psl. penktasis posmas. *Jaunatis, į vaiską jodams* 192 psl. Čia eiliavimas toks pat, kaip ir neseniai paminėtoje dainoje 140 psl. Tik paskutiniajame posme, kur dainių pagauna didelė galinga idėja, eiliavimas keičiasi ir nutolsta nuo taisyklingos eigos. *Sena audėjatė* 198 psl. Ši daina priklauso prie I jambinio eiliavimo su mažais nukrypimais. *Negreits į karą joti* 200 psl. priklauso III jambinio ei-

liavimo grupei, bet tik pirmas posmas yra taisyklingas, o antras ir trečias gauna kitą pobūdį dėl įsimaišiusių daktilių ir moteriškų galūninių skiemenų. *Aušrinė* 220 psl. Reikia manyti, kad šioje gražioje senoviškoje liaudies dainoje, kurioje kaitaliojasi jambai ir daktiliai, septintame ir devintame posme viena eilutė yra žuvusi. *Gluosnis* 224 psl. Eiliavimas čia I jambinis, bet dažnai sumaišytas su daktiliais. *Aukso patkavatė* 228 psl. Beveik visa taisyklingai trochėjinė, tik pirmojo posmo pirmoji eilutė turi vyrišką priededamąjį skiemenį, o kitų posmų pirmosios eilutės turi moteriškas galūnes. *Atsisveikinimas* 238 psl. — čia kartais kaitaliojasi trochėjinės ir jambinės eilutės. Taip pat ir dainoje *Pikta paskalba* 254 psl., *Daina jaunojo raitelio* 276 psl., *Laivo sudaužymas* 280 psl., *Derybos* 258 psl., *Saulė* 282 psl., *Mergatė tarp svetimų* 300 psl ir *Bernelio raudojimas* 304 psl., kur kaitaliojasi ne tik trochėjinės ir daktilinės pėdos, bet ir jambinės ir trochėjinės eilutės.

Be to, reikia pastebėti, kad skiemenų ilgumas priklauso ne nuo ilgųjų balsių, dvibalsių ir tribalšių, kurių lietuvių kalba turi labai daug, bet dažniausiai nuo kirčiavimo. Kirtis ant atviro e (bernelis), siaurojo é (atėjo), ant a, o, u ir t. t. pailgina trumpą skiemenį. Kirtis turi tokios galios, kad

jis sutrumpina net dvibalsį prieš tris ar keturis priebalsius (vaikščiojo $\cup _ \cup$). Žiūr. dainą 126 psl., kur pirmoji eilutė yra amfibrachinė (vaikščiojo tétužis), antroji — jambinė (po margą dvarą), trečioji eilutė turi du daktilius ir vieną trochėją (aukso rakteliais skambindams). Tokia pat ir ketvirtoji. Likusieji posmai beveik visi sudaryti iš taisyklingų jambų, kurie kur-ne-kur kaitaliojasi su daktiliais.

M e l o d i j a yra sunkiausias dalykas, apibūdinant lietuvių liaudies dainą, nes ji visai nenori klausyti meno varžtų. Užrašant ir pažymint ją gaidomis, dingsta tai, kas gražiausia ir ko negalima išreikšti. Nelyginant paukščių dainoje, liaudies dainos staigūs pakėlimai, greiti kritimai ir švelnūs bangavimai, bandant juos sulaikyti ir ženklais išreikšti, nesiduoda pagaunami. Pagal čia pateiktus eiliavimo būdus priede duodami keli gaidų užrašymo bandymai. Tačiau dėl minėtų sunkumų jie gali duoti tik labai menką lietuvių liaudies muzikos supratimą. Užrašyti gaidą, lygiai kaip ir tekstą, liaudies dainų rinkėjui nelengva. Rinkėjui atidžiai klausantis, dainininkas jaučiasi suvaržytas. Drovumas ir santūrumas taip paveikia, kad iš jo lūpų tegalima išgirsti nuvalkiotų dalykų. Daug sėkmingesnis yra liaudies dainų rinkimas, klausantis dai-

núojančios liaudies nepastebimai, kada rinkėjas, neišduodamas savo noro užrašyti, dalyvauja jos šventiniuose susirinkimuose ir ką išgirdęs vėliau užrašo. Šito rinkinio viena dalis ir gauta tokiu būdu, kita gi dalis užrašyta iš dainininkų ir dainininkių lūpų.

R i m a s nėra sudėtinė lietuvių liaudies dainos dalis. Jeigu jis kur ir pastebimas posme, tai tėra atsitiktinis reiškinys. Nemaža vienodai skambančių deminutyvų, kurie baigiasi galūnėmis — *-elis, -atis, -ytis*, ir dažni dvibalsiai *ai, ei, au* daugelyje vietų savaime sudaro rimą. Todėl beveik nėra dainos, kurioj nebūtų kelių rimuotų eilučių. Palyginkime dainą 2 psl., kur kiekviena trečioji ir ketvirtoji eilutė turi galūnę *au*. 62 puslapio dainoje beveik kiekvienas posmas turi galūnę *-ino*. 82, 194, 226 ir kitų puslapių dainos turi daug mažybinių *-elis, -ėlis, -atis*.

Rimtose dainose — giesmėse — rimas yra jau esminė sudėtinė dalis, bet jos jau yra iš dalies vokiečių bažnytinių giesmių sekimai, sukurti pagal bažnytines melodijas. *Donelaitis* įvedė į lietuvių poeziją graikišką hegzametą. Tiek jo didesnis kūrinys *Metai*, tiek *pasakėčios*, datuojamos praejusio amžiaus viduriu, yra sukurtos šiuo metru. Bet jo mūzai ir lietuvių kalbos dvasiai būtų daug

labiau tikę, jeigu jis savo gražiesiems kūriniams būtų pasirinkęs vieną iš aukščiau minėtų ilgesnių eilučių. Tačiau toks eiliavimo būdas buvo jam dar per mažai pažįstamas arba net visai nežinomas, nors kelios liaudies dainos yra palietusios jo ausis. *Filologo kryžiaus žygių*¹⁴ autorius 216 psl. sako: „Mano nusistebėjimas ar priežasties nežinojimas, radus graikų dainiaus (Homero) bendrą skiemenų mastą, sumažėjo, važiuojant per Kuršą ir Lyvžemį. Šiose apylinkėse yra vietų, kur vokiečių arba latvių liaudis beveik prie kiekvieno darbo dainuoja, tačiau girdi ne daugiau kaip kelių tonų kadenciją, labai panašią į eiliavimą. Jei tarp jų atsirastų dainius, tai būtų natūralu, kad visi jo eilėraščiai būtų parašyti pagal šitokią jų balsų apdorojimą.“ Gal būt, šio malonaus autoriaus noras kada nors ir išsipildys, nors iki šiol aš nepažįstu tokio latvių ar lietuvių dainiaus, kuris sukurtų didesnę kūrinį pagal kurį nors minėtą eiliavimo būdą.

Atkreipti dėmesį į lietuvių liaudies dainų vertę literatūrinį pasaulį pirmasis paskatino garsusis *Lesingas*, kuris savo *literatūrinių laiškų*¹⁵ II d.

¹⁴ J. G. Hamann (1720—1788), *Kreuzzüge eines Philologen*, 1762.

¹⁵ Lessings Werke, Vierter Teil. Literaturbriefe.

242 psl. rašė: „Neseniai, vartydamas Ruigio lietuvišką žodyną, jo lietuvių kalbos tyrinėjimų gale radau įdėtą retenybę, kuri mane be galo nudžiugino. Tai kelios lietuviškos dainos arba dainelės, užrašytos taip, kaip jas dainuoja paprastos mergelės. Koks naivus sąmojis, koks žavingas paprastumas! Iš jų matyti, kad po kiekvienu dangaus skliautu gimsta dainiai ir kad gyvi jausmai nėra tik išprususių tautų savumas.“

P i l y p a s R u i g y s, nuo 1708 m. iki 1749 m. buvęs Valterkiemio prie Gumbinės pastorium, 1745 m. paskelbė nuostabų raštą *Lietuvių kalbos tyrinėjimas*¹⁶, kuriame, lietuvių kalbą lygindamas su graikų ir lotynų, jis, tiesa, per toli nueina, o su slavų, gotų, skandinavų visai nelygina, bet apskritai į kalbotyrą jis įsigilinęs. Penkioliktame skyriuje, kur jis kalba apie lietuvių kalbos elegantiškumą ir puošnumą, 44 psl., šitaip sako: „Čia kai kam nemalonu bus, paskaičius, kad šiai neištobulintai paniekintai kalbai norima pripažinti puošnumą. Tuo tarpu kiek meilumo ji yra pavelėjusi iš graikų kalbos. Dažnas mažybinių žodžių,

¹⁶ Philipp Ruhig, Betrachtung der litthauischen Sprache in ihrem Ursprung, Wesen und Eigenschaften, Königsberg, 1745.

sujungiant juose daug balsių su *l*, *r* ir *t*, vartojimas padaro ją malonesnę negu lenkų kalba, kurioje yra daug šiurkščių tribalsių. Prieš 50 metų Didžiojoje Lietuvoje buvo daug bajorų, kurie kalbėjo tik lietuviškai. Taip pat garbingosios Kauno moterys, kurios ne kitaip, kaip lietuviškai, ypač mandagiai kalbėjo, viena kitą pagerbdavo čia nevartojamu žodžiu *tamista*. Tai ypačiai rodo paprastų mergaičių sukurtos dainos arba odės kiekvienam atvejui, kurias čia įdedu." Ir kaip pavyzdį jis įdėda tris senas dainas, kurios įdėtos ir į mūsų rinkinį, būtent: *Motė ir dukrytė*, *Nemokanti plonai verpti*, *Dukrės atsisveikinimas*. Pateikęs šių dainų originalą ir vertimą, autorius kukliai pastebi: „Netiktų man tokie niekai čia dėti, jei nebūtų žinoma, jog daug kalbos savybių galima išmokti iš šitokių dainų ir iš lietuvių verpėjų, kurios mažai tesueina su vokiečiais. Šitos dainos, atrodo, kilusios iš Didžiosios Lietuvos, nes savo jaunystėje tenai girdėjau vieną apie apynėlį: „O apynėli, žaliukėli“, skiriamą garbingam Kauno burmist-
rui."

Ši žinia siek tiek nušviečia tų trijų dainų kili-
mo vietą. Kadangi R u i g y s 1698 m. yra buvęs Lietuvos Didžiojoje Kunigaikštystėje, tad atrodo

labai patikima, jog tas tris dainas ten bus ir užrašęs.

Šios dainos, mano nuomone, ir yra trys pirmosios lietuvių liaudies dainos, mus pasiekusios per spaudą; tuo tarpu dvi lietuvių liaudies dainos, išspausdintos *Ahasvero Brand*o (vieno vokiečių gydytojo) Kelionėje į Moskoviją¹⁷, nenusipelnė visai šio vardo, nes jos yra sulopytos iš rusų, lietuvių ir net lotynų žodžių, kaip tai rodo žodžiai *heu viva, viva*, kurių lietuvių kalba nepažįsta. Ir, be to, trumpas turinys neturi jokios poetinės ir tautinės vertės.

Ruigio pavyzdžiu sekdamas, ir *Herderis* savo įvairių tautų liaudies dainose¹⁸, 1779 m. I d. 31 psl. ir II d. 111 psl. išgarsino kelias lietuviškas dainas, tačiau tik išverstas. Tai buvo: *Žiedas paskendo* — mūsų rinkinyje 232 psl., *Marti serganti* 284 psl., *Sesytės atsisveikinimas* 296 psl., *Iškada daržely* 94 psl., *Daina jauno raitelio* 276 psl., *Gluosnis* 224 psl. ir jau Ruigio paskelbtoji — *Aš atsisakiau savo močiutei* 144 psl.

Mano išleistuose eilėraščiuose *Prutena*, I d. 1809 m., II d. 1824 m., yra ir keli lietuvių liaudies

¹⁷ Ahasverus Brand, Reise nach Moskovien von Jahr 1689.

¹⁸ J. G. Herder (1744—1803), Stimmen der Völker in Liedern, Leipzig, 1778—1779.

dainų vertimai, k. a.: *Mergelė prie upelio* I d. 116 psl., *Į verpėją* 146 psl., *Mergelė prie šaltinio* II d. 55 psl., *Vakarašis verpianti* 87 psl., *Pasižadėjimas* 114 psl. ir *Piemenėlis* 145 psl. Tik šitie čia paminėti dalykai yra tikri, jų originalus atitinka vertimai, — tai matyti, palyginus juos su šio rinkinio dainomis. Visi kiti *Prutenų* eilėraščiai, prie kurių pažymėta „Lietuvių liaudies daina“, yra arba mano laisvi sekimai, arba mano paties sukurtos dainos. Manau, kad tai turiu skaitytojams paaiškinti, nes be to galima būtų stebėtis, kodėl šiame rinkinyje neskelbiami anų dainų originalų tekstai: *Vargšas žvejys rauda* — *Prutena* I d. 5 psl., *Mila* 13 psl., *Elma ir Selmis* 24 psl., *Marčios atsišveikinimas* 34 psl., *Jūreivis* 40 psl., *Sigalas ir Ina* 78 psl., *Žiemos daina* 103 psl., *Mirusio brolio rauda* 140 psl., *Klevelis* 152 psl., *Mylinė iš Gumbinės* II d., 158 psl., *Žiemos šėkas* 18 psl., *Selmis ir Mila* 121 psl., *Trys sesutės* 137 psl.

Šio mano rinkinio lietuviškame tekste nėra nieko, ką galėčiau pavadinti savo nuosavybe. Viskas priklauso lietuvių tautai. Tik vertimas ir antraštės yra mano. Medžiagą šiam veikalui suteikė: pastorius *H a z e n š t e i n a s* senasis Piktupėnuose, superintendentas *J o r d a n a s* Valterkiemy, konsistorijos tarėjas *K e b e r i s* Gumbinė-

je, precentorius B u d r i u s Pilupėnuose, katedros past. C i p e l i s, buvęs Bilviečiuose, tarėjas T y l a, buvęs Klaipėdoje, precentorius O s t e r m e j e r i s, buvęs Laukiškiuose, past. R a u š n i n g a s Enciūnuose ir past. O s t e r m e j e r i s P l i v i š k i e m y.

Šį dalyką pamėgus, 15 metų šiam veikalui buvo rinkta medžiaga, keliauta, triūsta ir išlaidų nesigailėta. Siekdamas, kad vertimas būtų tikras, atitiktų pažodžiui, nenorėjau eiliavimu ir skiemenų skaičium tiksliai pasekti, bet stengiausi tik laikytis eilių ritmo ir daugiau nei vieno originalo bruožo nepraleisti, nei vieno išsireiškimo nepadailinti.

Čia galėtų būti iškeltas klausimas: ar lietuvių tauta neturi istorinių dainų iš tų laikų, kai ji buvo politiškai nepriklausoma? Kaimyninių tautų analogija — lenkų, rusų, serbų ir kt., turinčių savo senąsias karžygių dainas, leidžia to paties tikėtis ir iš lietuvių. Bet lig šiol man nepasisekė surasti nė vienos tokios dainos. Mano rinkinys liečia daugiausia Lietuvos prūsiškąją dalį, kur išsilaikė gryniausia kalba, o ne Didžiąją kunigaikštystę, kur, kaip žinoma, XIII ir XIV amžiais vyko svarbiausi karo veiksmai. Labai galimas dalykas, kad Vytenio, Mindaugo, Kęstučio, Algirdo, Vytauto arba

ankstyvesniųjų kunigaikščių žygiai buvo apdainuoti, bet, gal būt, tie kūriniai žuvo liaudies lūpose, dingo neužrašyti. Gal būt, kelios jų nuotrupos dar bus užsilikusios žemaičių sodžiuose ir prie Neries krantų.

Kad tokių dainų būta, rodo randami pėdsakai lenkų ir lietuvių istorikų knygose. S a r n i c i j u s Lenkijos ir Lietuvos analuose¹⁹, kalbėdamas apie 1282 m., rašo: „Tada livonai, visomis jėgomis savo galybę draugėn subūrę ir Lietuvą puolę, pradėjo su Daumantu aršiausią kovą Vidrimino Giedraičių laukuos, per dvi mylias nuo minėto žinomojo K i a m e n t o ežero. Ten livonų galybė žlugo, ir visa jų kariuomenė buvo sunaikinta, iš kur tasai laukas iki šiol yra vadinamas K a u l i s, kas lietuvių kalba reiškia *karą* bellum (ne *bellum*, bet *ossa* lotynų kalba vadinasi lietuviškas žodis, reiškias nužudytųjų kaulus). Ir dabar šis Daumantas laukinėmis dainelėmis esti garsinamas²⁰.“

Kad žmonės apdainuodavo savo didvyrių karo žygius, ypač tų, kurie krito kovoje, aiškiai sako Strijkovskis ir Kojalavičius, kalbėdami apie 1362 metus, kada 3000 kilniausių lietuvių Kauno pilyje kaip numantinai pasiaukojo ugniai. „3000 pa-

¹⁹ Stan. Sarnicki, Annales sive de origine et rebus gestis Polonorum et Lithuanorum, 1587.

²⁰ Originale citata lotynų kalba.

rinktų karių buvo tvirtovėje, kurių mirtį tarp liepsnojančios pilies ugnių ir dabar paprastomis dainomis tauta apdainuoja''²¹ — žiūr. Kojalavičiaus Lietuvos istorija I t. VIII sk. 330 psl.

Gaila, kad Strijkovskis, įmaišęs tiek daug nuosavos poezijos į savo Lietuvos istoriją, mums neužrašė bent poros tokių karo dainų, dainuotų anais laikais. Taip pat Tado Čackio veikale dėl Martyno Galo ir Vinco Kadlubeko Lenkijos istorijos, kuri išversta S. B. Lindės ir išleista kaip II priedas prie Osolinskio kritiško įnašo į slavų literatūrą, 359 psl., kur apie senovės lietuvių liaudies dainas yra tokia žinia: „Slibino nugalėjimą apdainavo liaudis Lietuvoj ir Žemaitijoje. Prie to yra pridėta pastaba 21: A. Neliubavičius, taip pasižymėjęs savo uolumu, pateikė man (sako Čackis) dvi lietuvių dainas, vieną žemaičių, kitą lietuvių kalba. Šios tautos senais laikais su slavais tikrai jokio ryšio neturėjo. Taigi daina apie slibiną turėjo jiems kilti iš šiaurės šalių sakmių, arba sagų. Kas nėra sutikęs Krak, Krakovardo šiaurės sagose ir dainose? Plg. Vormijus, Runų literatūra.

²¹ Originale citata lotynų kalba.

Tai patvirtina mano pareikštą spėliojimą, kad kažkas skandinaviška yra patekę į lietuvių liaudies poeziją.

Apskritai imant, iš tokių dainų, kurios mus tiesiog perkelia į tautos buitį, daug galima būtų laimėti mitologijai, senajai istorijai, kalbai ir pačioms tautoms pažinti. Tautos daina yra tyriausias tautos sielos perlas, ir jei tauta žūna, dažnai ji dar gyvena savo dainose.

Karaliaučius, 1825. VII. 1

R e z a

LIETUVIŲ TAUTINĖS DAINOS

(MELODIJOS)

No. 1. Lied der heimzuführenen Braut.

Op. 180 dieser Sammlung.

Comst Klagend, doch nicht zu langsam.

Wo lu, dit Gessy: tes, Eo ne dai no jat? ar manges jéß, Fot
 O Fur aß daino: su, Fur linsEma busn? Jan pas Mo , ty, te
 Was trauret ihr Schwester, was beugst euch nleder? Singt mir Be trübeten
 Wie soll ich denn singen, wie lauchzen vor Freuden? Ach, von der Mutter

ne: ru: ve stin: qós? ne: ru: ve stin: qós?
 nam: mü ne parei: su. nam: mü ne parei: su.
 sedh: si: che Lie: der! sedh: si: che Lie: der!
 muß ich jetzt muß ich jetzt

No. 2. An die Herche.

Op. 36 dieser Samml.

Ganzt.

Wewer : se le, Wetu : re : le, Kone : wieser ;
 Eilse Herche, warum, Holde, nistest du nicht auf den Wiesen,

Kone rykau : si Dir : we : lej? O. a. Kur aß eulbesu Die : we lej?
 singest du nicht auf den Gel : dem? Wie soll ich ni : sten auf Wiesen,

Kur aß rykau Die we : lej? wist manne wist manne
 wie soll ich sin : gen auf Gelbem? Alle stören mich Arme, sie verschuchen

pa : bai : do.
 mch Ar : me.

No. 3. Besuch der verheiratheten Tochter.

Seite 242 Dief. Samml.

உறவுறாஃ.

1. Duſte
2. Wamü
1. Liebe
2. Mutter,

mano, Sino
Wamü, Garbu
Zochter, wo er
Mutter, Ehren

nè ne, fur ga
Je: le, per Sap
hieſteſt du den
werthe, durch die

wai tu Wai : Pa?
nus par é : jo.
holden Sna : bent
Träume kam er.

dem doli doli,	dem doli doli,	fur ge, wei in	Waife?
— — —	— — —	per fapnus par	, ejo.
— — —	— — —	wo den holden	Knaben?
— — —	— — —	durch die Erdume	fam er.

No. 4. Dasselbe nach dem Stregreißeliede der Hirtenknaben.

Fräsch und lebhaft.

Wiles pa, pjowe Kummme Läte, tist Ro; jéts is; Po; ai is; Po is; Po,
 seß jec, isß das liebe Güßlein, doch ein Güßlein bließ noch; — — —

ai is; Po, is; Po, tist Ro; jé; is is; Po. doch ein Güßlein bließ noch.

No. 5. Aufmunterung zum Tanz.

Geistlich.

Gott, Brod, se,
Tanz o Bruder
bist linksas, tai ta : wo Die : nu : se ;
seu frohlich! dies ist dein Eh : ren : tag ;
Gendien
Morgen

bey Ky : tu heut'
so wie froh : lich die
alle : de : lu : ge.
gan : se Bro : det

No. 6. Der Schwester Abschied.

Op. 296 dies. Samml.

Langsam und wehmüthig klagend.

Ten Dar : ja : tij
Dort im Gar : ten

zy da my : ro : ná : zei,
blühten Ma : jo : ra : ne,

zy : da Tymonácszei,
blühten Thymiane,

o Fur mu : fü
und wo un : ser

Kwette : les zy : de : jo.
schönsten Blümlein blühten.

No. 7. litthauische Datna.

gebhaft.

1. Ist: eit, pareit, jaunasis Ber: nyti: lantys manne, ster: gy: te,
2. Koda lan: pygan, as: taw: Ber: nyti, stauds mano Gal: wu: se,
3. Krint nu Rutu frint nu Waini: Felio, Frint nu mano Weidusio,
1. Ausgeht heimkehrt der ge: lieb: te Jüngling: willst du mich o Holde, Ehre,
2. Gern be suche ich dich, o theurer Jüngling, wenn nur nicht das Haupt mir schmerzte,
3. Träufst von Thauten, träufst vom grünen Strauch, träufst von meinem Angestichte,

- lantys manne, Jan: no: se, ben se Wafa: re! re!
- gel: mano Gyir: du: se, Kad as: taw: lantiu.
- frint nu mano stais: zo: jo, graudus Asa: relis, relis,
- willst du mich nicht hent be: suchen, an den schönen Abend?
- wenn nur nicht das Herz mir hefte, da ich dich be: suche,
- träufst von meinem glühend brüsten, eine bittere Thräne.

L. RĖZOS „DAINŲ“ TEKSTŲ VARIANTŲ BIBLIOGRAFIJA

SANTRUMPOS

- BrčDB *Bartsch Ch.* Dainų Balsai, Melodien litauischen
 Volkslieder, I—II, Heidelberg, 1886—1889.
- EsOD *Basanavičius J.* Ožkabalių dainos, I—II, Shen-
 andoah, Pa, 1902.
- BnAB *Bendorius J.* Aušrelei beauštant, Kaunas, 1934.
- BzLF *Bezenberger A.* Litauischen Forschungen, Göt-
 tingen, 1882.
- BPKD *Bruožis A., Pakalniškis J.* Klaipėdiškių dainos,
 Vilnius, 1908.
- Bud *Budrius H.* Dainos oder litauische Volkslieder,
 Neue Preussische Provinzial-Blätter, Königs-
 berg, 1846—1848.
- BP *Brzozowski M. K.* Pieśni ludu nadniemeńskiego
 go z okolic Aleksoty, Poznań, 1844.
- ČL *Čelakovsky Fr. L.* Litewské národní písně z
 původního jazyka dle sebraných d-rů L. J. Rhe-
 sy, přeložené a vydane od Fr. Lad. Čela-
 kovského, Praha, 1827.
- ČLLD *Ciurlionytė J.* Lietuvių liaudies dainos, Vilnius,
 1955.

ČLLM	<i>Ciurlionytė J.</i> Lietuvių liaudies melodijos, Tautosakos darbai, V t., Kaunas, 1938.
DkDŽ	<i>Daukantas S.</i> Dainės Žiamajtiu, Petropilie, 1846.
F—M	Фортунатов Ф. — Мюллер В. Литовские песни. (Be spausdinimo vietos ir datos)
Gls	<i>Gisevius Edv.</i> Neue Preussische Provinzial-Blätter, Königsberg, 1848—1850.
GŽD	<i>Gudavičius J.</i> Žemaitiškos dainos, Tauragė, 1912.
JnMD	<i>Janulaitis A.</i> Malavėnų dainos, Mitteilungen der litauischen literarischen Gesellschaft, Band IV—VI, Heidelberg, 1898—1899.
JcPI	<i>Ludwik z Pokiewia</i> (Jucewicz L.), Pieśni Litewskie, Wilno, 1844.
JcL	<i>Ludwik z Pokiewia</i> (Jucewicz L.), Litwa pod względem starożytnych zabytków, obyczajów i zwyczajów skreślona, Wilno, 1846.
JLD	<i>Juškevičė A. ir J.</i> Lietuviškos dainos, I leid. I-III knyga, Kazanė, 1880—1882. II leid. I-III knyga, Vilnius, 1954.
JSD	<i>Juškevičė A. ir J.</i> Lietuviškos svotbinės dainos, I leid. Petropyle, 1883. II leid., I-II knyga, Vilnius, 1955.
KIPLD	<i>Kalvaitis V.</i> Prūsijos Lietuvių Dainos, Tilžė, 1905.
KPLL	<i>Kolberg O.</i> Pieśni ludu litewskiego. Kraków, 1879.
KukČ	<i>Кукольник П.</i> Черты из истории и жизни литовского народа (под ред. А. Киркора), Вильна, 1854.
KrL	<i>Kraszewski J. I.</i> Litwa. Starożytne dzieje i ustawy, język, wiara, obyczaje, pieśni, przysłowia, podania i t. d., t. I, Warszawa, 1847.
KrG	<i>Kurschat F.</i> Grammatik der littauischen Sprache, Halle, 1876.
KrD	<i>Kurschat F.</i> Dainos oder Littauische Volkslieder, Berlin, 1843.

LO	<i>Лаутенбах Я.</i> Очерки из истории литовско-латышского народного творчества, Юрьевъ, 1846.
LLV	<i>Leskien A. und Brugmann K.</i> Litauische Volkslieder und Märchen. Strassburg, 1882.
LTR	Lietuvių tautosakos rinktinė, Vilnius, 1954.
LT	Lietuvių tautosaka, Vilnius, 1957.
NsLV	<i>Neselmann G. H. F.</i> Litauische Volkslieder, Berlin, 1853.
NiS	<i>Niemi A. K. ir Sabaliauskas A.</i> Lietuvių dainos ir giesmės šiaur-rytinėje Lietuvoje, 1912 (leidime vieta nenurodyta).
RzD	<i>Rėza L.</i> Dainos. III leidimas, I-II d., Kaunas, 1935—1937.
SrR	<i>Sruoga B.</i> Lietuvių liaudies dainų rinktinė, Kaunas, 1949.
StDŽ	<i>Stanevičius S.</i> Dainos Žemaičių. I leid. — Vilnius, 1829. II leid. — Vilnius, 1954.
ŠLLD	<i>Šimkus St.</i> Lietuvių liaudies dainos (harmonizuotos), I-V sąs., Kaunas, 1937.
SchLL	<i>Schleicher A.</i> Litauisches Lesebuch und Glossar, Prag, 1857.
ZWP	<i>Zatorski Fr.</i> Witold nad Worklą. Pieśni ludu z nad dalnego Niemna, Warszawa, 1844.

1. *Aš motužės mylimosios vienertė dukrytė*

Tekstas čekų k. — ČL — p. 68-70, lenkų k. — KrL — N 43 p. 337—338, ZWP — p. 44, rusų k. — KukČ — N 43 p. 131—132, perspausdintas su vertimu į vokiečių k. — KrD — N 1 p. 34—36, NsLV-N p. 222, KIPLD — N 5 p. 274, RzD — I NI p. 1—2.

2. Užkit, užkit, mano girnatės!

Tekstas čekų k. — ČL — p. 54—55, lenkų k. — ZWP — p. 96—97, KrL—N 7 p. 307—308, rusų k. — KukČ -- N 7 p. 115—116, perspausdintas su vertimu į vokiečių k. — NsLV — N 286 p. 242 (kai kas praplėsta); KIPLD -- N 7 275, RzD — I N 2 p. 4, SrR — N 76 p. 81, LTR — p. 29.

Variantai: SrR — p. 62, ČLLD — N 46 p. 154—156 (su vertimu į rusų k. ir melodija).

3. O tai dyvai

Tekstas čekų k. — ČL — p. 125, lenkų k. — ZWP — p. 98—100, KrL — N 26—27 p. 325—326, BP—N 51 p. 90 (su melodija), rusų k. — KukČ — N 26—27 p. 125, perspausdintas su vertimu į vokiečių k. — KrD N 3 p. 38—40, NsLV—N 11 p. 9, N 280 p. 237—238, BrčLB — I N 81—81a (su melodija), KIPLD — N 33 p. 286—287, RsD — I N 3 p. 5, LTR — p. 91.

Variantai: DkDŽ — N 80 p. 106—107.

4. Vakar parėjau labai vėlai

Tekstas čekų k. — ČL — p. 26, lenkų k. — ZWP — p. 101—102, perspausdintas su vertimu į vokiečių k. — KrD — N 4 p. 42, NsLV — N 57 p. 46, KIPLD — N 3 p. 274, RzD — I N 4 p. 8, SrR — N 200 p. 195.

Variantas su vertimu į vokiečių k. — NsLV — N 58 p. 46.

5. Bėk, bėk, žirgati

Tekstas čekų k. — ČL — p. 45—46, perspausdintas su vertimu į vokiečių k. — KrD—N 5 p. 42—44, NsLV -- N 209 p. 171—172, KrG — N 5 p. 453 (su melodija), BrčDB — II 296 p. 163—164 (su melodija), RzD — I N 5 p. 9.

Variantai: LLV—N 29 p. 25, KIPLD — N 175 p. 87, N 186 p. 92, N 187 p. 93—94, N 192 p. 97, N 193 p. 97—98.

6. *Kas tai dyvai, didi dyvai*

Tekstas čekų k. — ČL — p. 25, lenkų k. KrL—N 44 p. 338—339, rusų k. KukČ — N 44 p. 132, perspausdintas su vertimu į vokiečių k. — KrD — N 6 p. 46, NsLV — 85 p. 68, LO — N 1 p. 61, KIPLD — N 160 p. 343, RzD — I N 6 p. 12.

Variantai: StDŽ — N 7 p. 16—17 (31—34) (su melodija) — p. 142, NsLV — N 85 p. 65, N 84 p. 67, N 87 p. 70, N 88 p. 71, N 89 p. 73 (su vertimu į vokiečių k.), SchLL—IV p. 33—34, JSD — I N 77 p. 71 (97—98), melodijos p. 651 [317(323)], [318(322)], [319(324)], [320(325)], N 78 p. 71—72 (98), melodijos p. 652 [320(326)], [460(483)], [469(492)], [1507(1568)], N 165 p. 143—144(168—169), melodijos p. 668 [381(393)], BsOD — I N 119 p. 105—106, N — N 64 p. 13.

7. *Į girią mane siuntė*

Tekstas čekų k. — ČL — p. 51—52, lenkų k. — KrL — N 4 p. 302—303, rusų k. — KukČ — N 5 p. 114, perspausdintas su vertimu į vokiečių k. — KrD — N 7 p. 48, NsLV — N 69 p. 54 (praplėstas su kai kuriais pakeitimais), LO—N 2 p. 81, KIPLD — N 164 p. 345, RzD — I N 7 p. 14.

8. *Kur graži mūsų sesylė stovėjo*

Tekstas čekų k. — ČL — p. 64—65, lenkų k. — KrL — N 45 p. 339—340, rusų k. — KukČ — N 45 p. 132, perspausdintas su vertimu į vokiečių k. — KrD — N 8 p. 50, NsLV — N 223 p. 183, KIPLD — N 133 p. 331, RzD — I N 8 p. 16.

Variantai: StDŽ — N 17 p. 73—85 (dvišakė), su melodija — p. 152.

9. Į šiląėjau

Tekstas čekų k. — ČL — p. 30—32, lenkų k. — KrL — N 52 — 53 p. 345—346, rusų k. — KukČ—N 52—53 p. 136—137, perspausdintas su vertimu į vokiečių k. — KrD—N 9 p. 52—54, NsLV — N 186 p. 151—153 (kai ką nežymiai pakeičiant, sujungtas su N 21 šio rinkinio dainos tekstu), KILD — N 36 p. 287, Rzd — I N 9, p. 17—18.

Variantai: DkDŽ—N 9 p. 15, GŽD—N 17 p. 9 (harmozuotas), LTR—p. 87, ČLLD—N 73 p. 203—204 (su vertimu į rusų k. ir melodija).

10. Vieversėli, vyturėli!

Tekstas čekų k. — ČL — p. 24, lenkų k. — KrL — N 8 p. 308, rusų k. — KukČ—N 8 p. 116, perspausdintas su vertimu į vokiečių k. — KrD — N 10 p. 56, NsLV — N 16 p. 16 (praplėsta), KIPLD — N 1 p. 273, Rzd—I N 10 p. 21.

Variantai: BrčDB—II N 289 p. 155—156 (su vertimu į vokiečių k. ir melodija).

11. Šiandien alų gersim

Tekstas čekų k. — ČL — p. 98—99, lenkų k. — ZWP — p. 147—148, KrL — N 54 p. 347, rusų k. — KukČ N 54 p. 137, perspausdintas su vertimu į vokiečių k. — KrD — N 11 p. 56—58, NsLV—N 10 p. 8—9, Brč DB—I N 156 p. 225, SchLL — I p. 13—14, KIPLD—N 149 p. 337, Rzd—I N 11 p. 23.

12. Kai ašėjau į lelijų daržą

Tekstas čekų k. — ČL—p. 11, perspausdintas KrD — N 12 p. 58—60, NsLV—N 288 p. 244 (kai kas pakeista ir praplėsta), KIPLD—N 30 p. 285, Rzd — N 12 p. 25.

Variantai: ČLLD — N 40 p. 145—146 (su vertimu į rusų k. ir melodija).

13. *Trys šeštokai, šeši trečiokai*

Tekstas čekų k. — ČL — p. 75—77, lenkų k. — ZWP — p. 45, perspausdintas su vertimu į vokiečių k. — KrD N 13 p. 60—64, NsLV—N 33 p. 29—30 (kai ką nežymiai pakeičiant), KIPLD—N 53 p. 295, Rzd—I N 13 p. 26—27.

14. *Teka upužėlė į čystas vandenėlis*

Tekstas čekų k. — ČL — p. 9—10, lenkų k. — N 22 p. 22 p. 322, rusų k. — KukČ — N 21 p. 122—123, perspausdintas su vertimu į vokiečių k. — KrD—N 14 p. 64—66, NsLV—N 104 p. 84, KIPLD — N 34 p. 287, Bn AB—N 6 p. 10 (su melodija), Rzd — I N 14 p. 28.

15. *Kur eisiu, kur būsiu, kur tai matysiu*

Tekstas čekų k. — ČL—p. 15, rusų k. — KukČ—N 22 p. 123, perspausdintas su vertimu į vokiečių k. — KrD—N 15 p. 66, NsLV — N 96 p. 79, KIPLD — N 35 p. 287, Rzd I N 15 p. 29.

Variantai: KIPLD—N 137 p. 66—67.

16. *Aš turėjau žirgužėlį*

Tekstas atspausdintas su vertimu į vokiečių k. Ruhig P. Betrachtung der Littauischen Sprache. Königsberg, 1745—N 2 p. 76—77; perspausdintas su vertimu į lenkų k. — Bohusz K. O początkach narodu i języka litewskiego rozprawa. Warszawa, 1808—N 2 p. 162—163; čekų k. — ČL — p. 37—38, lenkų k. — ZWP p. 143—144, BP — N 50 p. 90 (su melodija), su vertimu į vokiečių k. — KrD — N 16 p. 68, NsLV — N 43 p. 36, KIPLD—N 61 p. 299, Rzd—I N 16 p. 30.

Variantai: NsLV—N 388 p. 328—329, N 63 p. 50 (su vertimais į vokiečių k.)

17. *Aš anksti kėliau*

Tekstas čekų k. — ČL — p. 7—8, lenkų k. — ZWP — p. 124—125, perspausdintas su vertimu į vokiečių k. —

KrD—N 17 p. 70—72, NsLV — N 307 p. 259, Gis — I N 11 p. 249—250, KIPLD—N 23 p. 282, RzD—I N 17 p. 32.

Variantai: NsLV—N 315 p. 265 (su vertimu į vokiečių k.), DkDŽ — N 9 p. 15.

18. *Išėjo tėtutis, iškūprino*

Tekstas perspausdintas su vertimu į vokiečių k. — KrD—N 18 p. 72—74, KrG—N 6 p. 453 (su melodija), NsLV — N 20 p. 19, BrčDB—I N 34 p. 41 (su melodija), SchLL—I p. 16—17, RzD—I N 18 p. 34, SrR—N 249 p. 247, ČLLD—N 223 p. 395 (su vertimu į rusų k. ir melodija).

Variantai: JLD—I N 264 p. 267—268 (545), I N 461 p. 418(847), II N 500 p. 24(67—69), JSD—I N 736 p. 590—591 (611—612), KIPLD—N 281 p. 151, N 282 p. 151, ŠLLD—II N 50 p. 43 (harmonizuota).

19. *O ir padarė žvirblelis alų*

Tekstas čekų k. — ČL—p. 131, lenkų k. — KrL—N 20 p. 320, rusų k. — KukČ — N 20 p. 122, perspausdintas su vertimu į vokiečių k. — KrD — N 19 p. 74, NsLV—N 13 p. 12—13 (kai ką pakeičiant ir praplečiant), KIPLD — N 85 p. 310, RzD—I 19 p. 36.

Variantai: SchLL — I p. 17—19, JLD — II N 501 p. 25(69), melodijos p. 921 [1233(1281)], JSD— I N 631 p. 512—513 (533—534), melodijos p. 751 [1234(1285)], BrčDB — II N 348 p. 235—236 (su vertimu į vokiečių k. ir melodija), NiS—N 1362 p. 323—324, N 1363 p. 324, N 1364 p. 324—325, N 1365 p. 325 N 1366 p. 325—326.

20. *Atvažiavo meška*

Tekstas čekų k. — ČL — p. 129—130, lenkų k. — KrL — N 18 p. 318—319, rusų k. — KukČ — N 18 p. 318—319,

perspausdintas su vertimu į vokiečių k. — KrD — N 20 p. 76—78, NsLV—N 14 p. 14—15, LO—N 1 p. 89, RzD— I N 20 p. 38, SrR — N 251 p. 249.

Variantai: Kbp — N 53 p. 221, JLD — I N 94 melodijos p. 88—89 (195—197), JSD — II N 904 p. 717 (135), 408[1371(1424)], N 905 p. 918(135—136), N 935 742 (160—161), KIPLD—N 294 p. 157.p., JnMD — N 40 p. 458, BsOB — N 74 p. 62—63; NiS — N 1361 p. 322—323, GZD — N 6 p. 9 (harmonizuotas), LTR — p. 153.

21. *Į žvejus jočiau*

Tekstas perspausdintas su vertimu į vokiečių k. — KrD—N21 p. 78—80, NsLV — N 186 p. 152—153 (kai ką praplečiant ir pakeičiant sujungtas su 9-ju šio rinkinio dainos tekstu), KIPLD — N 73 p. 303, RzD—I N 42 p. 21.

22. *Ko bernytis verkia*

Tekstai čekų k. — ČL —p. 87—88, perspausdintas su vertimu į vokiečių k. — KrD — N 22 p. 82, NsLV — N 42 p. 35—36 (kai kas nežymiai pakeista), KIPLD — N 112 p. 322, RzD — I N 22 p. 44.

23. *Aš turėjau mažą brolį*

Tekstas lenkų k. — ZWP—p. 190—191, perspausdintas su vertimu į vokiečių k. — KrD— N 23 p. 84, NsLV — N 63 p. 50 (kai kas nežymiai pakeista), KIPLD — N 61 299, RzD — I N 23 p. 45, SrR — N 189 p. 180—181.

Variantai: DkDŽ— N 26 p. 38—39, JSD — I N 93 p. 85—86 (112—113), melodijos p. 655—656 [1454 1515]], [1455(1516)], II N 1012 p. 1012(218—219), ČL LD — N 166 p. 322—323 (su vertimu į rusų k. ir melodija).

24. *Aš vargdienėlė*

Tekstas čekų k. — ČL — p. 53, lenkų k. — KrL — N 5 p. 303, perspausdintas su vertimu į vokiečių k. — KrD — N 24 p. 86, NsLV—N 67 p. 53 (kai kas nežymiai pakeista), KIPLD — N 163 p. 345, RzD — I N 24 p. 46, SrR — N 233 p. 227.

Variantai: NsLV — N 68 p. 54, N 69 p. 54—55, N 70 p. 55—56, N 71 p. 56, N 72 p. 56—57 su vertimu į vokiečių k., LTR — p. 139—140, ŠLLD — I N 29 p. 20 (harmonizuota), ČLLD — N 195 p. 360 (su vertimu į rusų k. ir melodija).

25. *Per šilėlį jo jau*

Tekstas čekų k. — ČL — p. 41—42, lenkų k. — ZWP — p. 141—142, perspausdintas su vertimu į vokiečių k. — KrD — N 25 p. 86—90, KrG — N 3 p. 452 (su melodija), NsLV — N 190 p. 155—156, RzD — I N 25 p. 47.

Variantai: JSD — I N 453 p. 370(392—394), melodijos p. 725 [227(226)], [228(227)], [229(228)], [231(230)], N 692 p. 559—560 (579—578), SchLL IV p. 34—35, KIPLD N 214 p. 109, ŠLLD — III N 51 p. 38 (harmonizuota), ČLLM — N 121 p. 91, N 122 p. 92, LTN 78 p. 97 (su melodija).

26. *Kas nor vargužį vargti*

Tekstas lenkų k. — KrL — N 55 p. 347—348, lenkų k. ZWP — p. 178—180, rusų k. — KukČ N 55 p. 138, perspausdintas su vertimu į vokiečių k. — KrD — N 26 p. 90—92, NsLV — N 201 p. 163—164, RzD—I N 26 p. 49.

Variantai: JSD — I N 393 p. 324—325 (347—348) melodija 712 [157(158)], N 401 p. 352, KIPLD — N 359 p. 177, N 360 p. 177.

27. *Mėnuo saulužę vedė*

Tekstas čekų k. — ČL — p. 115, lenkų k. — p. 195—196, rusų k. — KukČ — N 28 p. 125; perspausdintas su vertimu į vokiečių k. — KrD — N 27 p. 92, NsLV — N 2 p. 12, SchLL — I p. 3, LO — N 4 p. 25, KIPLD — N 140 p. 334, BSOD — I 184 p. 116, Rzd — I N 27 p. 51, LTR — p. 48.

Variantai: Gis — I N 12 p. 250 (su vertimu į vokiečių k.).

28. *Dainuok, sesyte*

Teksto keturi pirmieji posmai atspausdinti vokiečių k. — Herders Werke. Vierzehnter Teil. Volkslieder. Berlin-Leipzig-Wien-Stuttgart (be datos). Zweites Buch, N 2 p. 65; čekų k. — ČL — p. 118—119, lenkų k. — BP — N 45 p. 83, KrL — N 30 p. 329, rusų k. — KukČ — N 30 p. 126—127, perspausdinti su vertimu į vokiečių k. — KrD — N 28 p. 94—96, NsLV — N 47 p. 40, SchLL — I p. 5, KIPLD — N 45 p. 292, RZD — I N 28 p. 53, SzR — N 5 p. 15, LTR — p. 104.

Variantai: NsLV — N 48 p. 41 (bernelių šaka, su vertimu į vokiečių k.), LLV — N 76 p. 46, JLD — III N 1253 p 219—220 (433—435), melodijos 813 [532(558)], LTR — p. 97—102 (su melodija).

29. *Per tiltą jojau*

Tekstas čekų k. — ČL — p. 49—50, lenkų k. — ZWP — p. 173—175, KrL — N 42 p. 335, rusų k. — KukČ — N 42 p. 130—131, perspausdintas su vertimu į vokiečių k. — KrD — N 29 p. 96—98, NsLV — N 359 p. 303—304 (kai ką praplečiant ir pakeičiant), KrG — N 7 p. 454 (su melodija), LO — p. 66, Rzd — I N 29 p. 57.

Variantai: StDŽ — N 28 p. 43—45 (117—121) su melodija — 163, DkDŽ — N 20 p. 28—32, NsLV — N

360 p. 304—305, Brč DB — I N 116 p. 164 (su vertimu į vokiečių k. ir melodija), Kbp — N 4 p. 190—191 (su vertimu į lenkų k. ir melodija), JLD — II N 605 p. 105—104 (223—225), mel. p. 935 [597(626)], III N 1202 p. 164—166 (323—327), melodijos p. 807 [723(758)], N 1257 p. 218—219 (431—433), JSD — I N 92 p. 84—85 (111—112), melodijos p. 655 [598(627)], BP — N 16 p. 30 (lenk. k.), JnMD — N 10 p. 440—441, NiS—N 1184 p. 265, N 1185 p. 265—266, N 1186, p. 266, SrR. — N 148 p. 137—139, BPKD — N 102 p. 91—92, ČLLD — N 272 p. 466—467 (su vertimu į rusų k. ir melodija).

30. O ir išdygo liepatėlė

Tekstas lenkų k. — ZWP — p. 53, perspausdintas su vertimu į vokiečių k. — KrD — N 30 p. 100—102, NsLS N 361 p. 306—307, KIPLD — N 12 p. 290, RzD — I N 30 p. 60.

Variantai: NsLV — N 362 p. 168 (su vertimu į vokiečių k.), BzLF—N 12 p. 8 (su melodija), JLD — I N 384 p. 362 (735—737), melodijos p. 908 [1746(1817)], Kbp — N 29 p. 206—207 (su vertimu į lenkų k. ir melodija), BrčDB — I N 121 p. 168 (su vertimu į vokiečių k. ir melodija), KbPLL — N 29 p. 206—257 (su vertimu į lenkų k. ir melodija), F — M — N 60 p. 443—444 (su vertimu į rusų k.).

31. Aš ėjau per kiemelį

Tekstas lenkų k. — ZWP — p. 138—140, perspausdintas su vertimu į vokiečių k. — KrD — N 31 p. 102—104, NsLV — N 144 p. 116, LO — N 2 p. 61, RzD — I N 31 p. 62.

Variantai: Gis — I N 17 p. 253—254 (su vertimu į vokiečių k. ir melodija).

32. *Išbėg' išbėgo iš Rusnės kiemo*

Tekstas lenkų k. — ZWP — p. 110—113, KrL — N 9 p. 308—309, rusų k. — KukČ — N 9 p. 116—117, perspausdintas su vertimu į vokiečių k. — KrD — N 32 p. 106—110, NsLV — N 12 p. 10—11 (kai ką nežymiai pakeičiant), SchLL I p. 6—7, KIPLD — N 43 p. 290—291, Rzd — I N 32 p. 64—65, LTR — p. 43.

Variantai: Gis — X N 57 p. 323—324 (su vertimu į vokiečių k.), NsLV — N 284 p. 214—242 (su vertimu į vokiečių k.), SchLL — IV p. 48—49, LLV — N 47 p. 32—33, JSD — I N 67 p. 62—63 (89—90), melodijos p. 649 [551(579)], [557(603)], BrčDB — I N 23 p. 30—31, II N 196 p. 43—44 (su vertimu į vokiečių k. ir melodija), KIPLD — N 65 p. 30, N 74 p. 35, N 75 p. 35, N 77 p. 37, N 78, p. 37—38, BPKD — N 10 p. 13—14, SrR — N 32 p. 142—148, ČLLD — N 74 p. 204—205 (su vertimu į rusų k. ir melodija), LT — N 51 p. 68—69 (su melodija).

33. *Vei, mergyte, per langelį*

Tekstas čekų k. — ČL — p. 27, lenkų k. — ZWP — p. 197—198, perspausdintas su vertimu į vokiečių k. — KrD — N 33 p. 110—112, NsLV — N 381 p. 323, KIPLD — N 68 p. 301, Rzd — I N 33 p. 68.

Variantai: BPKD — N 55 p. 48—49.

34. *Aš už šelrį eisiu*

Tekstas čekų k. — ČL — p. 18, perspausdintas su vertimu į vokiečių k. — KrD — N 34 p. 112, NsLV — N 162 p. 130, KIPLD — N 102 p. 317, Rzd — I N 34 p. 69.

Variantai: BPKD — N 33 p. 32—33.

35. *Po tėvo langu*

Tekstas čekų k. — ČL 2 p. 16—17, lenkų k. — ZWP — p. 116—118, perspausdintas su vertimu į vokiečių

k. — KrD — N 35 p. 114—116, NsLV — N 208 p. 170—171 (pradžia dainos), N 166 p. 133—134 (galas dainos), KIPLD — N 101 p. 317, RzD — I N 35 p. 70.

Variantai: BzLF — N 22 p. 14 (su melodija), JLD — I N 271 p. 272(555), II N 681 p. 155(327), melodijos p. 949 [737(773)], [738(774)], Brč DB — I N 91 p. 121 — 122, II N 189 p. 34—35, II N 287 p. 153—154 (su vertimu į vokiečių k. ir melodijom), KIPLD — N 187 p. 93, N 378 p. 186, N 450 p. 220.

36. *Vaikščiojo tētužis*

Tekstas lenkų k. — ZWP — p. 168—170, KrL — N 13 p. 314—315, rusų k. — KukČ — N 13 p. 119—120, perspausdintas su vertimu į vokiečių k. — KrD — N 36 p. 116—118, NsLV — N 355, p. 297—298, RzD — I N 36 p. 73.

Variantai: KIPLD — N 455 p. 222

37. *Jau ir atlėkė gulbių pulkatis*

Tekstas čekų k. — ČL — p. 112—114, lenkų k. — ZWP — p. 149—151, perspausdintas su vertimu į vokiečių k. — KrD — N 37 p. 118—120, NsLV — N 341 p. 284—285, LO — N 3 p. 47, KIPLD — N 151 p. 338, RzD — I N 37 p. 75—76.

Variantai: NsLV — N 343 p. 287—288 (su vertimu į vokiečių k.), Bud — Gis — V N 2 p. 68—69 (su vertimu į vokiečių k. ir melodija), JcL — p. 100 (lenkų k.), BzLF — N 14 p. 9—10 (su melodija), StDŽ — N 24 p. 53—54 (105—107), melodijos p. 159, Brč DB — I N 149 p. 211, N 149 a p. 212, N 149b p. 212, N 149 c p. 213, N 149 d p. 213, N 149 e p. 214 (su vertimu į vokiečių k. su melodijom), JLD — III N 1136 p. 95—97 (185—187) melodijos p. 801, N 1174 p. 137—140 (269—275), Sr — N 139 p. 129—130, LTR — p. 177—182 (su melodija), Bn AB — N 10 p. 14 (su me-

lodija), ČLLM — N 194 p. 145, ČLLD N 258 p. 443—445 (su vertimu į rusų k. ir melodija), LT — N 209 p. 227 (su melodija).

38. *Anksli rytą rytųžį*

Tekstas atspausdintas su vertimu į vokiečių k. — Ruhig P. Betrachtung der Littauischen Sprache, Königsberg, 1745 — N 1 p. 75—76; vokiečių k. — Lessings Werke. Vierte Teil. Briefe, die neueste Literatur betreffend Laokoon. Berlin-Leipzig-Wien-Stuttgart (be datos), p. 88; su vertimu į lenkų k. — Bohusz K. O początkach narodu i języka litewskiego rozprawa. Warszawa, 1808 — N 1 p. 160—161; ZWP — p. 106—107, čekų k. — ČL — p. 5—6; perspausdintas su vertimu į vokiečių k. — KrD — N 38, 122—124, NsLV — N 302 p. 255—256 (dvišakė); DkDŽ — N 96 p. 127—128, KIPLD — N 76 p. 305, BsOD — I N p. 15—16, RzD — I N 38 p. 78, LTR — p. 59; lenkų-rusų k. — Шопен Ф. Москва-Ленинград, 1950 — N 16 p. 56 (su kompozitoriaus melodija).

Variantai: JLD — I N 42 p. 41—42 (103—105) dvišakė N 436 p. 401 (813), II N 471 p. (33), N 568 p. 74 (167), melodijos p. 931[757(795)], N 804 p. 245 (507) dvišakė, N 880 p. 312 (641), N 899 p. 328 (673) bernelių šaka, N 1010 p. 421—422 (861), melodijos p. 999 [219(218)] bernelių šaka, N 1011 p. 422—423 (861—863), melodijos p. 999[220(219)], JSD — I N 6 p. 6—7 (40—41), N 439 p. 360—361 p. 384, melodijos p. 721 [562(590)], II N 1013 p. 800—801 (219), KIPLD — N 108 p. 51, N 230 p. 117, BPKD — N 40 p. 37 (bernelių šaka), NiS — N 945 p. 181—182 (dvišakė), SrR — N 183 p. 175—176 (dvišakė), BnAB — N 11 p. 15 (su melodija), ŠLLD — III N 40 p. 44 (harmonizuota), ČLLD — N 109, p. 250—251 (su vertimu į rusų k. ir melodija), LT — N 125 p. 145 (su melodija).

39. *Ai žaliuoj, žaliuoj vėsus klevelis*

Tekstas čekų k. — ČL — p. 90—91, lenkų k. — ZWP — p. 56, perspausdintas su vertimu į vokiečių k. — KrD — N 39 p. 124—126, NsLV — N 202 p. 164—165, KIPLD — N 74 p. 303—304, RzD — I N 39 p. 80.

Variantai: DkDŽ — N 5 p. 13—15 (25—29), JcPL — N 13 p. 44—45 (lenkų k.), SchLL — IV p. 36—37, JSD — I N 97 p. 91, II N 858 p. 291—292 (599—601), JSD — I N 287 p. 245—246 (266); StDŽ — N 3 p. 10—12 (19—23) su melodija p. 138, StDŽ — N 5 p. 13—15 (25—29) su melodija — p. 140, BzLF — N 48 p. 26, BsOD — II N 381 p. 163—164, II N 382 p. 164—165, BPKD — N 89 p. 81—82, GZD — N 12 p. 15 (harmonizuota), Bn AB — N 2 p. 6 (su melodija), ŠLLD — III N 50 p. 38 (harmonizuota), LTR — p. 31, LT — N 52 p. 62, N 124 p. 144 (su melodija).

40. *Aš atsisakiau savo močiutei*

Tekstas atspausdintas su vertimu į vokiečių k. Ruhig P. Betrachtung der Littauischen Sprache. Königsberg, 1745 — N 3 p. 77—78, vokiečių k. — Lessings Werke. Vierter Teil. Briefe, die neueste Literatur betreffend Laokoon. Berlin-Leipzig-Wien-Stuttgart (be datos), p. 87; Herders Werke, Vierzehnter Teil. Volkslieder. Berlin-Leipzig-Wien-Stuttgart (be datos). Zweites Buch, N 4 p. 220—221; Goethe J. W. Sämtliche Werke, Stuttgart, XVII Band, 1868 p. 170—171 — Singspiel. „Die Fischerin“ (įkomponuota); su vertimu į lenkų k. — Bohusz K. O początkach narodu i języka litewskiego rozprawa. Warszawa. 1808 — N 3 p. 162—163, ZWP — p. 165—167, čekų k. — ČP — p. 66—67; perspausdintos su vertimu į vokiečių k. — KrD — N 40 p. 126—128, NsLV — N 224 p. 183—184 (nežymiai praplečiant), BrčDB — I N 55 p. (su melodija), DkDŽ —

N 94 p. 124—125, KIPLD — N 110 p. 320—321, RzD — I N 40 p. 81—82, LTR — p. 83.

Variantai: JSD — I 482—483 (504—505), N 621 p. 503 (524—525), melodijos p. 750 [426(442)], KIPLD — N 167 p. 82 (bern. šaka), NiS — N 333 p. 60, N 338 p. 61.

41. *Žabok, tarnati, bėrą žirgati*

Tekstas čekų k. — ČL — p. 43—44, lenkų k. — ZWP — p. 156—158, perspausdintas su vertimu į vokiečių k. — KrD — N 41 p. 130—132, NsLV N 210 p. 172—173 (kai ką nežymiai pakeičiant), KIPLD — N 80 p. 306, RzD — I N 41 p. 84.

Variantai: Gis — X N 76 p. 336—337 (su vertimu į vokiečių k.).

42. *Iš vakarėlio vėjeliams pučiant*

Tekstas čekų k. — ČL — p. 71—73, lenkų k. — ZWP — p. 58, perspausdintas su vertimu į vokiečių k. — KrD — N 42 p. 132—134, NsLV — N 204 p. 166—167, DkDŽ — N 95 p. 126—127, RzD — I N 42 p. 86.

Variantai: DkDŽ — N p. 7—10, NsLV — N 205 p. 167, N 206, p. 167—170 (su vertimu į vokiečių k.), JLD — I N 399 p. 371—372 (753—755) su melodija p. 911 [1754(2825)], III N 1030 p. 4—5(23—25), N 1492 p. 300—301 (595—597), JSD — I N 23 p. 25—26 (54—55), N 88 p. 80—81 (107—108), N 151 p. 133—134 (159), N 180 p. 155 (180), N 209 p. 177—178 (202—203), N 210 p. 178 (203—204), N 211 p. 179—180 (204—205), N 212 p. 180—181 (205—206), N 672 p. 543—544(564—565), melodijos p. 762 [1264(1313)], N 673 p. 544—545 (565—566), melodijos p. 762 [1266(1315)], N 674 p. 545 (566), melodijos p. 763[1267(1316)], Bud-Gis VI N 33 p. 193—194 (su vertimu į vokiečių k. ir melodija), KbP — N 72 p. 228 (su vertimu į lenkų k.), BsOD — I N 178 p.

153—154, N 180 p. 155—156, KIPLD — N 253 p. 135, N 254 p. 135—136, N 371 p. 183, N 440 p. 216, BzLF — N 17 p. 11 (su melodija), N 41 p. 22—23, BPKD — N 18 p. 19—21, SrR — N 184 p. 173—174, ŠLLD — III N 28 p. 23 (harmonizuota), LTR — p. 88—90, ČLLD — N 159 p. 313—314, N 164 p. 314—316 (su vertimu į rusų k. ir melodija).

43. *Augo darže klevelis*

Tekstas čekų k. — ČL — p. 74, lenkų k. — ZWP — p. 199—200, KrL — N 46 p. 340—341, rusų k. KukČ — N 46 p. 133, perspausdintas su vertimu į vokiečių k. — KrD — N 43 p. 136, NsLV — N 225 p. 185, RzD — I N 43 p. 88.

Variantai: StDŽ — N 18 p. 85—89 (melodija p. 153), JSD — I N 478 p. 391—393 (417—418), melodija p. 731. [1193(1239)], N 479 p. 493 (518), N 486 p. 398—400 (424), N 602 p. 489—490 (510—511) dvišakė, II N 862 p. (100—101), melodijos p. 399 [1346(1399)], NiS — N 1272 p. 294.

44. *Visl mane barė*

Tekstas čekų k. — ČL — p. 82—83, lenkų k. — ZWP — p. 129—131, KrL — N 47 p. 341—342, rusų k. — KukČ — N 47 p. 133—134, perspausdintas su vertimu į vokiečių k. — KrD — N 44 p. 138—140, NsLV — N 275 p. 232 (praplėsta), LO — p. 78, RzD — I N 44 p. 89.

Variantai: BrčDB — I N 82 p. 168 (su vertimu į vokiečių k. ir melodija), JSD — II N 833 p. 662(78—79), JLD — I N 165 p. 158—159 (331—332), NiS — N 1164 p. 256, N 1165 p. 256—257, N 1166 p. 257.

45. *O kad aš jojau šimtą varsnelių*

Tekstas čekų k. — ČL — p. 40, lenkų k. — ZWP — p. 176—177, perspausdintas su vertimu į vokiečių k. —

KrD — N 45 p. 140—142, NsLV — N 113 p. 91—92
(kai ką pakeičiant ir praplečiant), RzD — I N 45 p. 91.

Variantai: LTR p. 70.

46. *Ko dejavo tētužis senasis*

Tekstas čekų k. — ČL — p. 109—110, lenkų k. — ZWP — p. 145—146, KrL — N 14 p. 315, rusų k. — KukČ — N 14 p. 120, perspausdintas su vertimu į vokiečių k. — KrD — N 46 p. 142—144, NsLV — N 25 p. 23—24 (praplėstas), KIPLD — N 158 p. 342, RzD — I N 46 p. 92.

47. *Atlėkė juodas varnas*

Tekstas čekų k. — ČL — p. 111, lenkų k. — KrL — N 17 p. 317. L. Kondratavičius-Sirokomlia. Poezija. 1872 III t. p. 302—303, rusų k. — KukČ — N 17 p. 121, perspausdintas su vertimu į vokiečių k. — Gis. — I N 8 p. 247—248, KrD — N 47 — p. 144, NsLV — N 24, p. 22—23 (sudurta su kita daina), LO — N 3 p. 49 RzD — I N 47 p. 93.

Variantai: NsLV — N 23 p. 21—22 (su vertimu į vokiečių k.), LLV — N 60 p. 38—39, N 72 p. 44—45, BrčDB — I N 160 p. 230 (su vertimu į vokiečių k. ir melodija), JSD — III N 1071 p. 37—38(69—71), melodijos p. 790 [1576(1639)], 1577[(1641)], N 1157 p. 118—119 (231—233), melodijos p. (803—804), [973(1015)], [974(1016)], KIPLD — N 496 p. 244, N 512 p. 254, LTR — p. 46 (su melodija).

48. *Po kleveliu šaltinatis*

Tekstas čekų k. — ČL — p. 126—127, lenkų k. — ZWP — p. 103—105, KrL — N 48 p. 342—343, rusų k. — KukČ — N 48 p. 134—135, perspausdintas su vertimu į vokiečių k. — KrD — N 48 p. 146—148, NsLV — N 5 p. 3—4 (kai kas pakeista ir praplėsta), SchLL —

I p. 12—13 (išplėsta), KIPLD — N 138 p. 333, RzD — N 48 p. 95—96.

49. *Ko vėjas pūtė*

Tekstas lenkų k. — ZWP — p. 201—202, BP — N 47 p. 86, KrL — N 49 p. 343—344, rusų k. — KukČ — N 49 p. 135, perspausdintas su vertimu į vokiečių k. — KrD — N 49 p. 148—150, NsLV — N 226 p. 185—186, KIPLD — N 107 p. 319, RzD — I N 49 p. 97.

Variantai: LLV — N 88 p. 51, KIPLD — N 164 p. 81, F—M—N 62 p. 447—448, N 63 p. 449—450 (su vertimu į rusų k.).

50. *Ko liūdit, sesytės, ko nedainuojat*

Tekstas lenkų k. — ZWP — p. 119—120, KrL — N 23 p. 322, rusų k. — KukČ N 23 p. 123, perspausdintas su vertimu į vokiečių k. — KrD — N 50 p. 150, NsLV — N 227 p. 186, KrG — N 18 p. 458 (su melodija), DkDŽ — N 37 p. 56—57, SchLL — IV p. 33, KIPLD — N 13 p. 278, RzD — I N 50 p. 98.

Variantai: JLD — III N 1060 p. 20(55), JSD — II N 962 p. 764 (183—184), melodijos p. 419 [1042(1086)], N 1077 p. 267.

51. *Kad aš josiu jau šalin*

Tekstas čekų k. — ČL — p. 39, lenkų k. — ZWP — p. 61—62, perspausdintas su vertimu į vokiečių k. — KrD — N 51 p. 152, NsLV — N 126 p. 102—103 (kai ką praplečiant ir pakeičiant), KIPLD — N 25 p. 283, RzD — I N 51 p. 99.

Variantai: BZLF — N 24 p. 15.

52. *Žalnieriai žalnieriavo*

Tekstas čekų k. — ČL — p. 105—107, lenkų k. — ZWP — p. 63—65, KrL — N 11 p. 313, rusų k. — KukČ — N 11 p. 118—119, perspausdintas su vertimu

į vokiečių k. — KrD — N 52 p. 154—156, KIPLD — N 65 p. 300, Rzd — I N 52 p. 100.

Variantai: NsLV — N 357 p. 299—302 (su vertimu į vokiečių k.), LLV — N 105 p. 60—61, BrčDB — I N 35 p. 43 (su vertimu į vokiečių k. ir melodija), F—M — N 81 p. 487 (su vertimu į rusų k.).

53. *Jau giest gaidužis, kelkis, sūnyti*

Tekstas čekų k. — ČL — p. 108, lenkų k. — ZWP — p. 68—69, rusų k. — KukČ — N 12 p. 119, perspausdintas su vertimu į vokiečių k. — Kr — N 53 p. 156—158, NsLV — N 37 p. 280—281 (kai ką pakeičiant ir praplečiant), KrG — N 16 p. 457 (su melodija), Rzd — I N 53 p. 103.

Variantai: GiS — VII N 49 p. 413 (su vertimu į vokiečių k.), NsLV — N 27 p. 25 (su vertimu į vokiečių k.), SchLL — IV p. 42, KIPLD — N 472 p. 231, N 473 p. 231—232, N 490 p. 241, N 492 p. 242, NiS — N 510 p. 102. F — M — N 86 p. 497—498 (su vertimu į rusų k.)

54. *Ko užsipuolei, jaunas berneli*

Tekstas čekų k. — ČL — p. 56—57, lenkų k. — BP — N 41 p. 78, ZWP — p. 73—74, KrL — N 50 p. 344, rusų k. — KukČ — N 51 p. 136, perspausdintas su vertimu į vokiečių k. — KrD — N 54 p. 158—160, NsLV — N 76 p. 60—61, KIPLD — N 71 p. 302, Rzd — I N 54 p. 54.

Variantai: JLD — III N 1260 p. 221—222 (437—439), NiS — N 1134 p. 244, SrR — p. 62.

55. *Ant kalno ieva*

Tekstas čekų k. — ČL — p. 89, lenkų k. — p. 159—160, perspausdintas su vertimu į vokiečių k. — KrD — N 55 p. 160—162, NsLV — N 54 p. 44, KIPLD — N 54 p. 295, Rzd — I N 55 p. 107.

56. *Jok, jok, brolyti, netruk ilgai*

Tekstas čekų k. — ČL — p. 104, lenkų k. — ZWP — p. 75—76, KrL — N 16 p. 316, rusų k. — KukČ — N 16 p. 120—121, perspausdintas su vertimu į vokiečių k. — KrD — N 56 p. 162, NsLV — N 333 p. 277 (su nežymiais pakeitimais), KIPLD — N 62 p. 299, Rzd — I N 56 p. 108.

Variantai: NsLV — N 339 p. 281—282 (su vertimu į vokiečių k.).

57. *Mamuže mano, senoji mano*

Tekstas čekų k. — ČL — p. 60—61, lenkų k. — ZWP — p. 77—78, BP — N 52 p. 79, KrL — N 51 p. 345, rusų k. — KukČ — N 50 p. 135—136, perspausdintas su vertimu į vokiečių k. — KrD — N 57 p. 164—166, NsLV — N 44 p. 36—38 (dvišakė, kartojamos kai kurios eilutės), Rzd — I N 57 p. 109.

Variantai: NsLV — N 62 p. 49 (su vertimu į vokiečių k.), JLD — I N 435 p. 399—400 (809—811), LLV — N 82, p. 49, N 85 p. 50, BsOD — II N 217 p. 5, SrR — N 166 p. 162.

58. *Anksti rytą keldamai*

Tekstas čekų k. — ČL — p. 84, lenkų k. — p. 79—80, perspausdintas su vertimu į vokiečių k. — KrD — N 58 p. 166, NsLV — 191 p. 156—157, KIPLD — N 117 p. 324, Rzd — N 58 p. 111.

Variantai: NsLV — N 405 p. 340 (su vertimu į vokiečių k.), BzLF — N 36 p. 20—21, JLD — I N 37 p. 38(97), N 38 p. 39(99), N 39 p. 39(99), N 40 p. 40—41 (101), N 41 p. 41 (103), KIPLD — N 41 p. 20, N 317 p. 164, N 319 p. 165.

59. *Du brolyčiu mane palydėjo*

Tekstas čekų k. — ČL — p. 78—79, lenkų k. — ZWP — p. 161—162, perspausdintas su vertimu į vokiečių k.

— KrD — N 59 p. 169, NsLV — N 228 p. 186—187 (sujungta su 83-čia daina), KrG — N 13 p. 456 (su melodija), Brč DB — I N 67 p. 82—83 (su melodija), KIPLD — N 108 p. 320, Rzd — I N 59 p. 112.

60. *Saulytė leidžias, vakars netoli*

Tekstas čekų k. — ČL — p. 80—81, lenkų k. — ZWP — p. 154—155, perspausdintas su vertimu į vokiečių k. — KrD — N 60 p. 170, NsLV — N 229, p. 187—189 (kai ką pakeičiant ir praplečiant), Gis — I N 9 p. 248—249, KIPLD — N 125 p. 327—327, Rzd — I N 60 p. 113.

Variantai: LLV — N 118 p. 66—67, ČLLD — N 149 p. 298—299 (su vertimu į rusų k. ir melodija), ŠLLD — III N 37 p. 28 (harmonizuota)

61. *Rūtas sėjau ir gedėjau*

Tekstas perspausdintas su vertimu į vokiečių k. — KrD — N 61 p. 172—174, NsLV — N 86 p. 69—70 (kai ką pakeičiant), Gis — X N 78 p. 338, KrG — N 14 p. 456 (su melodija), KIPLD — N 80 p. 306—307, Rzd — I N 61 p. 114.

Variantai: NsLV — N 83 p. 65—66 (su vertimu į vokiečių k.), JSD — I N 307 p. 362 (283—284), N 484 p. (422), melodijos p. 732[1191(1237)], BrčDB — I N 103 p. 138—139 (su vertimu į vokiečių k. ir melodija), BPKD — N 31 p. 31, ČLLD — N 242 p. 420—421 (su vertimu į rusų k. ir melodija), ŠLLD — III N 44 p. 34 (harmonizuota).

62. *Aušrinė svotbą kėlė*

Tekstas čekų k. — ČL — p. 116—117, lenkų k. — ZWP — p. 70—72, KRL — N 29 p. 327, rusų k. — KukČ — N 29 p. 125—126, perspausdintas su vertimu į vokiečių k. — KrD — N 62 p. 174—176, NsLV — N 4 p. 3—4 (kai ką pakeičiant), SchLL — I p. 4—5, LO — N

1 p. 14, KIPLD — N 141 p. 334, RzD — I N 62 p. 116, SrR — N 4 p. 14—15, LTR — p. 49 (su melodija).

63. *Ai žirge, žirgyti*

Tekstas atspausdintas vokiečių k. — Herders Werke Vierzehnter Teil Volkslieder, Berlin-Leipzig-Wien-Stuttgart (be datos) N p. 67, čekų k. — ČL — p. 33—34, lenkų k. — ZWP — p. 81—83, perspausdintas su vertimu į vokiečių k. — KrD — N 63 p. 178—180, NsLV — N 141 p. 112—114 (praplėsta: 4 posm. su „kleveliu“ ir 4 posm. su „gluosneliu“), Brč DB — I N 104a—b (su melodija), KIPLD — N 56 p. 286, RzD — I N 63 p. 119.

Variantai: StDŽ — N 3 p. 10—12 (19—22) su melodija p. 138, Gis — N 6 p. 73 [su vertimu į vokiečių k.], LLV — N 50 p. 33—34, BzLV — N 58 p. 31 (su melodija), JSD — I N 99 p. 90—91 (118), N 49 p. 46—47 (74), N 163 p. 142 (167—168) melodijos p. 668: [294(296)], N 220 p. 187—189 (213), N 662 p. 535—556—557], BsOD — II N 381 p. 163—164, II N 382 p. 164—165, KIPLD — N 206 p. 104—105, BPKD — N 42 p. 39.

64. *Vedžiau anksti rytužį*

Tekstas čekų k. — ČL — p. 35—36, lenkų k. — ZWP p. 203—204, perspausdintas su vertimu į vokiečių k. — KrD — N 64 p. 180—182, RzD — I N 64 p. 121.

Variantai: StDŽ — N 12 p. (51—55) su melodija p. —147, DkDŽ — N 12 p. 18—19, NsLV — N 149 p. 140, N 382 p. 324 (su vertimu į vokiečių k.), JSD — I N 96 p. 87—89 (114—116), JSD — II N 482 p. 14(47) melodijos p. — 919 [805(843)], N 671 p. 148—149 (313), KrG — N 12 p. 456 (su vertimu į vokiečių k. ir melodija), NiS — N 364 p. 69, N 1019 p. 201—202, N 1025 p. 202—203.

65. Į žvejus josiu

Tekstas atspausdintas vokiečių k. — Herders Werke Vierzehnter Teil. Volkslieder. Berlin-Leipzig-Wien-Stuttgart (be datos), N 5 p. 35—36, lenkų k. — ZWP — p. 132—134, perspausdintas su vertimu į vokiečių k. — KrD — N 65 p. 182—184, NsLV — N 93 p. 76—77, KIPLD — N 28 p. 284—285, RzD — I N 65 p. 123.

Variantai: NsLV — N 94 p. 77—78, N 408 p. 342—343, Kbp — N 21 p. 201 (su vertimu į lenkų k. ir melodija), BzLF — N 25 p. 15—16, SchLL — IV — p. 49—50; JLD — I N 339 p. 327—328 (665—667) melodijos p. 905 [747(784)], SrR — N 152 p. 141—142, LT — N 56 p. 73 (su melodija).

66. Kai aš tavęs norėjau

Tekstas perspausdintas su vertimu į vokiečių k. — KrD — N 66 p. 186, NsLV — N 145 p. 116—117, RzD — I N 66 p. 125.

Variantai: NsLV — N 300 p. 253—254, BrčDB — II N 202 p. 49—50 (su vertimu į vokiečių k. ir melodija, II variantas).

67. Duktė mano, Simonienė

Tekstas čekų k. — ČL — p. 92—93, lenkų k. — ZWP — p. 30—34, KrL — N 56 p. 138—139, rusų k. — KukČ — N 56 p. 138—139, perspausdintas su vertimu į vokiečių k. — KrD — N 67 p. 188—190, NsLV — N 6 p. 4—6 (įterpti du posmai iš kitos dainos), BrčDB — I N 410 p. 197 (su melodija), SchLL — I p. 9—11, RzD — I N 67 p. 126 — 127.

68. Šiandien esme be bėdos

Tekstas čekų k. — ČL — p. 100, lenkų k. — ZWP — p. 84—85, BP — N 48 p. 87 KrL — N 15 p. 316, rusų k. — KukČ — N 15 p. 120, perspausdintas su vertimu

į vokiečių k. — KrD — N 68 p. 192, NsLV — N 26 p. 24, KIPLD — N 148 p. 337, RzD — I N 68 p. 129.

Variantai: NsLV — N 21 p. 20, N 28 p. 25—26 (su vertimu į vokiečių k.), KIPLD — N 255 p. 136, N 256 p. 137.

69. *Vidur jūrių ir marelių*

Tekstas čekų k. — ČL — p. 58—59, lenkų k. — ZWP — p. 86—87, KrL — N 6 p. 303—304, rusų k. KukČ — N 6 p. 115, perspausdintas su vertimu į vokiečių k. — KrD — N 69 p. 194, NsLV — N 80 p. 64, F — M — N 56 p. 431—432 (su vertimu į rusų k.), KIPLD — N 165 p. 345, RzD — I N 69 p. 131.

70. *Eikš, mano bernyti*

Tekstas čekų k. — ČL — p. 13—14, perspausdintas su vertimu į vokiečių k. — KrD — N 70 p. 196—198, NsLV — N 309 p. 261—262 (dvišakė, žymiai pakeista), KrG — N 21 p. 459 (su melodija), KIPLD — N 57 p. 297, RzD — I N 70 p. 132.

Variantai: JLD — I N 302 p. 294—295 (599—601), melodijos 900 [1716(1786)], N 303 p. 295 (601) melodijos p. 900[(1719(1790)], N 304 p. 296(603), N 305 p. 296 (603—605), N 306 p. 297 (605) melodijos p. 901 [1215 (1262)], N 314 p. 305—306 (621—623) melodijos p. 902 [1215(1262)], II N 465 p. 7—8 (25—27), JSD — I N 437 p. 357 (382) melodijos p. 721 [990(1033)].

71. *Ui, ui dieve, dieve mano*

Tekstas čekų k. — ČL — p. 85—86, perspausdintas KrD — N 71 p. 198—200, NsLV — N 198 p. 162, KIPLD — N 111 p. 321—322, RzD — I N 71 p. 133.

72. *Aš vakar, vakaraty*

Tekstas čekų k. — ČL — p. 21, lenkų k. — ZWP — p. 88—89, perspausdintas su vertimu į vokiečių k. — KrD — N 72 p. 200—202, NsLV N 384 p. 325—326

(kai ką pakeičiant ir praplečiant), KIPLD — N 143 p. 335, Rzd — I N 72 p. 134, SrR — N 154 p. 143 (su nežymiais pakeitimais), LTR — p. 50.

73. *Ateik, mergyte, pavasarėly*

Tekstas čekų k. — ČL — p. 3—4, lenkų k. — ZWP — p. 41, perspausdintas su vertimu į vokiečių k. — KrD — N 73 p. 202—204, NsLV — N 97 p. 80, KIPLD — N 47 p. 292—293, Rzd — I N 73 p. 135, SrR — N 160 p. 159, LTR — p. 56.

74. *Tu, mergyte mano*

Tekstas čekų k. — ČL — p. 22—23, lenkų k. — ZWP — p. 121—123, perspausdintas su vertimu į vokiečių k. — KrD — N 74 p. 204—206, NsLV — N 114 p. 92, KIPLD — N 37 p. 288, Rzd — I N 74 p. 137.

75. *Laimė šaukė, laimė rėkė*

Tekstas čekų k. — ČL — p. 123—124, lenkų k. — ZWP — p. 90—92, KrL — N 31 p. 330—331, rusų k. — KukČ — N 31 p. 127, perspausdintas su vertimu į vokiečių k. — KrD — N 75 p. 208, NsLV — N 8 p. 6—7, SchLL — I p. 8—9, LO — N 6 p. 28, KIPLD — N 136 p. 332, Rzd — I N 75 — p. 138, ČLLD — N 171 p. 328—329 (su vertimu į rusų k. ir melodija).

Variantai: JLD — I N 204 p. 205—206 (421—425), melodijos p. 891 [1685(1752)].

76. *Anksti rytą rytužį pašersiu žirgytį*

Tekstas atspausdintas vokiečių k. — Herders Werke Vierzehnter Teil. Volkslieder. Berlin-Leipzig-Wien-Stuttgart (be metų) N 3, p. 65—66, čekų k. — ČL — p. 101—103, lenkų k. — ZWP — p. 93—95, perspausdintas su vertimu į vokiečių k. — KrD — N 76 p. 210—212, NsLV — N 336 p. 279—280 (kai ką pakeičiant), KIPLD — N 157 p. 342, Rzd — I N 76 p. 139.

Variantai: DkDŽ — N 21 p. 32—33, Kbp — N 1 p. 188—189, N 2 p. 189 (su vertimu į lenkų k. ir melodiją), NsLV — N 339 p. 281—283, N 348 p. 281, JLD — II N 640 p. 126(269), melodijos p. 940 [1056(1100)], N 641 p. 126—127 (269—271), melodijos p. 641[1554 (1616)], KIPLD — N 182 p. 90.

77. *Per jūros, per mareles*

Tekstas čekų k. — ČL — p. 28—29, lenkų k. — ZWP — p. 114—115, perspausdintas su vertimu į vokiečių k. — KrD — N 77 p. 212—214, NsLV — N 48 p. 41 (kai ką pakeičiant), KIPLD — N 44 p. 291 RzD — IN 77 p. 141.

Variantai: LLV — N 76 p. 46 (bernelių šaka), BsOD — N 184 p. 159.

78. *Miela saulyte, dievo dukryte*

Tekstas čekų k. — ČL — p. 128, lenkų k. — ZWP — p. 51, BP — N 43 p. 81, KrL — N 32 p. 214—215, KukČ — N 32 p. 127—128, perspausdintas su vertimu į vokiečių k. KrD — N 78 p. 214, NsLV — N 1 p. 1, KIPLD — N 144 p. 335, LO — N 3 p. 23, RZD — I N 78 p. 142, SchLL — I p. 3—4, SrR — N 8 p. 17, LTR — p. 51.

Variantai: SrR — N 18 p. 31.

79. *Per beržynėlį, per pušynėlį*

Tekstas atspausdintas vokiečių k. — Herders Werke, Vierzehnter Teil. Volkslieder. Berlin-Leipzig-Wien-Stuttgart (be datos) N 3 p. 33—34; čekų k. — ČL — p. 47—48, lenkų k. — ZWP — p. 181—183, perspausdintas su vertimu į vokiečių k. — KrD — N 79 p. 216—218, NsLV — N 372 p. 315—316 (kai ką pakeičiant), RzD — I N 79 p. 143.

Variantai: NsLV — N 373 p. 316—317 (su vertimu į vokiečių k.), LLV — N 48 p. 122, N 94 p. 122, N 80 p. 48, N 108 p. 61—62, BzLF — N 11 p. 8, BrčDB — I N 88 p. 116—117 (su vertimu į vokiečių k. ir melodiją),

JLD — I N 134 p. 127—128 (269—271), II N 740 p. 199—200 (415—417), III N 1213 p. 174—175 (345—347), N 1216 p. 177—180 (349—353), KIPLD — N 129 p. 61 N 130 p. 61—62, N 131 p. 62—63, N 132 p. 63, N 134 p. 65, BPKD — N 77 p. 69—70, BsOD — N 191 p. 163—164, II N 256 p. 44—45.

80. *Gerk, brolyti mylimasis*

Tekstas čekų k. — ČL — p. 94—95, lenkų k. — ZWP — p. 163—164, rusų k. — KukČ — N 33, p. 128, perspausdintas su vertimu į vokiečių k. — KrD — N 80 p. 220, NsLV — N 317 p. 267, KrG — N 20 p. 459 (su melodija), BrčDB — I N 125 a p. 179 (su melodija), KIPLD — N 97 p. 315, RZD — I N 80 p. 146.

Variantai: NsLV — N 318 p. 267 (su vertimu į vokiečių k.), BrčDB — I N 124 p. 176, I N 125 p. 178 (su vertimu į vokiečių k. ir melodija), KIPLD — N 335 p. 171—172, N 420 p. 205—206, BPKD — N 26 p. 27—28, NiS — N 479 p. 90.

81. *O vakar vakaraty prapuolė mano avatė*

Tekstas čekų k. — ČL — p. 19—20, lenkų k. — ZWP — p. 66—67, KrL — N 33 p. 331, perspausdintas su vertimu į vokiečių k. — KrD — N 81 p. 220—222, NsLV — N 3 p. 3, SchLL — I p. 4, KIPLD — N 142 p. 334—335, RZD — I N 81 p. 147.

82. *Per kiemelį eidama*

Tekstas čekų k. — ČL — p. 12, perspausdintas su vertimu į vokiečių k. — KrD — N 82 p. 222—224, NsLV — N 115 p. 92—93, KIPLD — N 31 p. 286, RZD — I N 82 p. 148.

83. *Ten daržely žydi myronačiai*

Tekstas atspausdintas vokiečių k. — Herders Werke. Vierzehnter Teil. Volsklieder. Berlin-Leipzig-Stuttgart (be

datos) N 4 p. 34—35, čekų k. ČL — p. 63, lenkų k. — ZWP — p. 171—172, KrL — N 24 p. 322—323, rusų k. KukČ — N 24 — p. 123—124, perspausdintas su vertimu į vokiečių k. — KrD — N 83 p. 224—226, NsL — N 228 p. 186—187 (sudurta su 59 daina), BrČ DB — I N 67 p. 82 83 (su melodija), KrG — N 13 p. 456 (su melodija), KIPLD — N 131 p. 330, RzD — I N 83 p. 149.

Variantai: KIPLD — N 213 p. 108—109.

84. *Žemynėle, žiedeklėle*

Tekstas čekų k. — ČL p. 120—122, lenkų k. — ZWP — p. 135—137, KrL — N 25 p. 323—324, KukČ — N 25 p. 124, perspausdintas su vertimu į vokiečių k. — KrD — N 84 p. 226—228, NsLV — N 7 p. 6, SchLL — I p. p. 10—11, LO — N 2 p. 19, KIPLD — N 170 p. 348, RZD — I N 84 p. 151, SrR — N 10 p. 18.

85. *Bėk, bėk, valtele*

Tekstas čekų k. — ČL p. 95—97, lenkų k. — ZWP — p. 184—186, KrL — N 10 p. 311, rusų k. — KukČ — p. 117—118, perspausdintas su vertimu į vokiečių k. — KrD — N 85 p. 230—232, NsLV — N 379 p. 321—322, LO — N 7 p. 32, KIPLD — N 166 p. 346, RzD — I N 85 p. 152.

ŽODYNĖLIS

akrutas, -o (sl.) — laivas

Armiselė, -ės — moters tikrinis vardas

baragėlis, -io (sl.) — (laivo) denis

barborėlis, -io (sl.) — vytinis, iš vytelių pintas botagas

batis, -čio (sl.) — kuršis, draugas

būras, -o (germ.) — valstietis, sodietis, baudžiauninkas

burnotas, -o (sl.) — raudonai žydinti gėlė

burtikas, -o (sl.) — kaspinas, apsiuvas

čėsnis, -io (sl.) — vaisės, pokylis

čiepas, -o (sl.) — skiepas

Danskas, -o — Gdanskas (Dancigas), Lenkijos Liaudies Respublikos uostas Vislos žiotyse

dingos — dingojės, rodos

dyrinti, -a, -o — slampinėti, vilktis

elmonas, -o 1. XVI—XVIII a. Lietuvos Didžiojoje Kunigaikštystėje — karo vadas. 2. XVI a. pabaigoje Ukrainoje — renkamasis kariuomenės vadas Zaporozėje, paskui — Ukrainos valdovas

įčiunčinti, -a, -o — sunkiai įvilkti

įstyrinti, -a, -o — įeiti pamažu, atsargiai, pagarbiai

juma — jūsų

katrul, kurlink, į kurią pusę

kavoti, -ja, -jo (sl.) — slėpti, priglausti

kopininkas, -o — kopų gyventojas

kuoras, -o — bokštas, atstojas kalėjimą

lanktatė, -ės — prietaisas siūlams į gijas lenkti
lenciūgatis, -čio (sl.) — grandinė
Marigėlė, -ės — Marijėlė (tikrinis mažybinis vardas)
marginė, -ės — margas sijonas
mastas, -o (germ.) — laivo stiebas
medėjas, -o — medžiotojas
misa, -os — nerūgęs alus, rūgštymas
meironas, myronas — gėlė, čiobrelis
muma — mūsų
mundieratė, -ės — sermėgaitė, milinė
padumas, -o — marių vidurys ar gylis (dainos žodis, buvęs pa-
 čiam dainininkui ne visai aiškus, žiūr. Fr. Kurschat, Littau-
 isch-deutsches Wörterbuch, 284)
pagentalnis, -io — tolimes giminaitis
pavartė, -ės — langinė
pavilbinti, -a, -o — pavilioti
parvedinykai, — vestuvinininkai, kurie nuotaką ir jos kraitį nu-
 lydi pas jaunąjį
perynos (sl.) — patalai, duknos
prova, -os (sl.) — teisminė byla
pūčka, -os (sl.) — patranka, šautuvas
rinčvynatis, -čio — Reino vynos
styrininkas, -o (germ.) — vairininkas
strajužė, -ės — stonia, kūtė, tvartas
stukis, -io — šūvis
svodba, -os (sl.) — vestuvės
šeirys, -io — našlys
šiluogėlė, -ės — šilauogė (mėlynė)
šeštokas, -o — sidabrinė 6 grašių (1/5 auksino) moneta
šiuruoti, -uo/a, -avo (sl.) — šveisti
šūba, -os (sl.) — kailiniai
tymonas, -o — darželiuose auginami kvepiantieji vaistiniai ir
 prieskoniniai augalai
trečiokas, -o — smulki moneta, dvigubas denaris

tūžba, -os (sl.) — liūdesys, sielvartas, širdgēla
umaras, -o — vējo gūsis, audra.
vaiskas, -o (sl.) — kariuomenē
varas, -o (sl.) — miško sargas
vēlukas, -o — vēliava
vengrujai — vengrai
vienertē, -ēs — vienturtē
viernas, -a (sl.) — ištikimas
viežlybas, -a (sl.) — nuoširdus, nuolankus
vindatis, -čio — ratelis
vivingrus, -i — labai vingrus
žakelis, -io (germ.) — maišelis
žalnierius, -iaus (sl.) — karys
žeglēlis, -io (germ.) — burē

DAINŲ RINKINIO TURINYS

1. <i>Kraitis</i> (Aš motužės mylimosios vienertė dukrytė) — iš Piktupėnų apyl. prie Tilžės	2
2. <i>Mergatė prie girnų</i> (Ūžkit, ūžkit, mano girnatės!) — Iš Valterkiemio apyl. prie Gumbinės	6
3. <i>Ežeras užšalo</i> (O tai dyvai, didi dyvai buvo) — Iš Pliviškiemio apyl. prie Įsruties	10
4. <i>Motė verpianti</i> (Vakar parėjau labai vėlai) — Iš Pliviškiemio apyl. prie Įsruties	14
5. <i>Žirgatis</i> (Bėk, žirgati, mano bėrasis) — Iš Piktupėnų prie Tilžės	16
6. <i>Vainikas</i> (Kas tai dyvai, didi dyvai!) — iš Bilviečių apyl. prie Stalupėnų	20
7. <i>Sirata</i> (Į girią mane siuntė) — Iš Bilviečių apyl. prie Stalupėnų	22
8. <i>Sesuo</i> (Kur graži mūsų sesytė stovėjo) — Iš Pliviškiemio prie Įsruties	26
9. <i>Laivas</i> (Į šiląėjau) — iš Valterkiemio prie Gumbinės	30
10. <i>Ant vieversėlio</i> (Vieversėli, vyturėli!) — Iš Bilviečių prie Stalupėnų	36
11. <i>Iškeliavimas</i> (Šiandien alų gersim) — Iš Bilviečių prie Stalupėnų	38
12. <i>Išpažinimas</i> (Kai ašėjau į lelijų daržą) — Iš Pliviškiemio prie Įsruties	40

13. <i>Lenkų svodboj dainuota</i> (Trys šeštakai, šeši trečio- kai) — Iš Bilviečių prie Stalupėnų	42
14. <i>Mylinti</i> (Teką upužėly čystas vandenėlis) — Iš Pik- tupėnų prie Tilžės	48
15. <i>Mylis</i> (Kur eisiu, kur būsiu, kur tai matysiu) — Iš Piktupėnų prie Tilžės	52
16. <i>Nemokanti plonai verpti</i> (Aš turėjau žirgužėlį). .	54
17. <i>Paskalba</i> (Aš anksti kėliau). — Iš Įsruties apyl. .	58
18. <i>Žvirblytis</i> (Išėjo tėtūzis, iškūprino) — Iš Pilupėnų Stalupėnų apskrityje	62
19. <i>Žvirblio čėsnis</i> (O ir padarė žvirblelis alų) — Iš Val- terkiemio prie Gumbinės	66
20. <i>Vilko svodba</i> (Atvažiavo meška) — Iš Valterkiemio prie Gumbinės	68
21. <i>Žvejų mergatė</i> (Į žvejus jočiau) — Iš Kaukėnų apyl. tarp Rusnės ir Tilžės	72
22. <i>Šokėjatė</i> (Ko bernytis verkia) — Iš Įsruties apyl. .	76
23. <i>Puikoratis</i> (Aš turėjau mažą brolių) — Iš Įsruties apyl.	78
24. <i>Siratėlės rauda</i> (Aš vargdienėlė, aš siratėlė) — Iš tų pačių apyl.	82
25. <i>Pažadėjimas</i> (Per šilėlių jojau) — Iš Bilviečių prie Stalupėnų	84
26. <i>Tekėjimas už vyrą</i> (Kas nor vargužį vargti) — Iš Pliviškiemio tarp Taplakų ir Įsruties	88
27. <i>Mėnesio svodba</i> (Mėnuo saulužę vedė) — Iš Piktupė- nų apyl. prie Tilžės	92
28. <i>Iškada daržely</i> (Dainuok, sesyte!) — Iš Piktupėnų apyl. prie Tilžės	94
29. <i>Tiltas</i> (Per tiltą jojau) — Iš Pilkalnio apyl.	98
30. <i>Prapuolusi</i> (O ir išdygo liepatėlė) — Iš Pilkalnio apyl.	102
31. <i>Vainikėlis</i> (Ašėjau per kiemelį) — iš Pilkalnio. .	106
32. <i>Du žveju</i> (Išbėg' išbėgo iš Rusnės kiemo) — Iš Klai- pėdos apyl.	110

33. <i>Žvejienė</i> (Vei, mergyte, per langelį) — Iš tų pačių apylinkių	118
34. <i>Šeirys</i> (Aš už šeirį eisiu) — Iš Piktupėnų prie Tilžės .	120
35. <i>Už šeirį netekanti</i> (Po tėvo langu) — Iš Valterkiemio prie Stalupėnų	122
36. <i>Karo vaiskas</i> (Vaikščiojo tētužis po margą dvarą) — Iš Ragainės apyl.	126
37. <i>Sesychių raudojimas</i> (Jau ir atlėkė gulbių pulkatis) — Iš Valterkiemio prie Gumbinės	130
38. <i>Motė ir dukrytė</i> (Anksti rytą rytužį)	136
39. <i>Ant klevelio</i> (Ai žaliuoj, žaliuoj vėsus klevelis) — Iš Valterkiemio apyl. prie Gumbinės	140
40. <i>Dukrės atsisveikinimas</i> (Aš atsisakiau savo močiutei).	144
41. <i>Miegas daržely</i> (Žabok, tarnati, bėrą žirgati) — Iš Bilviečių apyl. prie Stalupėnų	148
42. <i>Parvedimo daina</i> (Iš vakarėlio vėjeliams pučiant — Iš Pilkalnio apyl.	152
43. <i>Jaunosios dieneiės</i> (Augo darže klevelis) — Iš Laukiškių prie Labguvos	158
44. <i>Visi mane barė</i> (Visi mane barė) — Iš Gumbinės . .	160
45. <i>Mieliausia dovana</i> (O kad aš jo jau šimtą varsnelių) — Iš Bilviečių prie Stalupėnų	162
46. <i>Tėvs, sūnų į karą leidžias</i> (Ko dejavo tētužis senasis?) — Iš Bilviečių prie Stalupėnų	166
47. <i>Varnas</i> (Atlėkė juodas varnas) — Iš Bilviečių prie Stalupėnų	170
48. <i>Šaltinatis</i> (Po kleveliu šaltinatis) — Iš Piktupėnų prie Tilžės	172
49. <i>Pirmvakario daina</i> (Ko vėjas pūtė) — Iš Pilkalnio apyl.	176
50. <i>Nuotakos daina</i> (Ko liūdit, sesytės, ko nedainuojat?) — Iš Bilviečių prie Stalupėnų	180
51. <i>Medėjis</i> (Kad aš josiu jau šalin) — Iš Pliviškiemio prie Įsruties	182

52. <i>Duktė žalnierienė</i> (Žalnieriai žalnieriavo) — Iš Bilviečių prie Stalupėnų	186
53. <i>Jaunatis, į vaiską jodams</i> (Jau giest gaidužis, kelkis, sūnyti!) — Iš Piktupėnų prie Tilžės	192
54. <i>Marti sirata</i> (Ko užsipuolei, jaunas berneli) — Iš Bilviečių prie Stalupėnų	194
55. <i>Sena audėjatė</i> (Ant kalno ieva) — Iš Įsruties apyl.	198
56. <i>Negreits į karą joti</i> (Jok, jok, brolyti, netruk ilgai) — Iš Bilviečių apyl. prie Stalupėnų	200
57. <i>Martį, ant miego pasileidžianti</i> (Mamužė mano, senoji mano) — Iš Ragainės apylinkės	202
58. <i>Pažadėjimas neįtinkas</i> (Anksti rytą keldamai) — Iš Piktupėnų prie Tilžės	206
59. <i>Parvestuvės pas rūščią anytą</i> (Du brolyčiu mane palydėjo) — Iš Klaipėdos apyl.	208
60. <i>Nuramdymas gailios anytos</i> (Saulytė leidžias, vakars netoli) — Iš Klaipėdos apyl.	212
61. <i>Vainikas nuo tilto puolė</i> (Rūtas sėjau ir gedėjau) — Iš Laukiškių prie Labguvos	216
62. <i>Aušrinė</i> (Aušrinė svodbą kėlė) — Iš Pilkalnio apyl.	220
63. <i>Gluosnis</i> (Ai žirge žirgyti) — Iš Įsruties apyl.	224
64. <i>Aukso patkavatė</i> (Vedžiau anksti rytužį bėruosius žirgačius) — Iš Valterkiemio prie Gumbinės	228
65. <i>Žiedas paskendo</i> (Į žvejus josiū) — Iš Įsruties apyl.	232
66. <i>Atsisveikinimas</i> (Kai aš tavęs norėjau) — Iš Įsruties apyl.	238
67. <i>Duktės aplankymas</i> (Duktė mano, Simonienė) — Iš Valterkiemio prie Gumbinės	242
68. <i>Žalnierių daina</i> (Šiandien esme be bėdos) — Iš Piktupėnų prie Tilžės	248
69. <i>Sirata</i> (Vidur jurių ir marelių) — Iš Piktupėnų prie Tilžės	250
70. <i>Pikta paskalba</i> (Eikš, mano bernyti) — Iš Piktupėnų prie Tilžės	254

71. <i>Derybos</i> (Ui, ui dieve, dieve mano). — Iš Valterkiemio prie Gumbinės	258
72. <i>Piemuo prapuolęsis</i> (Aš vakar vakaraty suderėjau bernatį) — Iš Pliviškiemio prie Įsruties	262
73. <i>Meilės žadas</i> (Ateik, mergyte, pavasarėly) — Iš Pliviškiemio prie Įsruties	264
74. <i>Kerdžius</i> (Tu, mergyte mano) — Iš Enciūnų prie Gumbinės	268
75. <i>Kopininkai</i> (Laimė šaukė, laimė rėkė) — Iš Piktupėnų prie Tilžės	272
76. <i>Daina jaunojo raitelio</i> (Anksti rytą rytužį pašersiu žirgytį) — Iš Įsruties apyl.	276
77. <i>Laivo sudužimas</i> (Per jūros, per mareles) — Iš Labguvos apyl.	280
78. <i>Saulė</i> (Miela saulyte, dievo dukryte) — Iš Piktupėnų prie Tilžės	282
79. <i>Marti serganti</i> (Per beržynėlį, per pušynėlį) — Iš Įsruties apyl.	284
80. <i>Taurelės daina</i> (Gerk, brolyti, mylimasis) — Iš Bilviečių prie Stalupėnų	288
81. <i>Avatė prapuolusi</i> (O vakar vakaraty prapuolė mano avatė) — Iš Piktupėnų prie Tilžės	290
82. <i>Vierna meilė</i> (Per kiemelį eidama) — Iš Klaipėdos apyl.	294
83. <i>Sesytės atsisveikinimas</i> (Ten daržely žydi myronačiai) Iš Laukiškių prie Labguvos	296
84. <i>Mergatė tarp svetimų</i> (Žemynėle, žiedeklėle) — Iš Piktupėnų prie Tilžės	300
85. <i>Bernelio raudojimas</i> (Bėk, bėk, valtele, ant greito Nemunėlio) — Iš Piktupėnų prie Tilžės	304

ALFABETINĖ DAINŲ RODYKLĖ

Ai žaliuoj, žaliuoj vėsus klevelis (39. Ant klevelio) . . .	141
Ai žirge žirgyti (63. Gluosnis)	225
Ant kalno ieva (55. Sena audėjatė)	199
Anksti rytą keldamai (58. Pažadėjimas neįtinkas) . . .	207
Anksti rytą rytužį (38. Motė ir dukrytė)	137
Anksti rytą rytužį (76. Daina jaunojo raitelio)	277
Aš ankstį kėliau (17. Paskalba)	59
Aš atsisakiau savo močiutei (40. Dukros atsisveikinimas) .	145
Aš ėjau per kiemelį (31. Vainikėlis)	107
Aš motužės mylimosios vienertė dukrytė (1. Kraitis) .	3
Aš turėjau mažą brolių (23. Puikoratis)	79
Aš turėjau žirgužėlį (16. Nemokanti plonai verpti) . .	55
Aš už šėirį eisiu (34. Šėirys)	121
Aš vargdienėlė! (24. Siratėlės rauda)	83
Aš vakar vakaraty (72. Piemuo prapuolėsis)	262
Ateik, mergyte, pavasarėly (73. Meilės žadas)	265
Atlėkė juodas varnas (47. Varnas)	171
Atvažiavo meška (20. Vilko svodba)	69
Augo darže kleveliai (43. Jaunosios dieneelės)	159
Aušrinė svodbą kėlė (62. Aušrinė)	221
Bėk, bėk, valtele (85. Bernelio raudojimas)	305

Bėk, žirgati (5. Žirgatis)	17
Dainuok, sesyte (28. Iškada daržely)	95
Du brolyčiai mane palydėjo (59. Parvestuvės pas rūsčią anytą)	209
Duktė mano, Simonienė (67. Duktės aplankymas) . . .	243
Eikš, mano bernyti (70. Pikta paskalba)	255
Gerk, brolyti mylimasis (80. Taurelės daina)	289
Į girią mane siuntė (7. Sirata)	23
Išbėg' išbėgo iš Rusnės kiemo (32. Du žveju)	111
Išėjo tėtutis, iškūprino (62. Žvirblytis)	63
Į šiląėjau (9. Laivas)	31
Iš vakarėlio vėjeliams pučiant (42. Parvedimo daina) .	153
Į žvejus jočiau (21. Žvejų mergatė)	73
Į žvejus josiu (65. Žiedas paskendo)	233
Jau giest gaidužis, kelkis, sūnyti (53. Jaunatis, į vaiską jo- damas)	192
Jau ir atlėkė gulbių pulkatis (37. Sesyčių raudojimas) . .	131
Jok, jok, brolyti, netruk ilgai (56. Negreits į karą joti) .	201
Kad aš josiu jau šalin (51. Medėjas)	183
Kai ašėjau į lelijų daržą (12. Išpažinimas)	41
Kai aš tavęs norėjau (66. Atsisveikinimas)	239
Kas nor' vargužį vargti (26. Tekėjimas už vyrą)	89
Kas tai dyvai, didi dyvai (6. Vainikas)	21
Ko bernytis verkia (22. Šokėjatė)	77
Ko dejavo tėtutis senasis? (46. Tėvs, sūnų į karą leidžias) .	167
Ko liūdit, sesytės, ko nedainuojat? (50. Nuotakos daina) .	181
Ko užsipuolei, jaunas berneli (54. Marti sirata)	195
Ko vėjas pūtė (49. Pirmvakario daina)	177
Kur eisiu, kur būsiu, kur tai matysiu (15. Mylįs) . . .	53
Kur graži mūsų sesytė stovėjo (8. Sesuo)	27
Laimė šaukė, laimė rėkė (75. Kopininkai)	273

Mamuže mano, senoji mano (57. Marti, ant miego pasi-leidžianti)	203
Mėnuo saulužę vedė (27. Mėnesio svodba)	93
Miela saulyte, dievo dukryte (78. Saulė)	283
O ir išdygo liepatėlė (30. Prapuolusi)	103
O ir padarė žvirblelis alų (19. Žvirblio čėsnis)	67
O kad aš jojau šimtą varselių (45. Mieliausia dovana)	165
O tai dyvai (3. Ežeras užšalo)	11
O vakar vakaraty (81. Avatė prapuolusi)	291
Per beržynėlį, per pušynėlį (79. Marti serganti)	285
Per jūres, per mareles (77. Laivo sudužimas)	281
Per kiemelį eidama (82. Vierna meilė)	295
Per šilelį jojau (25. Pažadėjimas)	85
Per tiltą jojau (29. Tiltas)	99
Po kleveliu šaltinatis (48. Šaltinatis)	173
Po tėvo langu (35. Už šėirį netekanti)	123
Rūtas sėjau ir gedėjau (61. Vainikas ant tilto puolė)	217
Saulytė leidžias, vakars netoli (60. Nuramdymas gailios anytos)	213
Šiandien alų gersim (11. Iškeliavimas)	38
Šiandien esme be bėdos (68. Žalnierių daina)	249
Teka upužėly čystas vandenėlis (14. Mylinti)	49
Ten daržėly žydi myronačiai (83. Sesytės atsisveikini-mas)	297
Trys šeštakai, šeši trečiokai (13. Lenkų svodboj dainuota)	43
Tu, mergyte mano (74. Kerdžius)	269
Ui, ui dieve, dieve mano (71. Derybos)	259
Ūžkit, ūžkit, mano girnatės! (2 Mergatė prie girnų)	7
Vaikščiojo tėtūžis po margą dvarą (36. Karo vaiskas)	127
Vakar parėjau labai vėlai (4. Motė verpianti)	15
Vedžiau anksti rytužį (64. Aukso patkavatė)	229

Vei, mergyte, per langelį (33. Žvejienė)	119
Vidur jūrių ir marelių (69 Sirata)	251
Vieversėli, vyturėlil (10. Ant vieversėlio)	37
Visi mane barė (44. Visi mane barė)	161
Žabok, tarnati, bėrą žirgatį (41. Miegas daržaty) . . .	149
Žalnieriai žalnieriavo (52. Duktė žalnierienė)	187
Žemynėle, žiedeklėle (84. Mergatė tarp svetimų) . . .	401

TURINYS

Pratarmė	V
Liudvikas Rėza	XI
Dainos (tekstai)	1
Pastabos	309
Lietuvių liaudies dainų tyrinėjimas	327
Lietuvių tautinės dainos (melodijos)	365
L. Rėzos „Dainų“ tekstų variantų bibliografija . . .	373
Žodynėlis	403
Dainų rinkinio turinys	406
Alfabetinė dainų rodyklė	411

Л. РЕЗА

ЛИТОВСКИЕ НАРОДНЫЕ ПЕСНИ

На литовском языке

Redaktorius *A. Žirgulyš* Dailininkė *R. Ulbikaitė*

Techn. redaktorius *V. Serapinas* Korektorė *J. Bitinienė*

Pasirašyta spaudai 1958.X.9. LV 04281. Leidinio Nr. 2517. Tiražas 5.000 egz. Popierius 82×108¹/₃₂ — 7,063 pop. l. = 23,16 sp. l. + 1 įklija; 10,9 leid l. Spausdino valst. K. Poželos v. spaustuvė Kaune, Puškino 11. Užsk. Nr. 2433 Kaina 8 rb 10 kp